

Lichamelijke Opvoeding

Jaargang 102 - 30 mei. 2014

Topic Excellentie in het onderwijs

Collega's overzee

Ter discussie

Meer artikelen topic LO 4

Nummer

5

 KVLO

STERK IN ELKE DISCIPLINE.

Meer dan 15.000 sport-, therapie-,
educatie- en recreatieartikelen.

MAMMOET SPORT

SPORT

THERAPIE

EDUCATIE

RECREATIE

WWW.MAMMOETSPORT.NL

T: +31 (0)40 215 52 25

SPORT 81 NL

Dé leverancier voor
al uw Sport- &
Spelmateriaal!

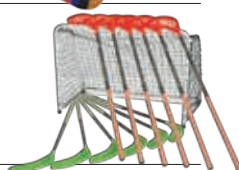
Speed Chute VANAF:
€ 28,50

Hockeysticks VANAF:
€ 11,50

Handbal Select
NIEUW

Onze nieuwe catalogus is uit!
Nog niet ontvangen?

Bestel hem via sport81.nl

ROTTERDAM:

Kiotoweg 389-395
3047 BG Rotterdam

T 010 435 00 99

F 010 435 68 21

E info@sport81.nl

ZAANDAM

Pieter Lief tinckweg 24A
1505 HX Zaandam

T 075 616 99 10

F 010 435 68 21

E info@sport81.nl

WWW.SPORT81.NL

Inhoud:

TOPIC

Excellentie in het onderwijs

Talentenshows hebben we in Nederland genoeg. Op scholen ligt dat anders. Toch is er een tendens zichtbaar dat scholen zich meer gaan richten op talentvolle leerlingen. In binnen ons vakgebied zien we scholen zich richten op talentvolle bewegers. En dat is anders dan LOOT. Daar gaat het eerder om facilitering van topsporters. Dit rijkgepulde topic laat een aantal voorbeelden zien hoe om te gaan met ons beweegtalent.

- 06 | Aandacht voor Talent / *Sebastiaan Platvoet en Marije Elferink-Gemser*
- 09 | Beter samenwerken in de les LO door het stimuleren van zelfregulatie / *Edgar Koster e.a.*
- 12 | Topprogramma's in het voortgezet onderwijs: Leerlingen zelf een rol geven in hun motorische ontwikkeling / *Wilbert Lamers e.a.*
- 14 | Sportklas op een basisschool / *Gerard van der Burgt, Jasper de Greef en Sebastiaan Platvoet*
- 16 | Een excellente school / *Stef Veenstra en Nan Botting*
- 18 | Ben jij een excellente gymleraar? (1) / *Maarten Massink*
- 31 | LO-Excellent van pilot tot PTA / *Cindy Didden*
- 34 | Ben jij een excellente gymleraar in de praktijk? (2) / *Maarten Massink*

TOPIC LO 4

- 37 | Telt LO mee voor de determinatie van leerlingen? / *Ralph Strijland en Lars Borghouts*
- 40 | Peerassessment als beoordelingsinstrument / *Sara Laurijssens in samenwerking met Dennis Witsiers*

En verder

- 44 | 'Many people talk the talk, but do not walk the walk' / *Maarten Buijsman*
- 50 | Grote betrokkenheid Mulierdebat bewegingsonderwijs

PRAKTIJK

- 22 | Softbal: al spelend tactisch leren handelen (1) / *Michel Aussems*
- 26 | Krachtig (terugslag) spelonderwijs (2) / *Frank de Kok en Enrico Zondag*
- 31 | **LO-Excellent van pilot tot PTA** / *Cindy Didden*
- 34 | Ben jij een excellente gymleraar in de praktijk? (2) / *Maarten Massink*

RUBRIEK

- 05 | Eerste pagina
- 20 | (KV)LO en recht
- 46 | Collega's overzee 'Ga naar Suriname!'
- 48 | **Ter Discussie 'Gymzaal vegen'**
- 52 | Mery Graal
- 53 | Boeken
- 54 | Scholing
- 55 | (KV)LO-nieuws

In *Lichamelijke Opvoeding 4* stonden de namen van de auteurs van het artikel 'Krachtig (terugslag) spelonderwijs (1)' verkeerd gespeld. Daarvoor onze excuses.

Reageren op vakblad-artikelen? Twitter @KVLOnL

Met de qr-scan van de hiernaast afgebeelde code kun je rechtstreeks naar kvloweb.nl waar alle links uit dit nummer aanklikbaar zijn. Qr-apps zijn gratis te downloaden op je mobiel in de verschillende app-stores.

- ✓ materiaalhuurservice
- ✓ persoonlijke ondersteuning
- ✓ vrijplaatsen voor begeleiders
- ✓ Lid SGR
- ✓ scherpe prijs/directe inkoop
- ✓ vrijblijvende optie
- ✓ keurmerk touringcars
- ✓ wintersportspecialist

GREVINK
reizen

wintersportreizen voor groepen!

Mecklenburglaan 12
3843 BP Harderwijk
Lid Stichting Garantiefonds reisgelden

Vraag uw offerte aan:

www.grevink.nl
bel 0341-460180
info@grevink.nl

Wintersport met school!

Reizen

verzorgde reizen voor groepen naar alle wintersportlanden

--
wintersport als werkweek

--
vrijplaatsen voor de begeleiding

--
aandacht voor al uw wensen

MEER INFORMATIE:

www.G2-groepsreizen.nl

Verhuur

verhuur ski- en snowboardmateriaal voor groepen vanaf 25 personen

--
levering door heel Oostenrijk (overige landen in overleg)

--
na inventarisatie van de gegevens uitreiking op lokatie

MEER INFORMATIE:

www.skiverhuur.info

Ski en Snowboard verhuur onderhoud

TRENOMAT SCHEIDINGSWANDEN

De jongste generatie zaalscheidingen Trenomat Acoustic®

- Geluidsreductie en geluidsabsorptie in alle zaaldelen door akoestisch wandmateriaal!
- Ook voor renovatie en verbeteren van de akoestiek in bestaande accommodaties!

TRENOMAT
DE GRAAF EN VAN STIJN BV

De Graaf en van Stijn BV
Postbus 32
2420 AA Nieuwkoop
Tel: (0172) 57 97 20
Fax: (0172) 57 26 70
www.trenomat.nl
info@trenomat.nl

Al 40 jaar gespecialiseerd in nieuwbouw & onderhoud

ZOOVER:
BESTE MUSEUM
VAN NEDERLAND

ZUIDERZEE
MUSEUM
ENKhuizen

BankGiroLoterij

RUIK
DE
TIJD

Atelier Ted Noten

SNOWBREAKS.NL
BY ROCKS 'N RIVERS

"Je gaat met leerlingen op pad en kunt er voor de volle 100% op vertrouwen dat de reis veilig en goed georganiseerd is."

Outdoor Sportdagen

Survivalkampen

Bergsportkampen

Wintersportkampen

"De samenwerking tussen Rocks 'n Rivers, leerlingen en docenten verliep fantastisch."

ROCKS 'N RIVERS
OUTDOOR & EVENEMENTEN

www.snowbreaks.nl | www.rocks-n-rivers.nl

Een akkoord betekent altijd geven en nemen

Onderhandelen is een vak. Buitenstaanders zien het ook als een spel, want wat gebeurt er achter de gesloten deuren? En waarom gaan er weken soms maanden voorbij zonder dat er resultaat wordt geboekt? Dan ineens komt de versnelling en zijn 'ze' eruit; Er ligt een compromis, een akkoord en de onderhandelaars vinden dat ze met opgeheven hoofd terug kunnen naar hun achterban om de uitkomsten voor te leggen. Zo was dit ook het geval met de CAO 2014-2015 in het voortgezet onderwijs waar een half jaar over is onderhandeld. Is dit akkoord anders dan de vorige? In zekere zin wel. Er lag al een Nationaal Onderwijsakkoord (NOA) dat richting gaf aan de onderhandelingen. Partijen stonden voor de opdracht om zowel de belangen van de jonge werknemers als de ouderen zo goed mogelijk tot hun recht te laten komen. Zo komt er een bescheiden loonsverhoging in twee stappen, een levensfasebewust personeelsbeleid met aandacht voor de werkdruk, een nieuwe regeling voor senioren en wordt er geïnvesteerd in professionalisering. Kort samengevat:

Loonontwikkeling

Met ingang van 1 augustus 2014 komt er een eerste loonsverhoging van 1,2%, gevolgd door een tweede per 1 januari 2015 met de volledige inzet van de loonruimte voor 2015. De verhoging per 1 augustus 2014 is een voorschot op de ruimte die in 2015 ontstaat op basis van het referentiemodel. Dit model koppelt de loonontwikkeling in de publieke sector aan die in de marktsector. Hiermee komt een aarzelend einde aan de jarenlange nullijn voor het onderwijs als gevolg van de crisis.

Levensfasebewust personeelsbeleid en werkdruk

In het NOA was afgesproken dat de bapo-regeling omgebouwd zou worden naar een regeling levensfasebewust personeelsbeleid. Met het afschaffen van de oude bapo-regeling komt om te beginnen voor alle werknemers een persoonlijk budget van 50 uur beschikbaar. Dit budget kan op basis van de eigen voorkeuren ingezet worden voor studieverlof, ouderschapsverlof of zorgverlof. Het onderwijspersoneel (OP) kan de 50 uur daarnaast inzetten om de lestaak met een lesuur van 50 minuten te verminderen en de vrijkomende tijd toevoegen aan de voorbereiding van de lessen. Voor de startende docenten is overeengekomen dat in aanvulling op een lestaakreductie in het eerste jaar ook het tweede jaar nog een lestaakreductie van 10% geldt.

De nieuwe Seniorenregeling

Alle werknemers vanaf 57 jaar hebben in de nieuwe regeling recht op een budget van 120 uur boven op het persoonlijke budget van 50 uur. De eigen bijdrage voor deze 170 uur bedraagt 35%. Voor OP en onderwijs ondersteunend personeel (OOP) met lestaken geldt bovendien dat zij er voor kunnen kiezen om bij het opnemen van dit verlof op vier dagen te worden ingeroosterd. Jaarlijks kan men op tien dagdelen voor niet lestaken worden opgeroepen op die dag. Voor werknemers vanaf 52 jaar, die nu nog recht hebben op de bapo-regeling, is een goede overgangsregeling afgesproken.

Investeren in Professionalisering

Voor de instelling is tien procent van de personele lumpsum aangemerkt als scholingsbudget. Voor het OP is een individueel scholingsbudget overeengekomen van minimaal 83 uur. Werknemers gaan zelf over de invulling van dit basisrecht. Het scholingsbudget voor docenten wordt verhoogd naar 600 euro.

Voor de regeling waarin de werknemers door middel van het persoonlijk budget van 50 uur, meer invloed op hun ervaren werkdruk kunnen uitoefenen is een goede ontwikkeling. Dat mag er vervolgens niet toe gaan leiden dat 'slimme' directeuren hierop gaan voorsorteren en eerst de lestaak gaan verhogen en daarna werknemers de mogelijkheid geven om via het persoonlijk budget een uur minder les te gaan geven. Taakbeleid waarin de lestaak wordt verhoogd kan alleen via de gebruikelijke weg, met de tweederdebepaling, worden gewijzigd en mocht een school dit via het persoonlijke budget willen doen dan is het tegen de afspraak die in het cao-akkoord met de VO-raad is gemaakt.

De ledenraadpleging onder onze leden in het VO leverde 251 reacties op, dat is ongeveer 4,5% van het aantal stemgerechtigden leden in het VO. Hiervan was 53,4% voor en 46,6% tegen. De tegenstemmers waren vooral leden van 56 jaar en ouder waarvoor de overgangsregeling geldt en die aangaven het niet eens te zijn met de verhoogde eigen bijdrage die van hen wordt gevraagd ten bate van de nieuwe structurele regeling voor alle werknemers. Het hoofdbestuur is zich hiervan bewust maar vindt ook dat de stap naar nieuw beleid nu gemaakt kan worden omdat er goede werkdrukverlagende maatregelen komen en er in professionalisering wordt geïnvesteerd. De CAO-VO loopt tot 1 augustus 2015 en onze medewerkers op het bureau en het hoofdbestuur zullen de uitwerking van dit akkoord nauwlettend volgen.

Jan Rijpstra

COLOFON

Lichamelijke opvoeding

is een uitgave van de Koninklijke Vereniging voor Lichamelijke Opvoeding (KVLO)

Redactie: Hans Dijkhoff (hoofdredacteur) Maarten Massink (praktijkredacteur) Jacqueline Tangelder (redactiemedewerkster) Redactieraad: Hilde Bax, Peter Barendse, Jan Faber, Frank Jacobs, Liesbeth Jans, Mark Jan Mulder, Berend Brouwer (VZ), Jorg Radstake en Sebastiaan Platvoet. Redactieadres: KVLO, Postbus 398, 3700 AJ Zeist, Tel.: 030 69 20 847, e-mail: redactie@kvlo.nl. Abonnement Lichamelijke Opvoeding: Jaarabonnement € 60,- (buitenland € 80,-) Losse nummers € 5,- (excl. verzendkosten). Iedere week verschijnt er een digitale nieuwsbrief. Aanmelden via www.kvlo.nl. Handelsadvertenties: Bureau Van Vliet BV, Passage 13-21, Postbus 20, 2040 AA Zandvoort, fax: 023 571 7680 e-mail: zandvoort@bureauvanvliet.com www.bureauvanvliet.com. Verschijningsdata 2014: 31 januari, 28 februari, 28 maart, 25 april, 30 mei, 27 juni, 29 augustus, 26 september, 31 oktober, 21 november, 19 december. Druk: Drukkerij Ten Brink Meppel, Postbus 41, 7940 AA Meppel. Tel.: 0522 855 111. Vormgeving+Opmaak: FLIZ reclame+communicatie, Stationsweg 44a, 7941 HC Meppel. Tel.: 0522 246 162. Aanbieding en plaatsing van teksten en foto's houdt tevens mogelijk gebruik op de KVLO-website in, uiteraard met vermelding van auteur en fotograaf. Overname van artikelen is alleen toegestaan met bronvermelding en na goedkeuring van de auteur. De redactie is verantwoordelijk voor de samenstelling. Niet alle artikelen behoeven de (volledige) instemming van de redactie te hebben. Wij hebben dit magazine met uiterste zorg samengesteld. Wij hebben daarbij steeds getracht mogelijke rechthebbenden te achterhalen. Indien u onverhoopt meent rechten te kunnen doen gelden, dan verzoeken wij u dit kenbaar te maken bij de redactie.

Aandacht voor Talent

“Ons onderwijs doet het gemiddeld genomen goed. Op één punt zijn we zelfs wereldkampioen: ervoor zorgen dat onze kwetsbare leerlingen niet door het ijs zakken. Maar onze beste leerlingen presteren onder de maat. Bij de top laten we talent onbenut. Dat moet anders. Ik wil dat ieder kind in staat wordt gesteld het maximale uit zichzelf te halen. Daar maak ik me sterk voor.”

Door: **Sebastian Platvoet en Marije Elferink-Gemser**

Het zal je niet verbazen dat bovenstaande quote afkomstig is van staatssecretaris Dekker van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Sinds hij staatssecretaris is zijn allerlei activiteiten rondom excellentie in het onderwijs in een stroomversnelling gekomen. Het meest in het oog springend is het predicaat ‘excellente school’ dat scholen kunnen krijgen (zie ook *excellentescholen.nl*). In het najaar van 2013 heeft de staatssecretaris in een brief aan de

Tweede Kamer zijn visie op excellentie in het onderwijs gegeven. In zijn brief zet hij uiteen hoe hij toptalent wil stimuleren in het basis- en voortgezet onderwijs. Het gaat daarbij niet alleen om de kernvakken maar ook om kinderen die iets extra’s in hun mars hebben op het vlak van creativiteit, vaardigheden en vakmanschap. Dit betekent vanuit het ministerie ook een wens om aandacht te hebben voor kinderen met talent in het bewegingsonderwijs. In Nederland is in het bewegingsonderwijs tot op heden weinig aandacht voor geweest voor kinderen met bovenmatig bewegingstalent. Uit een onderzoek uitgevoerd door BMC (2012) bleek echter wel een behoefte te zijn in het werkveld naar meer kennis en handvaten voor talentherkenning en talentontwikkeling in het bewegingsonderwijs. Dit onderzoek heeft er mede toe bijgedragen dat de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen (HAN) het Centre of Expertise (CoE) Sport- en Bewegingstalent heeft opgericht. Vanuit het CoE ontwikkelen we samen met het werkveld instrumenten en programma’s waarmee sportief talent in en rondom de school optimale kansen geboden wordt zijn/haar potentieel te ontwikkelen.

Excellentie in onderwijs en sport

Als het gaat over talent in het bewegingsonderwijs wordt vaak de associatie gemaakt met talent in de sport. Het LOOT onderwijs (tegenwoordig Topsport Talent Scholen, TSS) wordt dan als voorbeeld aangehaald om te laten zien dat in het onderwijs aandacht is voor sportief talent. LOOT scholen bieden topsporttalenten de mogelijkheid een schoolcarrière te combineren met ‘topsportbeoefening’. Ook steeds meer scholen zonder ‘LOOT-status’ hebben aandacht voor sporttalenten en biedt hen de mogelijkheid om bijvoorbeeld het rooster aan te passen aan het wedstrijdprogramma. Dit is een goede ontwikkeling maar voor het creëren van een situatie waarin sporttalenten zowel op school als in de sport goed kunnen presteren, is meer nodig. Bij de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen zijn we dan ook van mening dat aandacht voor excellente bewegers/sporters in het onderwijs meer kan zijn dan alleen het organisatorisch ondersteunen van sporttalenten. Zo zijn we ervan overtuigd dat het bewegingsonderwijs een belangrijke bijdrage kan leveren aan het herkennen en ontwikkelen van sportief talent.

De discussie over de relatie tussen bewegingsonderwijs en sport is en wordt nog volop gevoerd (Kirk & Gorely, 2000; Pope, 2011). Dat er overeenkomsten en verschillen zijn tussen sport en bewegingsonderwijs zal iedereen beamen. Met name als het gaat over talent zijn er meer overeenkomsten dan verschillen. Al in 2000 heeft de Britse wetenschapper Dawn Penney een interessant artikel geschreven over de relatie tussen bewegingsonderwijs, excellentie in sport en excellentie in onderwijs. Volgens Penney is het belangrijkste doel van onderwijs ‘leren en ontwikkelen’. Excellentie in onderwijs betekent dan ook

FOTO: ARCHIEF HAN

excellentie in leren en ontwikkelen. Excellentie in sport is volgens Penney te definiëren als *excellent presteren*. Juist vanuit deze twee perspectieven op excellentie liggen er uitstekende mogelijkheden voor bewegingsonderwijs en sport om samen te werken en talentvolle bewegers kansen te bieden hun potentieel te ontwikkelen. Dit geldt met name als het gaat om het doel 'beter leren bewegen'. Het excellente kind kan in het onderwijs (h)erkend worden als het kind dat ten opzichte van zijn/haar leeftijdgenoten excelleert in leren en ontwikkelen van bewegingsvaardigheden. Om ook in de sport te kunnen excelleren dient een kind ten opzichte van leeftijdgenoten bovengemiddelde motorische prestaties te leveren. Beide definities over excelleren sluiten aan bij de definitie van talent zoals die in de sportwetenschappelijke literatuur vaak wordt gebruikt, te weten: een getalenteerde sporter presteert beter dan leeftijdgenoten tijdens training en wedstrijden en heeft de potentie om de top te halen. (Elferink-Gemser, e.a., 2005)

Centre of Expertise Sport- en Bewegentalent

De hoofdvraag waar we vanuit het CoE van de HAN in de komende jaren een antwoord op wil geven is: Op welke wijze kunnen scholen en hun omgeving optimaal bijdragen aan talentherken-

ning en talentontwikkeling bij leerlingen op het gebied van sport en bewegen? Deze vraag wordt toegespitst op de twee pijlers 'Slimme Sportkeuze' en 'Topprogramma's'. Het doel achter de pijler Slimme Sportkeuze is om een instrument te ontwikkelen waarmee kinderen geholpen kunnen worden om een juiste sportkeuze te maken. Onder een juiste sportkeuze wordt verstaan een keuze die past bij fysieke, cognitieve en persoonlijke kenmerken en kwaliteiten van leerlingen. Binnen topprogramma's ligt het accent in het basisonderwijs vooral op het ontwikkelen van beweegprogramma's waarmee kinderen met bovenmatig bewegingstalent voldoende worden uitgedaagd en zich verder kunnen ontwikkelen (zie ook het artikel over de sportklas NSV2). In het voortgezet onderwijs ligt het accent op het ontwikkelen van programma's waarmee goede bewegers in het bewegingsonderwijs (nog beter) leren bewust te zijn van en verantwoordelijkheid te nemen in het eigen leerproces. De term zelfregulatie staat hierbij centraal (zie ook het artikel over SSGN en Montessori college Nijmegen). Het uiteindelijke doel van de interventie is om beter te leren bewegen.

Omdat de basis voor talentherkenning en talentontwikkeling in belangrijke mate gelegd wordt in de periode dat kinderen/jongeren deelnemen aan het basis- en voortgezet onderwijs, is het zwaartepunt van het programma van het CoE gericht op deze leeftijdsperiode en meer specifiek op de rol die basisscholen en scholen voor voortgezet onderwijs in samen- spel met hun omgeving kunnen spelen bij het herkennen en ontwikkelen van sport- en beweegtalent bij kinderen. Belangrijkste resultaat vanuit het perspectief van talentherkenning en talentontwikkeling moet zijn:

- dat alle kinderen en jongeren, die sport- en beweegactiviteiten kiezen, die het beste bij hun talenten passen
- zodat alle kinderen en jongeren kiezen voor sport- en beweegactiviteiten, waarin zij zich 'competent' voelen en waar zij plezier aan beleven, zodat zij deze sport- en beweegactiviteiten duurzaam zullen blijven beoefenen
- zodat jeugdige (top)talenten een dusdanige ontwikkeling door kunnen maken dat zij zich optimaal kunnen ontwikkelen tot 'expert'/topsporter binnen de sport waarin zij tot hun beste prestaties komen.

>>

Contact:

sebastiaan.platvoet@han.nl

Samen met het werkveld

Binnen het CoE zijn we ervan overtuigd dat samenwerking met andere kennisinstellingen en met name de beroepspraktijk essentieel is om binnen afzienbare tijd daadwerkelijk meer aandacht te krijgen voor talentherkenning en talentontwikkeling in het bewegingsonderwijs. Verschillende scholen en sportservices uit de gemeenten Nijmegen, Almere en Zwolle zijn vanaf het begin betrokken bij het ontwikkelen van instrumenten en programma's voor het bewegingsonderwijs. Ook de Stichting Leerplan Ontwikkeling (SLO) heeft zich aan het CoE verbonden en draagt actief bij met hun expertise op het gebied van curriculumontwikkeling. De wetenschappelijke partners zijn het Centrum voor Bewegingswetenschappen van het Universitair Medisch Centrum Groningen en de vakgroep Bewegingswetenschappen van de Universiteit van Gent. Daarnaast zijn er nog tal van partners aan het CoE verbonden zoals het NISB, NOC*NSF en de KVLO.

De toekomst

Wij zijn het eens met de stelling van Dekker dat in de top nog veel talent onbenut blijft. Het bewegingsonderwijs, zowel in het primair en voortgezet onderwijs, kan beter inspelen op het benutten van het potentieel van kinderen door het talent van kinderen te (h)erkennen en talentvolle bewegers voldoende uit te dagen en optimaal te begeleiden. In de komende jaren zullen we samen met en voor het werkveld diverse instrumenten en programma's ontwikkelen. Opgedane kennis en ervaring zullen we via het vakblad, ons weblog goudenkenans.eu en

symposia met je delen. Uiteindelijk met als doel dat alle kinderen, ongeacht hun mogelijkheden, optimale kansen krijgen om hun potentie waar te maken. ◀

Referenties

- Elferink-Gemser, M.T. (2005). *Today's talented youth field hockey players, the stars of tomorrow? A study on talent development in field hockey*. Thesis Center for Human Movement Sciences, University of Groningen, the Netherlands.
- Kirk, D., & Gorely, T. (2000). Challenging thinking about the relationship between school physical education and sports performance. *European Physical Education Review*, 6, 119-133. DOI: 10.1177/1356336X000062002
- Penney, D. (2000). Physical education, sporting excellence and educational excellence. *European physical education review*, 6, 135 – 150. DOI: 10.1177/1356336X000062003
- Pope, C.C. (2011). The physical education and sport interface. Models, maxims and maelstrom. *European physical education review*, 17-3, 273-285. DOI: 10.1177/1356336X11416728
- Schuit, H. en J. Bekhuis (2012): *Centre of Excellence Talent. Onderzoek en advies ten aanzien van relevantie en richting*. BMC: Amersfoort.

Sebastiaan Platvoet is programmamanager van het CoE Sport- en Beweegtalent van de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen (HAN). Daarnaast doet hij zelf ook promotieonderzoek naar talentherkenning in het bewegingsonderwijs

Marije Elferink-Gemser is behalve lector van het lectoraat Herkennen en ontwikkelen van sporttalent ook programmamanager van het CoE van de HAN. Tevens is zij werkzaam als universitair docent bij het Centrum voor Bewegingswetenschappen van het UMCG/Rijksuniversiteit Groningen.

Team TI&TD wat doet het?

Een van de zaken die het team talent van de Han onderzoekt is hoe zelfregulatie kan bijdragen om succesvol te zijn. Op pag. 12 – 13 staat daarover een artikel. Uit diverse onderzoeken is naar voren gekomen dat zelfregulatie een belangrijke competentie is om succesvol te zijn in verschillende domeinen, zoals het onderwijs en de sport. Wanneer een kind een hoge mate van zelfregulatie laat zien, betekent dit dat het zelf nadenkt over waar hij goed/minder goed in is (reflecteren), wat hij wil bereiken en hoe hij dat wil bereiken (plannen). Tijdens het proces staat hij regelmatig stil bij wat hij aan het doen is (monitoren) en na afloop kijkt hij terug en denkt na over hoe het een volgende keer anders zou kunnen (evalueren). Dit alles daadwerkelijk uitvoeren en vertrouwen hebben in het eigen kunnen, zijn hierbij van groot belang. Kinderen die dit meer doen, leren over het algemeen beter en behalen hierdoor een hoger niveau op school en in hun sport. Dit beter worden leidt vervolgens weer tot meer plezier en motivatie.

Zelfregulatie is een competentie die zich gedurende het hele leven ontwikkelt. Wanneer de omgeving meer vraagt van een kind op het gebied van zelfregulatie, dan zal het zich daarin ook meer ontwikkelen. De beweegcontext lijkt zich hiervoor uitstekend te lenen. Zowel in het beweegonderwijs als in de sport ligt de nadruk op ontwikkeling aan de hand van bepaalde doelen. Deze doelen kunnen als uitgangspunt dienen voor de ontwikkeling van de diverse onderdelen van zelfregulatie.

Dit is aanleiding geweest voor het expertiseteam Talent Identification & Talent Development van HAN Sport en Bewegen om programma's te ontwikkelen voor het beweegonderwijs en de sportpraktijk. De vakdocent en trainer vervullen in deze programma's een centrale rol. Gedurende een periode van acht tot twaalf weken geven zij les aan de hand van een bepaald protocol, waarbij zij gecoacht worden door een van de teamleden van het expertiseteam. Na deze periode zijn zij zelfstandig in staat de principes van het bevorderen van zelfregulatie in hun lessen en trainingen toe te passen.

FOTO: ARCHIEF HAN

Beter **samenwerken** in de les LO door het **stimuleren** van zelfregulatie

Kinderen die goed kunnen samenwerken, hebben vaak een actievere rol in hun eigen leerproces. Dat stelt hen in staat betere prestaties te leveren. Ze kunnen elkaar feedback geven of anderen aanmoedigen, waarmee ze zichzelf en anderen verder helpen. Hiermee kan samenwerkend leren bijdragen aan de ontwikkeling van excellentie binnen het onderwijs. De les LO lijkt bij uitstek geschikt om samenwerkend leren en daarmee de beweegprestaties te bevorderen, maar hoe doe je dit? Dit artikel beschrijft een interventiestudie in het voortgezet onderwijs, waar de docenten het samenwerken bevorderden door de zelfregulatie van kinderen te stimuleren.

Door: Edgar Koster e.a.

Samenwerkend leren daagt leerlingen uit om actief en constructief te leren (Förner, Jansen & Kenter, 2004). Ook stimuleert het de interactie tussen leerlingen en kunnen kinderen van elkaar leren door te zien hoe anderen bepaalde taken aanpakken. Samenwerkend leren draagt bij aan een positief pedagogisch klimaat, waarbinnen leerlingen zich optimaal kunnen ontwikkelen. Daarom staat het ook steeds vaker centraal in het onderwijs (Ebbens & Etekoven, 2009).

Gezamenlijk leerdoelen behalen

Je kunt vijf randvoorwaarden onderscheiden die samen bepalen of het samenwerkend leren tussen individuen goed verloopt: de leerlingen zijn afhankelijk van elkaar, er is sprake van directe interactie, iedere leerling is verantwoordelijk voor het

eindresultaat, leerlingen beschikken over samenwerkingsvaardigheden en het groepsproces wordt geëvalueerd (Johnson & Johnson, 1999).

Om aan deze randvoorwaarden te kunnen voldoen, lijkt een bepaalde mate van zelfregulerend vermogen van de leerling van belang. Immers, wanneer je inzet op samenwerkend leren, wil je dat de leerlingen gezamenlijk, zonder expliciete hulp van de docent, hun leerdoelen behalen. Daarbij moeten ze zelf afspraken maken, verantwoording aan elkaar afleggen en moeten ze samen het proces monitoren en evalueren. Zelfregulatie is dat proces, waarin leerlingen doelgericht zelf reflecteren, plannen, monitoren en evalueren tijdens het leren. Daarbij is van belang dat zij gemotiveerd zijn en voldoende zelfvertrouwen hebben om dit daadwerkelijk te doen. Eerder onderzoek heeft laten zien dat stimuleren van zelfregulatie in het beweegonderwijs leidt tot het sneller aanleren van motorische vaardigheden (Kolovelonis, Goudas, Hassandra, Dermitzaki, 2012).

Voor de ontwikkeling van samenwerkend leren in het beweegonderwijs is een scala aan samenwerkingsopdrachten beschikbaar. Maar zou je samenwerkend leren ook kunnen

Contact:

Contact: wietske.idema@han.nl

Scoremogelijkheden voor het onderdeel: de leerling durft een discussie aan te gaan met andere leerlingen om de doelen te kunnen behalen

1. De leerling gaat elke vorm van discussie uit de weg
2. De leerling doet non verbaal mee in de discussie (bijv. knikken/hoofdschudden/nadenkend)
3. De leerling doet verbaal mee in de discussie (bijv. ja/nee/dat klopt/oké)
4. De leerling doet actief verbaal mee in de discussie (komt met argumenten)
5. De leerling begint zelf een discussie met anderen leerlingen

bevorderen door de zelfregulatie van de leerlingen in de lessen te stimuleren? Twee vierdejaars ALO-studenten van HAN Sport & Beweging, Edgar Koster en Bart Stroomborg, stelden zich deze vraag en onderzochten dit in op hun stagescholen het Utrechts Stedelijk Gymnasium en het Hoenderloo College, onder begeleiding van het expertiseteam Talent van HAN Sport & Beweging.

Onderzoek in de praktijk

Het onderzoek vond plaats op een school voor regulier voortgezet onderwijs (VO) en een school

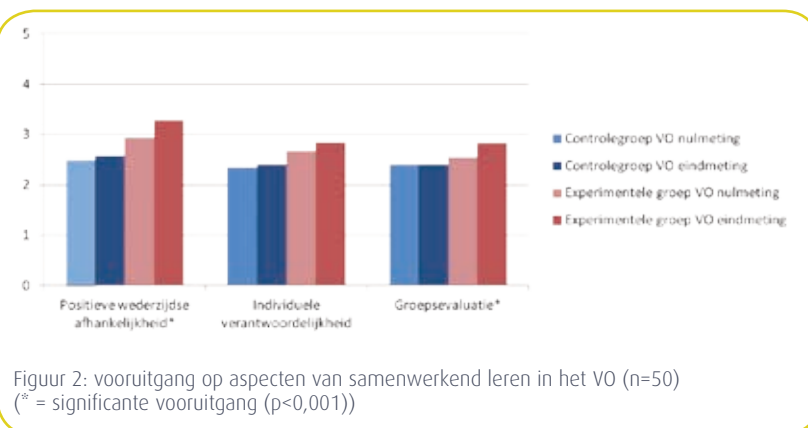
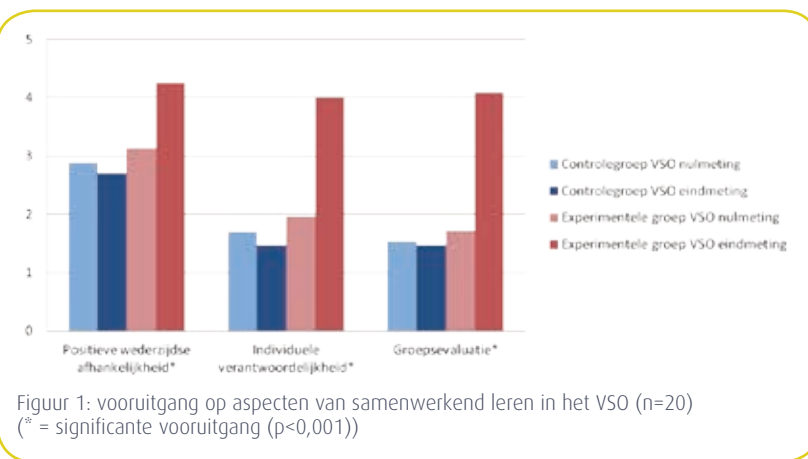
FOTO: ANITA RIEMERSMA

voor voortgezet speciaal onderwijs (cluster 4) (VSO). Op beide scholen participeerden twee klassen, één experimentele groep en één controlegroep, met derdejaars en vierdejaars leerlingen. De klassen in het VSO bestonden uit tien leerlingen per klas en de klassen in het VO bestonden uit 25 leerlingen, waardoor er in totaal 70 leerlingen meededen met het onderzoek. Voorafgaand aan het onderzoek vond een nulmeting plaats: de onderzoekers brachten samenwerkend leren in kaart door tijdens een spelvorm de volgende drie randvoorwaarden van het samenwerkend leren te observeren bij iedere leerling:

- Positieve wederzijdse afhankelijkheid: samenwerken met anderen om een doel te halen.
Voorbeeld: de leerling durft een discussie aan te gaan met andere leerlingen om de doelen te kunnen behalen
- Individuele verantwoordelijkheid: leerlingen nemen verantwoordelijkheid voor een taak en weten dat ze werk niet op anderen kunnen afschuiven
Voorbeeld: de leerling legt verantwoording voor de eigen keuzes af aan de groep
- Groepsevaluatie: terugkijken op het proces en het resultaat en het formuleren van nieuwe leerdoelen
Voorbeeld: de leerling bekijkt hoe het ging en wat dat opleverde.

Het observatieformulier was gebaseerd op eerder onderzoek naar samenwerkend leren (Veenman, Koenders & van den Burg, 2001; Johnson, Johnson & Smit, 2007). Alle leerlingen werden voor de verschillende onderdelen van samenwerkend gescoord op een schaal van 1 tot 5. Kader 1 toont een voorbeeld. Om de interbeoordelaarsbetrouwbaarheid te vergroten, observeerden twee onderzoekers de leerlingen.

Vervolgens werd bij de experimentele klassen gedurende zes weken een interventie uitgevoerd waarbij de docenten bewust zelfregulatieve vaardigheden probeerden te stimuleren. Dit deden ze door de leerlingen in de experimentele groepen wekelijks uit twee doelen te laten kiezen, gericht op samenwerkend leren (zie kader 2). Het gekozen doel vormde in de les het uitgangspunt voor elke leerling. De docenten probeerden de leerlingen meer

bewust te maken van hun ontwikkeling door de leerlingen vragen te stellen over de geleverde prestaties op het gekozen doel. De controleklassen volgden dezelfde lessen. Zij hoefden echter geen doel te kiezen of gericht met een doel aan de slag te gaan en ze kregen ook geen gerichte vragen van de docent. Na afloop van de interventieperiode werd samenwerkend leren opnieuw in kaart gebracht bij alle leerlingen.

Beter in samenwerkend leren

De resultaten van het onderzoek laten zien dat het samenwerkend leren bij beide experimentele klassen in de zes weken significant is verbeterd. De klas op het VSO is op alle drie aspecten van samenwerkend leren vooruitgegaan (figuur 1). De klas op het VO verbeterde zich significant op de aspecten 'positieve wederzijdse afhankelijkheid' en 'groepsevaluatie' (figuur 2). De leerlingen in beide experimentele groepen verbeterden zich dus op de vaardigheden om samen met anderen een doel te behalen en het terugkijken op het proces en het resultaat om tot nieuwe leerdoelen te komen. De leerlingen op het voortgezet speciaal onderwijs verbeterden zich ook op het nemen van verantwoordelijkheid bij de uitvoering van een taak. De controlegroepen lieten op geen van de onderdelen van samenwerkend leren een significante verandering zien.

De resultaten van dit onderzoek duiden er op dat je samenwerkend leren in de gymles kunt bevorderen door de zelfregulatieve vaardigheden van de leerlingen aan te spreken. Allereerst kan dit het gevolg zijn van het doel dat de docent de leerlingen aan het begin van de les heeft laten kiezen, dat specifiek gericht was op samenwerken. Hierdoor richt je de aandacht van de leerling op wat hij of zij moet doen. Dit wordt versterkt door het voortdurend stellen van vragen gericht op het doel, waardoor de aandacht van de leerling gericht blijft. Het is opvallend dat de leerlingen in het VSO een relatief grote vooruitgang boekten in het samenwerkend leren. Daarmee biedt deze interventie een mooi aanknopingspunt om de beweegprestaties van leerlingen in zowel het regulier als speciaal voortgezet onderwijs te verbeteren en excellente prestaties te bevorderen. ◀

Over de auteurs

Edgar Koster en Bart Stroomberg zijn vierdejaars HAN ALO-studenten en hebben de interventie opgezet en uitgevoerd op hun stageadres. Marjolein Torenbeek (sportpsychologe) en Wietske Idema (sociologe) werken als docent-onderzoeker bij het Instituut voor Sport en Bewegen aan de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen. Zij

ontwikkelen interventies ter bevordering van zelfregulatie en sport- en beweegprestaties binnen het lectoraat 'Herkennen en ontwikkelen van sporttalent', waarvan dr. Marije Elferink-Gemser de lector is. Zie ook: www.goudenkansen.eu.

Literatuur

- Ebbens, S., & Ettekovén, S. (2009). *Samenwerkend leren, praktijkboek*. Groningen/Houten: Noordhoff Uitgevers.
- Förner, M., Jansen, L., & Kenter, B. (2004). *Coöperatief leren voor alle leerlingen! Praktische toepassingen voor leerlingen met speciale leerbehoeften*. Amersfoort: CPS onderwijsontwikkeling en advies.
- Johnson, D.W., & Johnson, R.T. (1999). Making Cooperative Learning Work. *Theory into Practice*, 28, 67-73.
- Johnson, D.W., & Johnson, R.T., & Smith, K. (2007). The state of cooperative learning in post-secondary and professional settings. *Educational Psychology Review*, 19, 15-29.
- Jonker, L. (2011). *Self-regulation in sport and education. Important for sport expertise and academic achievement for elite youth athletes*. Enschede: Ipskamp Drukkers B.V.
- Veenman, S., Koenders, L., & van der Burg, M. (2001). Coöperatief leren in het voortgezet onderwijs: evaluatie van een scholingsprogramma. *Pedagogiek*, 3, 228-241.

Voorbeelddoelen samenwerkend leren

Wederzijdse afhankelijkheid

- Tijdens de activiteit moedig ik anderen verbaal en non-verbaal aan binnen (in het veld/vak) en buiten de activiteit.
- Tijdens de activiteit ga ik een discussie aan met andere leerlingen om het lesdoel te kunnen behalen.

Individuele verantwoordelijkheid

- Tijdens de activiteit kan ik altijd uitleggen aan de groep waarom ik bepaalde keuzes maak.
- Ik geef mijzelf een taak voor de activiteit die ik wil uitvoeren (speler/scheidsrechter/ spelbegeleider/aanvoerder).

Groepsevaluatie

- Tijdens de activiteit kan ik een andere leerling een tip voor de betreffende activiteit geven, zodat het nog leuker, uitdagender en leerzamer wordt. Tijdens en aan het einde van de activiteit kan ik aangeven wat goed ging in de samenwerking met de groepsleden tijdens het uitvoeren van de activiteit.

Topprogramma's in het voortgezet onderwijs:

Leerlingen zelf een rol geven in hun motorische ontwikkeling

Begin 2013 is het Centre of Expertise Sport- en Beweeg Talent opgericht, waarin HAN Sport en Bewegen, SLO en een aantal scholen voor primair en voortgezet onderwijs samenwerken om processen van talentherkenning en -ontwikkeling te bevorderen in het bewegingsonderwijs. De Stedelijke Scholengemeenschap Nijmegen (SSgN) en het Montessori College in Nijmegen zijn twee scholen die betrokken zijn bij het onderdeel Topprogramma's: programma's gericht op talentontwikkeling in het voortgezet onderwijs (VO). De afgelopen vier maanden hebben zij een programma uitgevoerd gericht op het bevorderen van zelfregulatie in het bewegingsonderwijs.

Door: Wilbert Lamers e.a.

Aanleiding SSgN voor deelname

De SSgN is een Cultuur-Profielschool en een Topsport Talentschool. Dit betekent dat de SSgN een school is die leerlingen kansen biedt. Daarbij hoort ook het ontdekken en ontplooiën van hun talenten. Dit geldt op intellectueel, creatief en sportief gebied. Als Topsport Talentschool heeft de school een nauwe samenwerking met de ALO van de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen en Topsport Gelderland. Om de beweegtalenten en de leerlingen die graag bewegen en sporten op sportief gebied uit te dagen wordt op de SSgN niet alleen het vak LO, maar ook de vakken LO+ en BSM gegeven. Hiernaast is LO2 in ontwikkeling. Naast deze speciale vakken faciliteert de SSgN met ingang van het schooljaar 2013-2014 ook het Regionaal Talentencentrum Volleybal Nijmegen en de Basketball Academy Nijmegen. Er is dus veel aandacht voor bewegen, sport en talent.

Khalid Mansouri is als vakdocent van de SSgN betrokken bij het project Topprogramma's van het Centre of Expertise Sport- en Beweegtalent. Hij is voortdurend op zoek hoe hij de leerlingen zowel cognitief als fysiek kan uitdagen tijdens de lessen. Hij is van mening dat zelfregulatie een middel kan zijn voor meer verdieping in de lessen LO en om de talenten van leerlingen verder te ontplooiën maar dat hiervoor nog weinig aandacht is.

Aanleiding Montessori College voor deelname

Het Montessori College te Nijmegen heeft een breed aanbod van cultuur (Cultuur-Profielschool) en sport

(sportactieve school). Alle leerlingen op school kunnen zichzelf ontwikkelen en ontplooiën op de gebieden die ze zelf voor ogen hebben. Op het gebied van sport kunnen alle leerlingen (vmbo tot vwo) in het eerste en tweede jaar kiezen voor extra sport: de sportspecialisatie (SPSP). Deze SPSP wordt aangeboden in de keuzewerktijd en een uur aan het einde van de lesdag. Hierdoor krijgen de leerlingen naast de 140 minuten lichamelijke opvoeding 110 minuten extra lestijd aangeboden. In de bovenbouw kunnen de leerlingen verder gaan met deze SPSP of kiezen voor LO2. Aan havo en vwo wordt, als de nieuwbouw van de school klaar is, een programma op maat aangeboden.

Het Montessori College zal na de realisatie van de nieuwbouw veel gaan samenwerken met verenigingen uit de buurt. Op dit moment wordt gebruikgemaakt van het zwembad en vanaf maart 2015 zal in de eerste fase van de nieuwbouw een eigen turnhal in gebruik worden genomen. De turnvereniging wordt betrokken bij het uitvoeren van de lessen. Samenwerkingsafspraken met de voetbalvereniging en tafeltennisvereniging zijn in een vergevorderd stadium. Verder zijn er voorzichtige gesprekken gaande met de volleybalvereniging en het talentvolle hardloopteam in Nijmegen. Leerlingen met een sporttalent die op school zitten kunnen door deze intensieve samenwerking, school en sport prima combineren. Wilbert Lamers werkt als leraar lichamelijke opvoeding op het Montessori College. Om de beweegtalenten op zijn school extra te kunnen aanspreken is ervoor gekozen om te participeren in het Centre of Expertise Sport- en Beweegtalent.

Vorbereiding op de uitvoering van het topprogramma

Het voorjaar van 2013 is gebruikt om met de leden van het Expertiseteam van de HAN, SLO en de VO scholen na te denken over de opzet en inhoud van het topprogramma. Na de zomer selecteerden beide scholen de klassen die zouden gaan deelnemen. Voor de SSgN werd een derde klas havo/vwo LO+ gekozen en op het Montessori College een eerste SPSP klas. Beide scholen wezen ook een reguliere klas aan die als controlegroep diende.

Uitvoering topprogramma

Na de herfstvakantie is het project op beide scholen van start gegaan. Op het SSgN voerde Khalid Mansouri het programma uit en op het Montessori College was dit Merel Bardeel. Het programma op beide scholen duurde twaalf weken, onderverdeeld in vier blokken van drie weken. Elke drie weken is gekozen voor een ander onderdeel, namelijk atletiek

(lopen), turnen (salto), korfbal en judo. Per les was de docent ongeveer twintig minuten gericht bezig met het stimuleren van zelfregulatie. Beide docenten werden gecoacht gedurende de twaalf weken door het expertiseteam van de HAN.

Vooraf en na afloop van het programma hebben de deelnemende leerlingen een zelfregulatievragenlijst ingevuld en fysieke testen uitgevoerd. Hiernaast zijn per klas vier leerlingen geïnterviewd over zelfregulatie. Om de motorische ontwikkeling en ontwikkeling van het spelinzicht van de leerlingen te beoordelen is gedurende de twaalf weken zes keer een tik- en afgooispeel gespeeld, waarvan de eerste en laatste keer op video zijn opgenomen.

Toekomstvisie SSgN

De SSgN heeft de ambitie vanaf leerjaar 1 zelfregulatie te bevorderen in het LO-onderwijs. Khalid: "We geloven dat we met een dergelijk traject kinderen meer bewust kunnen maken van hun eigen talenten en hen zo helpen zichzelf beter te kunnen ontwikkelen". Er is een drietal speerpunten. Op basis van de resultaten van het onderzoek en de ervaringen van beide docenten kan een doorlopende leerlijn ontwikkeld worden voor het bewegonderwijs op de school. Voor BSM (havo en vwo), ziet de SSgN ook mogelijkheden door integratie van het zelfregulatieprogramma in het bestaande programma. Verwacht wordt dat leerlingen die interesse hebben in een vervolgstudie op het gebied van sport en bewegen een meer weloverwogen keuze kunnen

maken. Een derde speerpunt voor de SSgN zal zijn om een leermethode te ontwikkelen voor onze sporttalenten, gebaseerd op het zelfregulatieprogramma, ter ondersteuning van en in samenwerking met de verenigingen. Beter leren bewegen is daarbij het doel.

Toekomstvisie Montessori College

Op het Montessori College wordt het onderzoek gebruikt om te kijken of het aanwezige talent zich daadwerkelijk beter ontwikkelt wanneer het zelfregulerend leren wordt gestimuleerd. Los van het onderzoek zal in de toekomst het aanwezige talent gekoppeld worden aan de verenigingen in de omgeving (turnen, zwemmen, voetbal, tafeltennis, volleybal en hardlopen). Het Montessori College is van mening dat aanwezig talent zich sterker ontwikkelt als het ook op school wordt gestimuleerd, en als school en sport elkaar aanvullen. Wanneer zelfregulatie op school wordt gestimuleerd, zou dit eveneens bevorderend kunnen zijn in de sport specifieke trainingen. De docent lichamelijke opvoeding zal hierdoor dus een belangrijke rol kunnen spelen in de ontwikkeling van sporttalent.

Vooraf jongeren die niet in aanmerking komen voor een sportstatus maar wel veel potentie hebben, krijgen op deze manier de kans het eigen talent verder te ontwikkelen. Het feit dat deze leerlingen ontdekken waar hun beweegtalent ligt, zal hen kunnen stimuleren om langduriger en intensiever de betreffende sport te beoefenen.

Wilbert: "Deze jongeren zullen in de toekomst in samenspraak met een sportcoördinator van school de eigen leerlijn uit gaan zetten, hierbij is een examen op het gebied van lichamelijke opvoeding een pre maar geen must". ◀

Khalid Mansouri is docent lichamelijke opvoeding op het Stedelijke Scholengemeenschap Nijmegen (SSgN).

Wilbert Lamers is docent lichamelijke opvoeding op het Montessori College in Nijmegen.

Marjolein Torenbeek is sportpsycholoog, en werkzaam als docent en onderzoeker binnen het expertiseteam Talent Identification & Talent Development van HAN Sport en Beweging en verbonden aan het Centre of expertise sport- en beweegtalent.

Tamara Kramer is bewegingswetenschapper en werkzaam als docent en onderzoeker binnen het expertiseteam Talent Identification & Talent Development van HAN Sport en Beweging en verbonden aan het Centre of expertise Sport- en beweegtalent.

Contact:

marjolein.torenbeek@han.nl

Sportklas op een basisschool

Van talentherkenning naar talentontwikkeling

Dit topic over excellentie en talent gaat over het algemeen over het voortgezet onderwijs. Toch is dit niet vanzelfsprekend getuige het initiatief in Nijmegen genomen. In dit artikel een voorbeeld van een talentsportklas in het basisonderwijs en het traject ernaartoe.

Door: Gerard van der Burgt, Jasper de Greef & Sebastiaan Platvoet

Een stukje geschiedenis

Vanaf augustus 2013 is een talentensportklas gestart op basisschool NSV2 in Nijmegen. Het initiatief voor deze klas komt voort uit een intensieve samenwerking tussen de Hogeschool Arnhem en Nijmegen (HAN) Sport en Beweging, enkele sportclubs, waaronder N.E.C. en de basisschool NSV2. Een aantal jaren geleden kwam tijdens overleg met deze partners de vraag naar voren of we talenten in een tak van sport op de basisschool meer konden geven dan extra trainingsmogelijkheden. Al pratende werd het idee geboren om deze talenten de mogelijkheid te bieden in een aparte sportklas les te krijgen dicht bij de trainingsvoorzieningen. Drie onderdelen werden genoemd en zijn ondertussen uitgewerkt:

- Instream: de kinderen die hiervoor in aanmerking komen dienen meer dan gemiddelde talenten te hebben voor hun sport. Het plan was om te starten met talenten in de groepen 7 en 8 die in een combi-groep les zouden krijgen.
- Onderwijs: in samenwerking met HAN Sport en Beweging werd een programma bewegingsonderwijs ontwikkeld. In de gymlessen ligt het accent meer dan gebruikelijk op het ontwikkelen van de coördinatie en deze kinderen krijgen meer gymlessen dan een gemiddeld schoolkind (4 in plaats van 2). Daarnaast krijgen ze ondersteunende lessen op het gebied van voeding, het zijn van 'topsporter', persoonlijkheidsontwikkeling en dergelijke.
- Lesrooster: een flexibel lesrooster is ontwikkeld waardoor de talenten overdag en tijdens reguliere schooltijden kunnen trainen bij hun club. Het lesrooster voldoet aan de wettelijke eisen.

De voorbereiding

In het voorgaande schooljaar is hard gewerkt om de sportklas van de grond te krijgen. Het belangrijkste onderdeel was de werving van talentvolle sporters uit verschillende sporten. Er is een aantal voorlichtingsbijeenkomsten geweest voor sportverenigingen. Ondanks grote interesse en veel positieve reacties op het plan durfden slechts enkele clubs de stap echt te zetten. In het voorjaar van 2013 zijn besluiten gevallen. Bij N.E.C. waren er voldoende mogelijkheden aanwezig. Ook vanuit het turnen en judo, echte Nijmeegse sporten, was voldoende interesse aanwezig. Vlak voor de zomervakantie leek het traject toch te

stranden. Het aantal aanmeldingen was te gering om een aparte klas mee te kunnen starten. Enkele clubs konden en/of wilden om diverse redenen (te weinig meisjes in de klas, niet aan kunnen sluiten met trainingstijden aan schoolprogramma) dit schooljaar nog niet meedoen. Vanuit N.E.C. was er echter wel voldoende belangstelling en kwam het verzoek of kinderen uit groep 6 ook konden deelnemen aan het project. Deze mogelijkheid gaf de financiële draagkracht om toch te kunnen starten met de sportklas. Door de talentenklas uit te breiden met kinderen uit groep 6 dan was er het minimum aantal deelnemers (20) om van start te gaan. Alhoewel het nooit de bedoeling was om de klas te laten bestaan uit kinderen van één sport en de combi 6,7,8 andere organisatorische problemen met zich meebracht werd alsnog besloten om van start te gaan. De belangrijkste reden hiervoor was het persoonlijk geloof in het plan en het besef dat uitstel wel eens tot definitief afstel zou kunnen leiden.

Opzet en inhoud

Vanaf augustus 2013 is de sportklas gestart in het gebouw van NSV2. De NSV2 is een reguliere, grote, basisschool vlak bij de trainingsvelden van N.E.C. De sportklas wordt geleid door twee leerkrachten die beiden parttime werken. Op maandag, dinsdag en woensdag is dat een vrouwe-

lijke leerkracht, die ook zelf op hoog niveau voetbal heeft. Zij is bekend met de wereld waarin onze talenten zich dagelijks in begeven. Op donderdag en vrijdag is er een mannelijke leerkracht die sportief is maar geen voetbalverleden heeft. Elke dag arriveren de kinderen rond 08.00 op school of op de club. Enkele dagen per week starten de spelers namelijk met een training en komen dan rond 09.45 op school. De E-jeugd traint drie maal per week en de D-jeugd vier maal per week. Daarnaast hebben alle kinderen twee dagen per week 1½ uur gymlessen (zie het intermezzo voor inhoud en opzet van de gymlessen).

Uitdaging voor de groepsleerkracht

De sportklas betekent heel wat voor de leerkrachten uit de groep. De groep kinderen is zelden compleet aanwezig, wat veel klassenmanagement vraagt (uitleg, centrale verwerking, groepsfeer). Los van het klassenmanagement wordt lesgegeven aan een combi 6,7,8 wat een complexe opgave blijkt te zijn. Ook omdat de cognitieve vaardigheden van de kinderen

FOTO: JASPER DE GROOT

ver uiteenlopen. De groepsleerkrachten kunnen deze uitdaging niet alleen aan. Elke direct betrokken partij heeft een verantwoordelijkheid in de ontwikkeling van elk kind en afstemming tussen alle partijen is essentieel. Daarom vindt maandelijks overleg plaats op uitvoerend niveau (leerkrachten, trainers, gymleerkrachten) en tweemaandelijks in een stuurgroep (verantwoordelijken van de HAN, N.E.C en de directeur van NSV2).

Ouders

De rol van de ouders is belangrijk voor het wel/niet slagen van de sportklas en als school beseffen we dat veel van hen gevraagd wordt. Voor de meeste ouders was het moeilijker dan voor de kinderen om opeens in groep 7 of 8 naar een andere school te gaan. We proberen daarom ouders zoveel als mogelijk te betrekken bij de plannen. Op vrijdag halen ouders hun kinderen zelf op waardoor ze direct contact hebben met de school. Indien gewenst is dan direct contact tussen docent en ouders mogelijk. Als school (er)kennen we het belang en de invloed van de omgeving op de ontwikkeling van kinderen en wij hebben hier bij de sportklas extra aandacht voor.

Afstemming en toekomst

De school heeft de verantwoordelijkheid kinderen te ontwikkelen om actief deel te kunnen nemen aan de samenleving en goed voor te bereiden op het onderwijs in het voortgezet onderwijs. Het aantal contacturen staat enigszins onder druk door de vele trainingen en sportlessen. De focus van de kinderen van de sportklas ligt vooral op sport en daar bieden we kinderen optimale ontwikkelingskansen in. Echter hebben wij ook de taak de kinderen in andere vakken naar een zo hoog mogelijk niveau te krijgen. Na de eerste maanden hebben we geleerd dat belasting en belastbaarheid monitoren essentieel is. Een optimale afstemming en samenwerking tussen NSV2, HAN en N.E.C is hiervoor noodzakelijk. Een probleem waar we tegen aan lopen is het concentratievermogen van kinderen, met name na de middag. Rond 15.00 uur is de energie vaak op maar moeten ze wel nog een vol uur school krijgen. Het optimaal vormgeven van het dagprogramma is en blijft een uitdaging

evenals de samenwerking met de verschillende partijen. We realiseren ons dat we een moeilijk en uitdagend traject zijn gestart en dat we nog een hele weg te gaan hebben. Het geloof in het project is echter bij alle betrokkenen ruimschoots aanwezig en we hopen komend schooljaar met talentvolle bewegsters uit verschillende sporten volgende stappen te kunnen zetten.

Intermezzo

Tijdens de gymlessen is over het algemeen weinig aandacht voor de verbetering van de bewegingsvaardigheden van de sterke bewegster. Dit terwijl het (primair) bewegingsonderwijs juist ideale kansen biedt om ook sportief talent in hun kunnen te erkennen. Zowel bij kinderen die nog niet ontdekt zijn als die wel geïdentificeerd zijn als talentvol in hun sport kunnen gymlessen een unieke bijdrage leveren. Het bewegingsonderwijs stelt zichzelf namelijk ten doel om leerlingen toenemend meervoudig deelname bekwaam te maken waarbij de ontwikkeling van grondvormen van bewegen naar meer complexe vormen van bewegen centraal staat. De verdere ontwikkeling naar meer sportspecifieke vaardigheden is vervolgens vooral een taak van de sportvereniging en slechts mogelijk als een goede basis van algemene basisvaardigheden aanwezig is. In onze optiek is daar een belangrijke rol weggelegd voor het bewegingsonderwijs.

Bij de sportklas NSV2 zijn de gymlessen vooral gericht op de meer sportoverstijgende bewegingsvaardigheden. Op die wijze kunnen de gymlessen de ontwikkeling van sportspecifieke voetbalvaardigheden van de spelers zoals passen, dribbelen en schieten ondersteunen. Omdat het het Athletic Skills Model (Wormhoudt ea., 2012) gestoeld is op eenzelfde aanname heeft dit model aan de basis gestaan voor de ontwikkeling van het lesprogramma. Dit model gaat uit van de aanwezigheid van grondvormen van bewegen (basic movement skills) die bij de uitvoering van sportspecifieke vaardigheden de basis vormen.

In samenwerking met het SLO is het model vertaald naar een lesprogramma van veertien weken opgebouwd uit lessenreeksen van drie tot vier lessen en waarbij de inhoud zoveel mogelijk transferwaarde heeft naar vaardigheden die in het voetbal van belang zijn. Tevens zijn de activiteiten zo gekozen dat zij passend zijn binnen het kerndoel bewegen en de bijbehorende twaalf leerlijnen. Een voorbeeld van zo'n lessenreeks is bijvoorbeeld het circulatievolleybal waarbij in drie lessen gewerkt wordt van 3-3 lijnbal (enkel vang-gooibeweging) naar 3-3 (toets/vang-gooi/toets) en waarbij snelheid en wendbaarheid als voorwaarden van bewegen en voornamelijk koppelingsvermogen, oriëntatievermogen en reactievermogen als coördinatieve vaardigheden integraal geoefend worden. De mogelijke transfer naar voetbal is dat leerlingen middels veel wend en keren herhaald positiekiezen afhankelijk van bal en medespelers. Tijdens de lessen is in kleine groepen gewerkt met veel beweging en veel leermomenten afgewisseld met periodes van instructie of lagere intensiteit om de mate van belasting en concentratie te doseren. De lessenreeksen worden uitgewerkt en gegeven door vierdejaars studenten van de opleiding ALO van het instituut Sport en Bewegen van de HAN. Zij krijgen hierbij didactische begeleiding vanuit de NSV2 en inhoudelijke begeleiding vanuit de HAN-ALO. Daarnaast voert het team Talent van de HAN onderzoek uit naar het effect van het programma op de ontwikkeling van de talenten. ■

Gerard van der Burgt was directeur van de NSV2 in Nijmegen en initiatiefnemer van de talentensportklas.

Jasper de Greef is docent/onderzoeker bij het expertiseteam Talent van HAN Sport & Bewegen.

Sebastiaan Platvoet is teamleider van het expertiseteam Talent van HAN Sport & Bewegen.

Contact:

sebastiaan.platvoet@han.nl

Een **excellente** school

Corlaer College in Nijkerk ontvangt het predicaat Excellente School 2013

Op 13 januari 2014 heeft de staatssecretaris het predicaat Excellente School uitgereikt aan het Corlaer College. Met dit predicaat krijgen zeer goed presterende scholen de maatschappelijke zichtbaarheid en waardering die ze verdienen. Excellente scholen zijn een voorbeeld voor andere scholen. Zij dagen andere scholen uit om de lat ook hoog te leggen en dit predicaat te bemachtigen.

Door: **Stef Veenstra en Nan Botting**

D De atheneum/havo-afdeling van het Corlaer College is in 2005 van start gegaan. De afdeling is opgezet volgens een geheel nieuw onderwijsconcept. Net als vele andere vernieuwings-scholen heeft de school in de beginfase te maken gehad met veel tegenwind door de negatieve landelijke publiciteit rondom nieuwe vormen van onderwijs in die tijd. De school heeft zich echter weten te ontwikkelen tot een innovatieve school met prima resultaten: niet voor niks scoorde de havo-afdeling een 10 in 'de lijst van Dronkers' het afgelopen jaar en kwam daarmee in de top 10. De slagingspercentages van de atheneum/havo-afdeling variëren van 98 tot 100% de laatste jaren, er is een gering verschil tussen SE- en CE-cijfers, er zijn goede tevredenheidsscores vanuit de ouders en leerlingen en de Corlaerleerlingen doen het uitstekend in het vervolgonderwijs. Slechts 18% switcht van studie in het eerste jaar (tegenover 30% op landelijk niveau).

Eigenaarschap bij leerlingen

De school werkt met een onderwijsconcept waarin het eigenaarschap voor school en leren meer bij de leerlingen komt te liggen. De positieve relatie tussen docent en leerling die zo belangrijk is voor het leren en presteren van de leerling, staat centraal op het Corlaer College. Docenten volgen en begeleiden hun leerlingen bij het ontwikkelen van hun persoonlijke kwaliteiten, zodat zij deze ook goed in kunnen zetten bij het verwerven van de benodigde kennis om succesvol te worden bij het examen en in hun verdere leven.

ICT en internationalisering

ICT wordt zoveel mogelijk als middel ingezet, zo werken alle brugklassers vanaf dit schooljaar met een chromebook in de lessen. Het Corlaer College is opleidingschool voor hogeschool Windesheim, Hogeschool Utrecht en de Vrije Universiteit. De school werkt met een leerlijn internationaliseren waarin een verbinding wordt gelegd naar het Cambridge-programma voor Engels dat zowel door havo- als voor atheneumleerlingen vanaf de brugklas wordt gevolgd.

Projecten

Er worden innovatieve projecten opgezet zoals Expeditie Corlaer waarbij leerlingen zich in teamverband inzetten voor maatschappelijke projecten zowel hier in Nederland als in het buitenland. De leerlingen groeien hierdoor in hun vaardigheden en in maatschappelijke betrokkenheid, een belangrijke doelstelling vanuit de christelijke visie van de school.

Waardering

Het erkennen en waarderen van excellente scholen maakt deel uit van de actieplannen voor het basisonderwijs en voortgezet onderwijs. Hiermee wordt samen met het onderwijsveld ingezet op verhoging van de prestaties van leerlingen, verbetering van de onderwijskwaliteit en vergroting van de kwaliteit van leraren en schoolleiders. De directie van de school is uiteraard zeer content met dit predicaat. Het is een prachtige vorm van waardering voor het harde werken van docenten, ondersteunend personeel, leerlingen en schoolleiding van de afgelopen jaren.

Het vak lichamelijke opvoeding

In het schooljaar 2013-2014 heeft het Corlaer College het certificaat Sportactieve school ontvangen. Een erkenning voor het werk van de vakgroep LO. De vakgroep bestaat uit elf personen en heeft zich op meerdere vlakken actief ingezet. In de afgelopen jaren is er naast de reguliere lessen LO een ruim aanbod van beweeg- en sportactiviteiten gecreëerd. Voor leerlingen van onder- en bovenbouw staan er elk jaar verschillende sportdagen op de kalender.

Buitenschoolse activiteiten

Naast de verplichte sportdagen die onder schooltijd georganiseerd worden, kunnen leerlingen uit de onderbouw wekelijks kiezen uit een ruim aanbod van buitenschoolse activiteiten.

Sportklassen en L02

Beweeg- en sportactiviteiten maken ook deel uit van dit aanbod. Op jaarbasis zijn leerlingen uit de onderbouw van het vmbo verplicht om aan minimaal twee buitenschoolse activiteiten deel te nemen.

Sportklassen en L02

In het schooljaar 2010-2011 is het Corlaer College gestart met een gemengde sportklas op kader/theoretisch niveau. Leerling in een sportklas krijgen op het Corlaer College het dubbele aantal uren LO en maken kennis met diverse sporten die in de reguliere lessen niet of nauwelijks aan bod komen. In het schooljaar 2012-2013 kregen

Leerlingen uit het derde leerjaar van de kader/theoretische leerweg de mogelijkheid het vak L02 te kiezen. De eerste lichter leerlingen met L02 in het vakkenpakket doen dit jaar examen.

Olympic moves

Sinds vorig schooljaar doet het Corlaer College mee aan de grootste schoolsportcompetitie van Nederland: Olympic Moves (voorheen Mission Olympic). Binnen het project CU Dance van de Gelderse Sport Federatie kunnen leerlingen kennis maken met dans en werken onder begeleiding van twee docenten LO samen naar een optreden toe.

Ontwikkeling heeft succes

Dit schooljaar is de vakgroep begonnen met het aanpassen van de beoordelingskaders van de onderdelen die becijferd worden. Er wordt gekeken naar de beoordelingen van leerlingen binnen de reguliere lessen LO van de verschillende leerjaren. Kortom: de vakgroep LO heeft in de afgelopen jaren flink aan de weg getimmerd en dit heeft zijn vruchten afgeworpen. ◀

Contact:

sveenstra@corlaercollege.nl

Ben jij een **excellente** gymleraar? (1)

Van goede docent, naar hypothetisch excellent; de imaginaire selfie

Wat maakt volgens leerlingen een docent lichamelijke opvoeding een excellente gymleraar? In dit artikel wordt gekeken naar een onderzoek over de 'hypothetisch excellente docent' en het Beroepsprofiel van de KVLO. Op basis van deze uitkomsten en beschrijvingen volgt een voorbeeldmatige uitwerking voor de praktijk in het praktijk katern.

Door: Maarten Massink

Beeld van leerlingen

Leerlingen hebben een beeld bij kenmerken van een excellente LO docent. In LO 2 van 2013 heeft een artikel gestaan over de hypothetisch excellente docent (René Elzinga en Dennis van der Honing). Hier wordt een onderzoek beschreven onder leerlingen van 5 havo in regio Den Haag en regio Groningen. Er is onderzocht of er regionale verschillen zijn in het door leerlingen toekennen van kenmerken aan professionele excellentie van de docent lichamelijke opvoeding.

Volgens het onderzoek naar kenmerken van een hypothetisch excellente docent is dit de volgorde van belangrijkheid voor de leerlingen:

- 1 creëren van bewegingsinteresse bij en bijdragen aan de sociale ontwikkeling van leerlingen
- 2 realiseren en in stand houden van krachtige leeromgevingen
- 3 voorbereiden op een zelfstandige deelname aan de bewegingscultuur
- 4 koppeling van het vak en promotie van een gezonde leefstijl
- 5 samenwerking met collega's en betrokkenheid creëren met de omgeving van de school.

Het onderzoek wijst uit dat dit voor de onderzochte regio's dezelfde volgorde oplevert.

Beeld volgens het Beroepsprofiel

Ook de KVLO heeft als beroepsvereniging een beeld bij een kwalitatief goede LO-docent. Deze staat

beschreven in het Beroepsprofiel leraar lichamelijke opvoeding. In het Beroepsprofiel worden volgens de KVLO zeven beroepsstandaarden genoemd.

- 1 Interpersoonlijke competentie: leiding geven en zorgen voor een goede omgang met en tussen leerlingen.
- 2 Pedagogische competentie: zorgen voor een veilige leeromgeving en bevorderen van persoonlijke en sociale en morele ontwikkeling.
- 3 Vakinhoudelijke en vakdidactische competentie: zorgen voor een krachtige leeromgeving en bevorderen van het leren.
- 4 Organisatorische competentie: zorgen voor een overzichtelijke, ordelijke en taakgerichte sfeer en structuur in de leeromgeving.
- 5 Competent in samenwerken in een team: zorgen dat het werk afgestemd is op dat van collega's; bijdragen aan het goed functioneren van de schoolorganisatie.
- 6 Competent in het samenwerken met de omgeving: in het belang van de leerlingen een relatie aanhouden met ouders, buurt, bedrijven en instellingen.
- 7 Competent in reflectie en ontwikkeling: zorgen voor de eigen professionele kwaliteit van de beroepsuitoefening.

Wat betekenen dit onderzoek naar kenmerken van een excellente docent volgens leerlingen en dit Beroepsprofiel voor de praktijk van de LO-docent die streeft naar excellentie?

Overeenkomst in volgorde...toeval?

Bij de leerlingen staat op nummer één het creëren van bewegingsinteresse bij en bijdragen aan de sociaal-emotionele ontwikkeling van leerlingen. Dit correspondeert met de beroepsstandaarden die in het beroepsprofiel ook op nummer één en twee zijn gezet: de interpersoonlijke en pedagogische verantwoordelijkheid.

Afspraken Kanjertraining

Persoonlijk contact

Op twee staat bij leerlingen het realiseren en in stand houden van krachtige leeromgevingen. In het beroepsprofiel correspondeert dit met de vakinhoudelijke en organisatorische verantwoordelijkheid die ook daarna in volgorde op drie en vier staan.

Daarna noemen leerlingen 'voorbereiden op zelfstandige deelname aan de beweegcultuur en promotie van een gezonde leefstijl'. En vervolgens 'de samenwerking met collega's en de betrokkenheid met de omgeving van de school'. Deze zijn minder belangrijk voor leerlingen en wellicht ook niet zozeer in hun gezichtsveld.

Als we ervan uitgaan dat in de beroepsstandaard van de KVLO de volgorde niet op louter toeval berust, dan is het tekenend dat leerlingen en de vakwereld beiden de aandacht voor omgang docent-leerling en leerling-leerling hoog in het vaandel hebben staan. Bijdragen aan de sociaal-emotionele ontwikkeling van leerlingen scoort het hoogst bij leerlingen en interpersoonlijke en pedagogische verantwoordelijkheid is belangrijk in het beroepsprofiel.

Contact:

m.massink1@upcmail.nl

Nummer één in de (na)scholing van LO docenten?

Is dit belang ook terug te vinden in de energie die we bijvoorbeeld stoppen in de ontwikkeling en scholing van ons zelf als beroepsgroep? Zijn deze competenties ook de belangrijkste aandachtspunten in de opleidingen en in de nascholings-/studiedagen? Tijdens studiedagen in ons vak zijn vooral de praktijkworkshops in trek. En gelukkig wordt hier vaak aandacht besteed aan het wekken van bewegingsinteresse bij leerlingen op pedagogisch-didactisch verantwoorde wijze. Maar staan ze ook in het teken van sociaal-emotionele ontwikkeling van leerlingen? Hoe vaak worden er workshops aangeboden die expliciet gaan over deze beroepskwaliteit. Op de laatste Thomasstudiedag (11 april 2014) was er uit een aanbod van 26 workshops één workshop die expliciet aandacht besteedde aan deze beroepskwaliteit. Deze workshop ging over de motivatieproblematiek bij leerlingen en onderzoek hiernaar ('Moetivatie of motivatie' door Ger van Mossel). Kortom wat doen we binnen de vakwereld aan het ontwikkelen en bijhouden van de kwaliteit interpersoonlijke en pedagogische verantwoordelijkheid? Staan zij ook in de (na)scholing bij de opleidingsinstituten en afdelingen nog op één? En zijn dit ook de belangrijkste aandachtspunten bij de keuzes die we maken in de dagelijkse praktijk van het lesgeven?

Als een LO docent in de praktijk excellentie nastreeft welke dilemma's komt hij dan tegen? Welke keuze kan (moet?) hij/zij maken? Meer hierover in het praktijkkatren van dit nummer. ◀

Literatuurlijst:

- Elzinga, R., Honing, D. van der, (2013), 'Hypothetisch excellente docent lichamelijke opvoeding gezocht', *Lichamelijke Opvoeding* 2 p.10-13
 Bax, H, Driel, G. van, Jansma, F., & Palen, H. van der (2010). *Beroepsprofiel leraar lichamelijke opvoeding*,. Zeist, Jan Luiting Fonds

Tijdelijke dienstverbanden en de wettelijke beperkingen

Door de economische situatie zijn veel werkgevers terughoudend met het aanbieden van vaste contracten. Werkzoekenden vinden moeilijk een baan en als zij er een vinden is dit praktisch altijd op basis van een tijdelijk contract. Na een tijdelijk contract volgen soms meer tijdelijke contracten maar blijft een vast contract uit. Dit is een ongewenste situatie en veel werknemers blijven zo lang in onzekerheid.

Door mr. Maarten Segers

Om te voorkomen dat tijdelijke contracten onbeperkt aangeboden kunnen worden is ooit de ketenregeling van artikel 7:668a BW in het leven geroepen. Deze ketenregeling beperkt werkgevers in het aantal contracten voor bepaalde tijd dat zij met een werknemer aan kunnen gaan. Dit, met als doel, dat er sneller een vast contract aangeboden zal worden. Ook beperkt het werkgevers in de lengte van de periode waarin zij deze contracten voor bepaalde tijd kunnen aangaan. De beperkingen liggen nu op maximaal drie contracten in een aaneengesloten periode van maximaal drie jaar. Worden deze grenzen overschreden dan is er sprake van een vast contract. Bij een onderbreking van langer dan drie maanden tussen tijdelijke contracten is er niet langer meer sprake van een 'aaneengesloten periode' en begint het tellen opnieuw.

Van deze ketenregeling kan in cao's echter afgeweken worden. Binnen de cao VO en PO gelden dan ook afwijkende afspraken. Deze zijn terug te vinden in artikel 3.5 (bijzonder onderwijs) en 4.5 (openbaar onderwijs) cao PO en artikel 8.a.2 (bijzonder onderwijs) en 8.b.2 (openbaar onderwijs) cao VO. De maximale aaneengesloten periode van drie jaar en de onderbreking van deze aaneengesloten periode bij drie maanden of langer is hetzelfde als in de ketenregeling. Afhankelijk van de grondslag voor het verlenen van het contract gelden er voor die periode van drie jaar echter geen of juist strengere beperkingen wat betreft het aantal tijdelijke contracten dat (gedurende die drie jaar) aangeboden kan worden. Ook kan, afhankelijk van de grondslag voor het aanbieden van het contract, al binnen die periode van drie jaar na indiensttreding recht op een vast contract ontstaan. Bij twijfel is het dus goed dit door ons te laten nalopen.

Wij zien als juridische afdeling regelmatig dat werkgevers gebruikmaken van constructies om de beperkte periode waarin tijdelijke contracten aangeboden mogen worden te verruimen of te omzeilen. Zo is er het voorbeeld van een school die naast de stichting een eigen BV in stand blijkt te houden. Door werknemers wisselend in dienst te nemen bij de stichting en dan weer bij de BV wordt gepoogd het beschermende karakter van de cao en het arbeidsrecht te ontwijken. Een ander voorbeeld is het na drie jaar aanbieden van een in omvang zeer gering vast contract dat vervolgens zonder beperking keer op keer tijdelijk uitgebreid kan worden. Een tijdelijke uitbreiding is tenslotte een toevoeging aan een reeds bestaand contract maar geen contract op zichzelf. Daarmee heeft zo'n tijdelijke uitbreiding ten aanzien van het arbeidsrecht een andere positie dan een contract op zich. Ook zijn er voorbeelden van werkgevers die nog steeds gebruikmaken van een draaieurconstructie waarbij zij werknemers afwisselend rechtstreeks in dienst nemen en dan weer via een uitzendbureau of payrollconstructie 'inlenen'. In een deel van die gevallen kan echter door zo'n constructie heen geprikt worden.

Op dit moment zijn er plannen om artikel 7:668a BW te wijzigen. De huidige regeling zou werkgevers nog te veel tijd en ruimte geven om contracten voor bepaalde tijd aan te bieden. Het duurt nu te lang voor werknemers de zekerheid hebben van een vast contract. Volgens de huidige plannen zal de 3*3 regel een 3*2 regel worden waarbij maximaal drie contracten voor bepaalde tijd aangeboden kunnen worden in een periode van maximaal twee jaar. De periode waarin contracten voor bepaalde tijd elkaar opvolgen zal pas onderbroken worden bij een contractloze periode van langer dan zes maanden in plaats van langer dan drie maanden nu. Daarnaast zal de mogelijkheid via de cao van de ketenregeling af te wijken, op enkele uitzonderingen na, verdwijnen. Het voornemen is deze wijzigingen per 1 juli 2015 door te voeren maar het wetsvoorstel moet nog langs de Eerste Kamer. Komt het wetsvoorstel door de Eerste Kamer heen dan zal dit betekenen dat ook de cao's binnen het onderwijs aangepast moeten worden. Hoe dat uit gaat pakken en of dat op de arbeidsmarkt het gewenste effect heeft, zal afwachten zijn. ◀

Praktijk katern

Softbal: al spelend **tactisch**
leren handelen (1)

Krachtig (terugslag)
spelonderwijs (2)

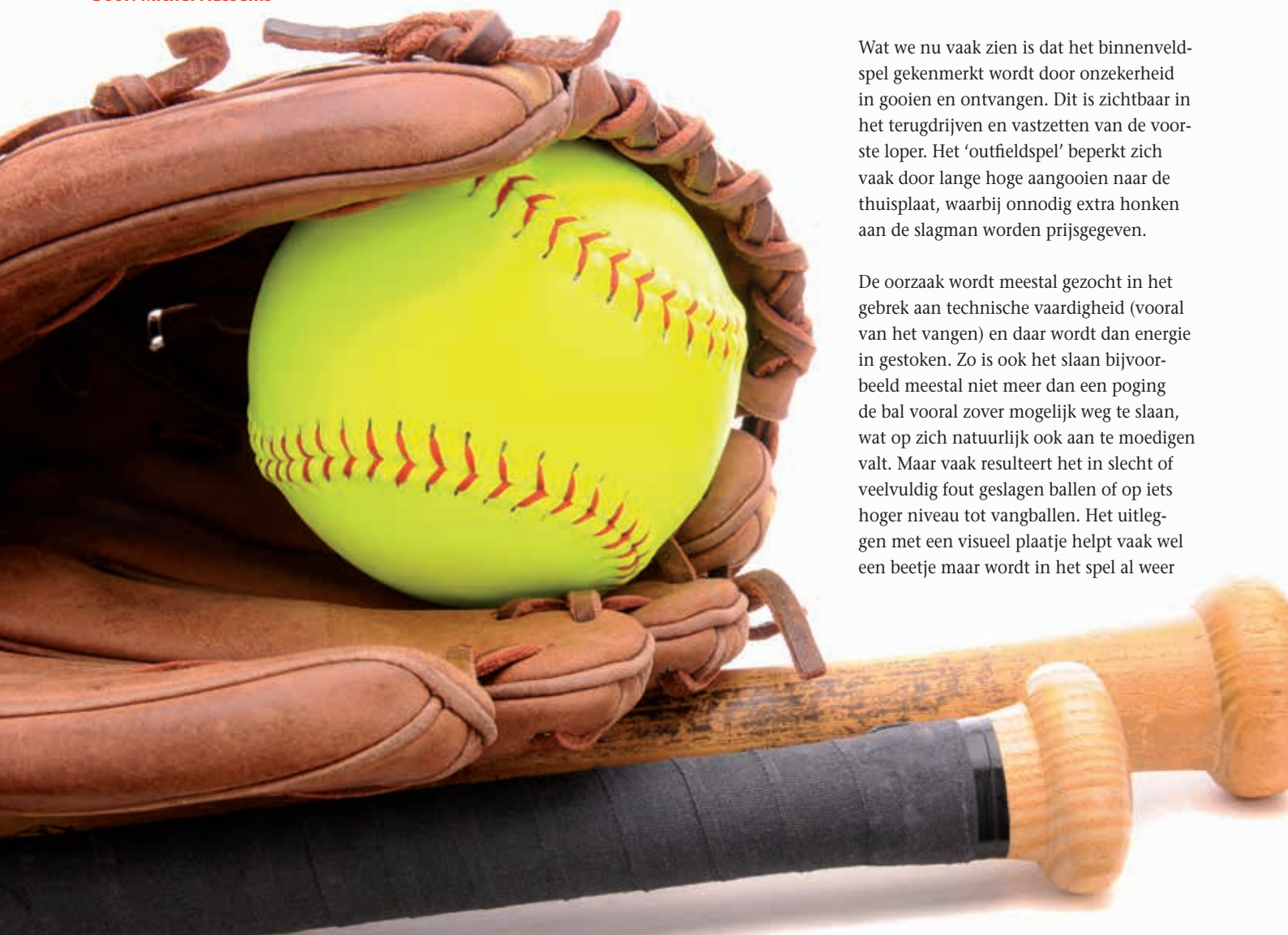
LO-Excellent **van pilot tot PTA**

Ben jij een **excellente**
gymleraar in de praktijk? (2)

Softbal: al spelend tactisch leren handelen (1)

Collega's zijn goed in staat om leerlingen de basisvaardigheden bij te brengen om al snel attractief softbalachtige vormen te kunnen spelen. Vaak zien we dat het spelplezier en leerproces begrensd worden door het vermogen om tactisch te handelen. In dit artikel wil ik aandacht besteden aan het uitbreiden van het leerproces door te starten vanuit tactisch handelen.

Door: Michel Aussems

Wat we nu vaak zien is dat het binnenveldspel gekenmerkt wordt door onzekerheid in gooien en ontvangen. Dit is zichtbaar in het teruggedrijven en vastzetten van de voorste loper. Het 'outfieldspel' beperkt zich vaak door lange hoge aangooien naar de thuisplaat, waarbij onnodig extra honken aan de slagman worden prijsgegeven.

De oorzaak wordt meestal gezocht in het gebrek aan technische vaardigheid (vooral van het vangen) en daar wordt dan energie in gestoken. Zo is ook het slaan bijvoorbeeld meestal niet meer dan een poging de bal vooral zover mogelijk weg te slaan, wat op zich natuurlijk ook aan te moedigen valt. Maar vaak resulteert het in slecht of veelvuldig fout geslagen ballen of op iets hoger niveau tot vangballen. Het uitleggen met een visueel plaatje helpt vaak wel een beetje maar wordt in het spel al weer

vaak 'vergeten'. Het sec oefenen van die vaardigheden wordt meestal niet als nuttig gezien, noch als uitdagend ervaren door de leerlingen.

Zoals de titel al doet vermoeden ben ik zelf een voorstander van het creëren van spelvormen die 'onbewust' nadruk leggen op het tactisch – technisch handelen. Diegene die er (nog) niet bekend mee zijn zouden eens een blik kunnen werpen op het document 'Leskaarten VO' welke beschikbaar is op www.knbsb.nl/knbsb/onderwijs/voortgezet-onderwijs (Link Leskaarten Voortgezet Onderwijs). In dit document worden naast

drie basisspelen voor de eerste fase ook 'Uitstapkaarten' aangeboden. Deze kun je onafhankelijk van jouw visie op spelonderwijs, methodiek en plaatselijke situatie al dan niet klassikaal of probleem gestuurd inzetten. Binnen deze serie zitten al leskaarten die zich min of meer richten op tactisch handelen.

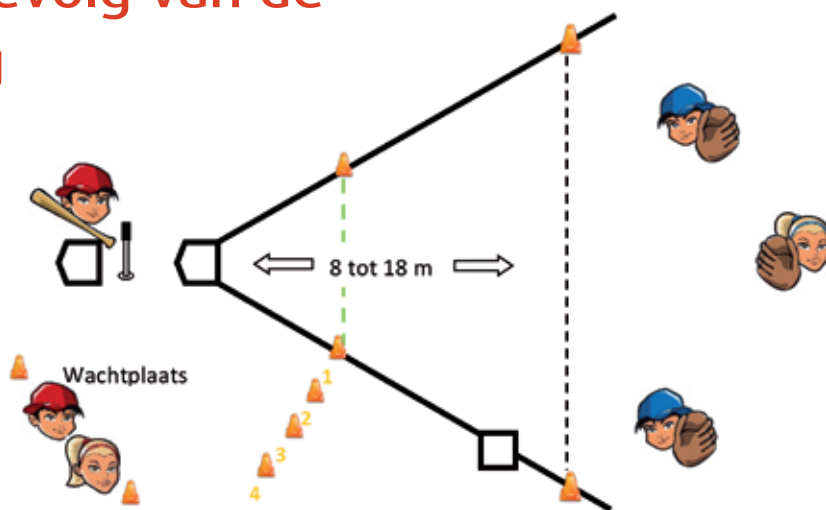
Hierna volgen een aantal ingekorte voorbeelden ten aanzien van risico nemen bij honklopen, insluiten en combinaties daarvan. Voor organisatie, instructie, afspraken, uitbouw en variaties van de kaarten verwijs ik naar het volledige document. >>

Risicovol lopen als gevolg van de kwaliteit van de slag

'Straatje om' (vier tot zes spelers).

Doel: herkennen van kwaliteit van de slag en het nemen van een gepast risico.

Opdracht: sla de bal tussen de pilonnen door. Het 'straatje' dat je kiest bepaalt je aantal punten per oversteek.

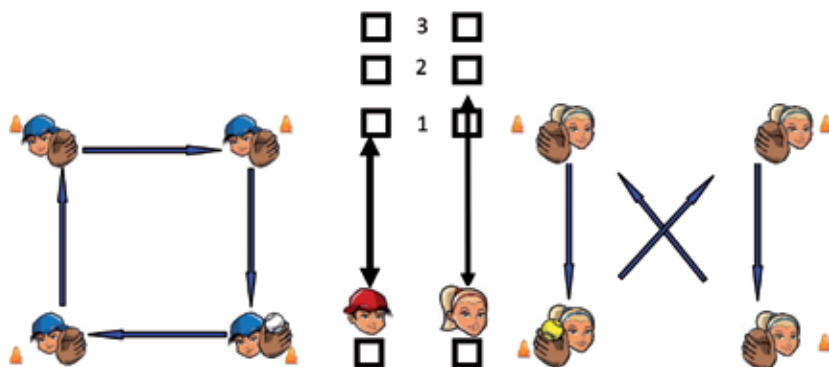

Gooien en vangen onder tijdsdruk

'Gooien tegen lopers' (minimaal vijftal)

Doel: verbeteren van gooien en vangen naar elkaar in een wedstrijd situatie.

Opdracht: gooi de bal met de wijzers van de klok mee naar de speler bij het andere honk. Inblijven: je scoort als je heen en weer loopt voordat de veldspelers de bal twee keer hebben rond gegooid!

Contact:

michel.ausems@knbsb.nl

Insluiten en 'Run-down'

Voor de leerlingen is de timing van het moment van gooien het grootste probleem. De verkeerde bewegingsoplossing is veelal te hard en daardoor onzuiver gooien, waardoor de ontvanger in problemen komt. De aanvallers bemerken dit uiteraard en laten zich veelvuldig expres insluiten.

Prioriteiten in het verbeteren zijn:

- balbezitter rent zo hard mogelijk naar loper toe en probeert deze in eerste instantie zelf te tikken. Een loper die snel rent kan moeilijker van richting veranderen! Het heet niet voor niets een 'run-down'
- een aangooi is een bovenhandse toss, vergelijkbaar met een dartaangooi en geen

Spelvorm:	Accent:	Arrangement:
'Koop een koe'	Hard achter loper aanrennen.	Er is geen ontvanger.
'1-Aangooi'	Timing van het vragen om de bal.	Er is geen 'back-up'. Omdat er geen mogelijkheden tot meer aangooien zijn wordt men gedwongen dit met 0 of 1 aangooi op te lossen.
'3:3 Insluitspel'	Maken van zo min mogelijk aangooien.	Door de puntentelling afhankelijk te maken van het aantal aangooien.
'Boompje verwisselen'	Het controleren van overige lopers.	Er zijn meerdere lopers die zich om te kunnen scoren bewust laten insluiten.
'Continue'	Het doorspelen na een actie.	Er wordt niet gestopt bij een 'uit' of een punt.

worp uit de loop. Maak geen schijnbewegingen. Wie houd je voor de gek? De loper ziet je toch niet als je hardloopt en de ontvanger weet niet wanneer de bal komt

- na je aangooi sluit je aan bij het honk waar je naar toe gooide
- de ontvanger moet tijdig leren vragen

om de bal, door te roepen of de handen omhoog te steken. Je tikt liever een loper die zich net omdraait en van je af beweegt, dan één die op je in loopt.

Daarnaast kun je afspraken maken waar je ten opzichte van de honken de 'run-down' speelt en de bal ontvangt.

'Koop een koe' (twee- of drietallen)

Doel: principe van het opjagen van de honkloper(prooi) alvorens tot een eventuele aangooi over te gaan.

Opdracht: honkloper, met bal, staat op armlengte afstand van de veldspeler, die met gestrekte arm en open handschoen klaar staat. De loper legt de bal in de handschoen

als startsein en sprint dan in de richting van de veilige zone (honk of lijn). De veldspeler probeert de loper te tikken voordat deze op veilig gebied is.

'1 Aangooi' (drietallen)

Doel: het leren maken van zo min mogelijk aangooien.

Opdracht: speler 1 fungeert als loper (handschoen mee) en staat op armlengte van speler 2, die op het honk staat. Speler 1 legt de

bal in de uitgestrekte handschoen van speler 2 en start naar het andere honk. Speler 2 start de insluitactie en probeert samen met speler 3 met maximaal één aangooi speler 1 uit te

maken. Daarna wisselen van functie. Als je iemand uitmaakt scoren de 'velders' 1 punt. Bereikt de loper veilig één van de twee honken, dan scoort hij een punt.

Spel 1-aangooi, 'running down' met maximaal één aangooi

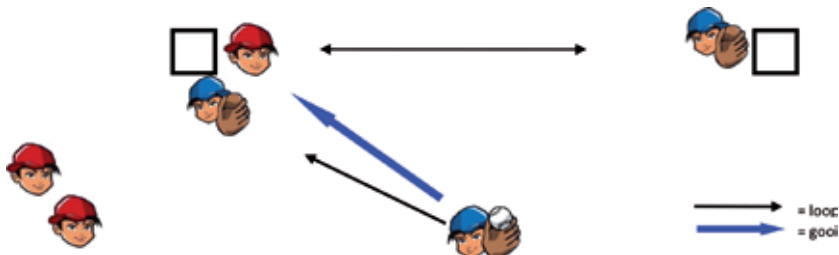
'3:3 Insluitspel' (zestallen)

Doel: verbeteren van de insluitactie in een wedstrijd specifieke situatie.

Opdracht: de honkloper zo snel mogelijk proberen te tikken (zoals bij 'Koop een Koe'), echter de bal wordt door een derde veldspeler (bijvoorbeeld pitcher) ingebracht. De looper start vanaf het honk. Als één looper geweest is gaat de volgende looper.

Puntentelling: één uit gemaakt met maximaal één aangooi scoort twee punten. Eén uit na meerdere aangooien scoort één punt.

Als de uit niet valt scoort de honklooppartij drie punten.

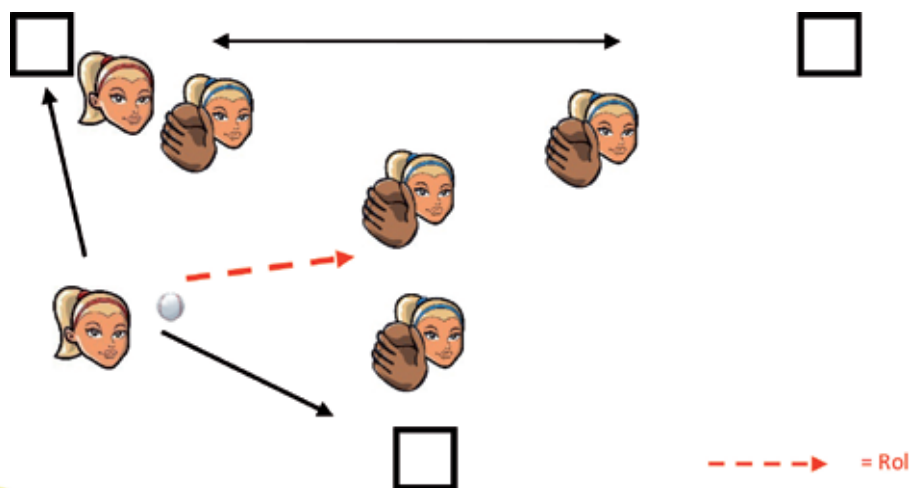

Insluitspel: uitmaken met zo min mogelijk aangooien

'Boompje verwisselen' (minimaal zestallen)

Doel: verbeteren insluitactie in een wedstrijd specifieke situatie, waarbij meerdere honklopers aanwezig zijn.

Opdracht: de honkloper met bal, rolt deze in de driehoek. Beide honklopers proberen zoveel mogelijk punten te maken door zoveel mogelijk honken aan te raken. De veldspelers proberen zo snel mogelijk beide lopers te tikken als zij van het honk zijn of ze vast te zetten. Als één looper geweest is gaat de volgende looper. Puntentelling: elk geraakt honk is een punt.

In het volgende artikel wordt onder andere aandacht besteed aan slaan, honklopen en veldpositiesspel.

Michel Aussems (ALO Amsterdam 1985)
 Docent LO aan het OPDC West Friesland te Hoorn
 Projectmedewerker KNBSB Onderwijs en Spelontwikkeling
 Vakleerkracht LO te Andijk en Grootebroek

Foto's: Hans Dijkhoff

Krachtig (terugslag) spelonderwijs (2)

Beleving en beweegkansen
voor iedereen (met volleybal en
badminton als vergezicht)

Terugslagspelen als volleybal, badminton of tafeltennis zijn erg populair. Op de camping, het schoolplein, het veldje in de wijk of op het strand zien we, ondanks het feit dat deze spelen zeer complex zijn, kinderen samen een spelletje spelen. Hoe leren kinderen eigenlijk een terugslagspel spelen? Wat zijn de overeenkomsten binnen de terugslagspelen en hoe kunnen we deze complexe activiteiten op maat en effectief aanbieden? In het vorige artikel (1) hebben we de spelgerichte benadering en de speluitdaging beschreven.

Door: Frank de Kok en Enrico Zondag

Praktijkvoorbeelden

In dit artikel staan we stil bij de overeenkomsten tussen verschillende terugslagspelen en leggen we de nadruk op onderwijsleerstof waarin de beleving van essentiële aspecten van terugslagspelen en voldoende beweegkansen (onderwijs op maat) voor kinderen centraal staan. We kunnen deze mede op

grond van speluitdagingen verantwoorden. We richten ons daarbij op de speluitdaging 'veldpositie verbeteren (op tijd komen)'.

Spelvormen en didactische aandachtspunten met het accent op de speluitdaging: veldpositie verbeteren (op tijd komen).

Vanuit het oogpunt van veel beweegtijd per speler spelen we in een zesde deel van de (standaard)gymzaal. De veldjes zijn 3 meter breed, 9 meter lang (volleybalbelijning). >>

1 Tegen 1 in de richting van badminton

Accent op speluitdaging: veldpositie verbeteren (op tijd komen). Op de achterlijn ligt een rubberen spot (of staat een pylon).

Opdracht

Speel de shuttle over het net en tik nadat je de shuttle gespeeld hebt de spot met je voeten aan. Je scoort een punt als de shuttle op de grond van je tegenstander komt.

- Leg de spot op je eigen speelhelft op een plek neer, zodat je, nadat je deze hebt aangetikt, altijd op tijd denkt te zijn om de shuttle terug te kunnen spelen.
- Idem, maar nu leg jij de spot van je tegenspeler op een zodanige plek, waarvan jij denkt dat je tegenstander nooit op tijd zal zijn om de shuttle terug te kunnen spelen en jij dus de meeste kans hebt om te scoren.
- Leg twee spots neer in het veld. Je moet altijd één van de twee spots aantikken nadat je de shuttle gespeeld hebt.

De leerling ontwikkelt hierdoor binnen een doelgerichte spelvorm het inzicht waar de meest bedreigde zones in zijn speelveld liggen en waar hij zich dus het beste kan opstellen om scoren te voorkomen (basispositie). Tevens leert een leerling waar hij de shuttle moet spelen om de kans op scoren zo groot mogelijk te maken.

Let op; de meest bedreigde zone 'beweegt' mee, omdat deze afhankelijk is van de positie in het veld van waaruit je tegenstander de shuttle terug speelt over het net. De speler moet dus ook zijn basispositie regelmatig aanpassen aan de positie en kwaliteiten van zijn tegenstander.

Badminton spot aantikken

Contact:

f.dekok@fontys.nl, e.zondag@fontys.nl

1 (+ 1) Tegen 1 (+ 1) lijnbal in de richting van volleybal

Accent op speluitdaging: veldpositie verbeteren (op tijd komen). Op de achterlijn ligt een rubberen spot (of staat een pilon).

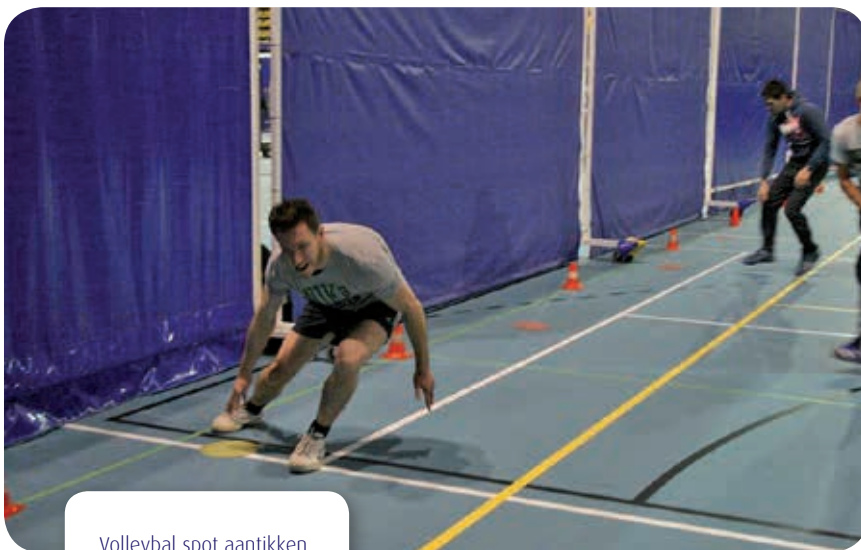
Opdracht

Werp de bal over het net en tik, nadat je de bal over het net gegooid hebt, met je handen de spot op de achterlijn aan. Als je dat gedaan hebt ga je zo snel mogelijk terug het veld in om de bal die door de tegenspeler over het net terug gegooid wordt te vangen. De twee teamgenoten moeten de bal om de beurt werpen.

Als het scoren te moeilijk is, dan dienen we de opdracht 'bij de achterlijn' te verlengen in tijd. Dat kan door bijvoorbeeld:

- Op de grond zitten
- Door hoepel stappen
- In beide hoeken van het veld een spot neer te leggen die je aan moet tikken.
-

We spelen deze vorm van lijnbal met vier spelers op een veld van 3 meter breed omdat

Volleybal spot aantikken

we op deze manier 24 leerlingen tegelijkertijd actief hebben. Het is van belang om een balans te zoeken in het net wel/niet lukken om de bal van de grond te houden. Afhankelijk daarvan zullen we de opdracht aan de achterlijn op maat aan moeten passen.

Bijvoorbeeld door de spots in de hoeken wat dichter bij elkaar te leggen of door met twee verschillende kleuren spot te werken ('tik eerst de rode en dan de gele spot aan').

1 (+1) Tegen 1 (+1) in de richting van badminton

Accent op speluitdaging: veldpositie verbeteren (op tijd komen). Op de achterlijn ligt een rubberen spot (of staat een pilon).

Opdracht

Als hierboven omschreven bij lijnbal, maar de speler mag pas het veld in als zijn medespeler achter de achterlijn is / de spot heeft aangetikt.

We kunnen de activiteit op verschillende manieren aanpassen zodat er voor iedere speler sprake is van optimale spe(e)- en beweegervaringen. Deze aanpassingen kunnen zijn:

Taakaanpassingen

- De speler die qua score voor staat mag alleen onderhands spelen. Ook daardoor krijgt zijn tegenspeler meer tijd.

Omgevingsaanpassingen

- Op een meter boven het badmintonnet spannen we een elastiek.

- De speler die voor staat mag alleen over het elastiek spelen. De speler die achterstaat krijgt daardoor meer tijd en dus meer kans om de shuttle van de grond te houden.
- Samen heb je slechts een racket dat tijdig doorgegeven moet worden, zodat je partner toch in staat is om de shuttle te retourneren.
- Over het net hangen twee lintjes op 2 meter afstand van elkaar. De speler die vóór staat speelt de shuttle tussen de lintjes door over het (smallere) net. Hierdoor is de te verdedigen ruimte kleiner en is het eenvoudiger om de meest succesvolle basispositie te bepalen en dus zijn er meer kansen voor de speler die achter staat om de score beter in balans te brengen. Laat eventueel de speler die achter staat bepalen waar de lintjes komen te hangen (vergroten van tactisch inzicht).

Indien we nog meer leerlingen gelijktijdig

Badminton per tweetal een racket

actief willen hebben met badmintonspelvormen in een standaard gymzaal, dan is het ook mogelijk om drie tegen drie te spelen. Per team heb je twee rackets, die tijdens de rally moet worden doorgegeven. Bijvoorbeeld: de leerling die de shuttle over het net slaat moet het racket afgeven aan zijn teamgenoot die staat te wachten in het wisselvak (achter de achterlijn). De rally gaat ondertussen gewoon door, er is minimaal één teamgenoot met een racket in het speelveld!

2 Tegen 2 in de richting van volleybal

Accent op speluitdaging: veldpositie verbeteren (op tijd komen). In beide hoeken op de achterlijn staat een pion. Op één van de twee pionnen ligt een tennisbal.

Opdracht

Werp de bal over het net. Vervolgens verplaats je de tennisbal van de ene naar de andere pion. De tegenspeler kan hier tactisch gebruik van maken door de bal kort over het net te werpen in de hoek diagonaal tegenover de hoek waar de tennisbal op de pion ligt. Omdat de tegenspeler nadat hij de bal over het net gegooid heeft de tennisbal moet verplaatsen, is de loopafstand het grootste. Daardoor is de kans op scoren groter.

Volleybal en tennisbal verplaatsen

(Lijn-)volleybal 2 tegen 2.

Opdracht

Ieder tweetal heeft één ballon of strandbal of een andere bal. De volleybal wordt over het net gespeeld of gegooid. De andere bal mag niet over het net gegooid worden en moet altijd met twee handen worden vastgehouden. Deze mag wel overgegooid worden naar je medespeler. Je scoort een punt als:

- de volleybal op de grond komt
- de ballon, strandbal of andere bal op de grond komt op de eigen speelhelft.

Taakaanpassingen

- De volleybal moet eerste overgespeeld worden naar een medespeler voordat hij over het net gespeeld wordt. De bal mag nog gevangen worden.

Volleybal met meerdere ballen

- De ballon/strandbal/andere bal moet dus ook over gespeeld worden.
- Idem, maar de bal mag van de twee aanrakingen nog maar één keer gevangen worden. De andere aanraking dient met een volleybaltechniek te gebeuren.
 - Idem, nu niet meer vangen. Alleen spelen met een volleybaltechniek.

- Idem drie keer spelen voordat de bal over het net gespeeld wordt.

Hetzelfde spel kunnen we spelen met 3 tegen 3 op een veld van 6 meter breed (een derde van de zaal). Per drietal heb je één (of twee) andere ballen die niet op de grond mogen komen.

»»

Op maat maken

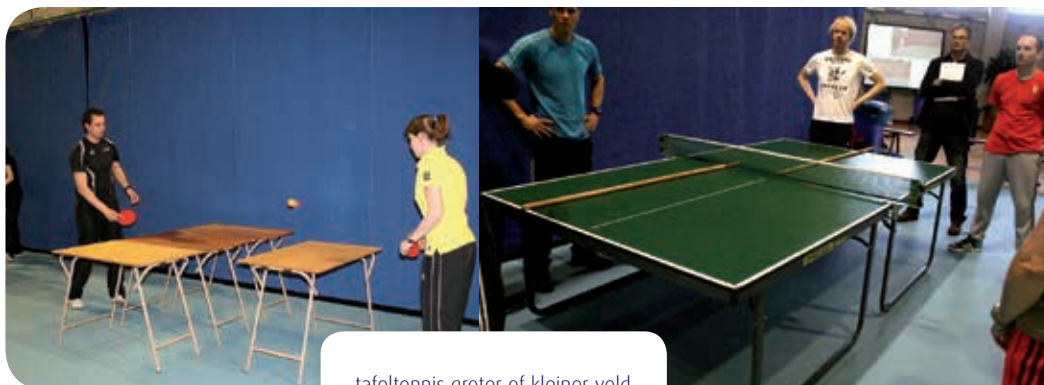
Om iedere deelnemer optimaal deel te kunnen laten nemen dienen we als docent, maar zeker ook als deelnemer, aanpassingen te doen aan de activiteit of de uitvoering van de activiteiten. Wij spreken van het 'op maat maken' van de activiteit. We nemen bewuste maatregelen voor het gehele team (indelen op niveau, move up/move down, et cetera.)

of voor het individu (taakaanpassing of omgevingsaanpassing). Bij taakaanpassingen denken wij aan een andere uitvoeringswijze of speelregel. Bij omgeving- of arrangementaanpassingen kun je denken aan veranderingen in ruimte, aantal spelers, materiaal, spelregels. Om tegemoet te komen aan de basisbehoefte 'competentie' van de leerlingen moeten we zowel voor de zeer bekwame als de minder bekwame leerling immers geschikte, uitdagende onderwijsleerstof aanbieden. Met betrekking tot de motivatie van de leerling gaat het erom dat de leerling/ speler zich competent *voelt* en niet (in onze ogen wellicht) *is*.

In de beschreven onderwijsleerstof staan verschillende specifieke aanpassingen omschreven. Daarnaast kun je ook denken aan de volgende aanpassingen.

Taakaanpassingen

- Als je de bal boven je hoofd kunt vangen, mag je de bal uitstoten ('bovenhandse techniek'). Vang je de bal onderhands, dan werp je hem met twee gestrekte armen ('onderarm techniek') terug.
- Als je kunt mag je de bal direct (minder tijd voor tegenstander, dus meer kans op scoren) terugspelen met een bovenhandse

tafeltennis groter of kleiner veld

of onderarmtechniek. Als je kiest voor het vangen van de bal, dan moet je vervolgens de bal voor jezelf opgooien en met een bovenhandse techniek spelen.

Omgevingsaanpassingen

- Verdeel het veld in twee vakken en leg een spot in het voorvak en één in het achtervak. Nadat de bal over het net gespeeld is, dien je een van de twee spots aan te tikken.
- De spelers met de meeste punten verdedigen een groter veld. De spelers die achter staan verdedigen maar een deel van het veld.
- Sta je twee punten achter, dan worden de pilonnen met tennisbal van de ploeg die achter staat één voetlengte dicht bij elkaar gezet, of niet op de achterlijn maar één voetlengte voor de achterlijn. Hierdoor is de verplaatsing korter, waardoor de kans om op tijd te zijn om te kunnen retourneren groter wordt.
- Speel met een hoger of lager net, een breder of een smaller net, een snellere of tragere bal, et cetera.)

Tot slot

Wij hebben gesproken over transfers.

In dit artikel hebben we activiteiten beschreven die zowel voor volleybal als badminton te spelen zijn. Hier en daar zal er een kleine aanpassingen gedaan moeten worden, maar de essentie die we binnen het leerproces willen bereiken in de desbetreffende krachtige leeromgeving is hetzelfde. Ook deze vormen zijn te transfereren naar andere terugslagspelen, bijvoorbeeld tafeltennis. Zie de

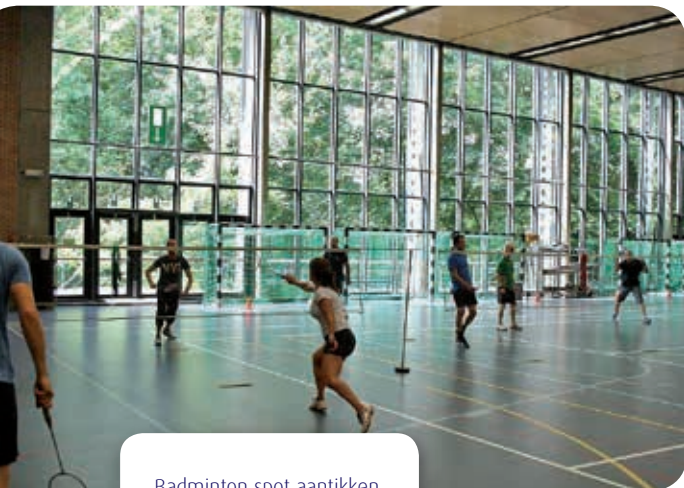
artikelenserie 'tafeltennis op maat voor het onderwijs' van Enrico Zondag in LO 2 en 3 (2011) of 'indiaca'. Het zou mooi zijn als de relatie tussen de verschillende terugslagspelen gelegd wordt door de overeenkomsten expliciet te benoemen. Het gaat immers bij alle terugslagspelen om dezelfde speluitdagingen. Leerlingen zullen spelprincipes succesvol leren toepassen. Door het tactische inzicht dat leerlingen ontwikkelen bij het ene spel, te gebruiken bij het andere terugslagspel, vergroten we de taakgerichte leertijd van leerlingen en daarmee wordt de kans op succesbeleving groter. Door het spelonderwijs te structureren naar speluitdagingen kan de docent krachtige leeromgevingen voor alle terugslagspelen creëren voor zijn leerlingen. ◀

Frank de Kok (f.dekok@fontys.nl) en Enrico Zondag (e.zondag@fontys.nl) zijn opleidings- en speldocent aan Fontys Sporthogeschool in Eindhoven.

Literatuur:

- Brouwer, B., Aldershof, A., Bax, H., Berkel, M. van., Dokkum, G. van., Mulder, M.J., e.a. (2011), *Human movement and sports in 2028: een blik in de toekomst van lichamelijke opvoeding / bewegingsonderwijs en sport op school*, Enschede: SLO
- Leysen, H., *What's in a game* (2004), Acco Leuven
- Thorpe, R., Bunker, D., Almond, L. (1986) *Rethinking games teaching*, Department of physical education and sports science, Loughborough.
- Weeldenburg, G., Neutkens, B. (2012), *Met zijn allen aan (de) slag'*, Lichamelijke Opvoeding (nummer 3, 4 en 5)
- Zondag, E. (2011), *Tafeltennis op maat voor het onderwijs*, Lichamelijke Opvoeding (nummer 2 en 3)

Foto's: Enrico Zondag

Badminton spot aantikken

LO-Excellent van pilot tot PTA

Enkele jaren geleden is er door het SLO netwerk een pilot gestart met LO-Excellent. LO-Excellent is een overkoepelende naam voor LO-Extra, LO-Exclusief en LO-Excellent. Wij, op OSG De Meergronden, bieden alleen LO1 aan en vinden dat elke leerling kan excelleren in een activiteit binnen de vier domeinen atletiek, zelfverdediging, turnen en dans. In 2012 (LO 6) heb ik hierover geschreven in 'Excelleren is voor iedereen'. Inmiddels zijn wij LO-Excellent verder gaan uitdiepen zodat meer leerlingen gemotiveerd aan het werk gaan.

Door: Cindy Didden

De pilot is succesvol afgenomen bij een 5vwo-klas en dit resulteerde in een PTA LO-Excellent voor de vierde en vijfde klas h/v. Het eindresultaat is een filmpje waar ze trots op terugkijken, waar een leerproces wordt beschreven en waar gereflecteerd wordt op een aantal vragen.

Het keuzeproces

Voor de kerstvakantie hebben de leerlingen een keuze gemaakt binnen de vier domeinen. We hadden dit jaar geluk dat er een aantal klassen parallel waren geroosterd, waardoor we ons als docent konden verdelen. Dit betekende voor de leerlingen meer keuze. Voor het domein atletiek kon de keuze gemaakt worden tussen het verbeteren van de techniek van de fosbury flop of polsstokhoogspringen. Voor het domein turnen werd de activiteit herhaald springen aangeboden in de vorm van een hurkwendsprong kast gevolgd door een salto achterover vanuit minitrampolines. Voor het domein zelfverdediging kon er gekozen

Atletiek

worden voor schermen en boksen. En voor het domein dans moest een dans van minimaal drie minuten worden uitgevoerd. Het

keuzeproces verliep vrij vlot en de meeste leerlingen konden hun eerste keuze ten uitvoer gaan brengen. >>

De opdracht OPDRACHT LO-EXCELLENT

Maak een filmverslag van maximaal vier minuten van de vorderingen die je gemaakt hebt in de lessen LO van de afgelopen periode.

Je hebt gekozen voor een activiteit bij turnen, atletiek, dans of zelfverdediging. In het filmverslag geef je antwoord op de volgende zes vragen:

- 1 Waarom heb je voor deze activiteit gekozen? Wat interesseert jou aan deze activiteit?
- 2 Wat was je beginniveau?
- 3 Welke vorderingen heb je gemaakt?
- 4 Wat was je eindniveau na deze periode?
- 5 Ben je tevreden over de vorderingen die je hebt gemaakt? Leg uit.
- 6 Wat zijn eventuele verbeterpunten in je aanpak?

Contact:

c.didden@meergronden.nl

Maak gebruik van het filmmateriaal dat is gemaakt tijdens de lessen. We gaan ervan uit dat je met respect omgaat met de gemaakte beelden.

Je deelt het filmpje door het te uploaden naar YouTube en dan de setting te veranderen in verborgen. Je stuurt daarna de link naar je docent. Of je deelt het via we transfer, dropbox of een andere cloud.

De lessen

Er werd gewerkt met instructiekaarten en de leerlingen zorgden zelf voor het maken van filmbeelden. Aangezien leerlingen aan het eind een filmverslag moeten aanleveren, heb ik ze veelvuldig aangespoord hiervoor beelden te maken.

Dans

De leerlingen die voor dans hadden gekozen waren erg zelfstandig bezig met het maken van deze dans. Ze zochten zelf muziek uit en waren samen verantwoordelijk voor het eindproduct. Elke leerling moest een deel van de dans verzinnen en aanleren aan de rest van de groep. Dit moest ook terug te zien zijn in het filmpje.

Schermen en boksen

De meeste leerlingen hadden wel bokservaring vanuit de onderbouw. Helaas was dit niet altijd het geval bij schermen. Dit betekende voor ons als docent dat we ze eerst de basisvaardigheden moesten uitleggen en aanleren, voordat ze zelfstandig aan de slag konden. Het verfijnen van de techniek en tactiek maakte deel uit van hun leerproces.

Voor het boksen kregen de leerlingen een instructiekaart waarop een aantal combinaties werd beschreven. De bedoeling was deze te oefenen en te filmen. Daarnaast moesten ze een zelfbedachte combinatie verzinnen en een wedstrijdje boksen. Zowel de zelfbedachte combinatie en het wedstrijdje moesten worden gefilmd. Voor schermen kregen de leerlingen de uitleg van de riposte, de contrariposte en samengestelde aanval met drie weringen. Ook hier voerden ze eerst een vooraf bepaalde combinatie uit en daarna mochten ze zelf een combinatie verzinnen. Een wedstrijdje behoorde ook tot de verplichte onderdelen.

Hoogspringen en polsstokhoogspringen

Voor het hoogspringen werd er gebruikgemaakt van een observatieformulier, waarbij ze de accenten konden verfijnen. De sprongen gingen per vijf centimeter omhoog. Het onderdeel polsstokhoogspringen was voor de meeste leerlingen nieuw en daarom maakten we gebruik van de Allroundboeken waarin een methodische opbouw beschreven was. Hiermee konden de leerlingen aan de slag.

Schermen

Turnen

De meeste leerlingen hebben in leerjaar 3 de salto achterover gehad. Toch was het belangrijk om met de basis, een muursalto, te beginnen. Tijdens het hele leerproces kregen de leerlingen uiteindelijk zelf de verantwoordelijkheid om elkaar te vangen. De methodische opbouw van muursalto, tot hurkwendsprong over de kast gevolgd door salto achterover werd geoefend, uitgevoerd en gefilmd door de leerlingen. Als extra sprong werd er voorafgaande aan de hurkwendsprong nog een spreidsprong over de bok gesprongen met behulp van de reutherplank. Dit was voor een enkele leerling weggelegd. In de vier lessen waarin LO Excellent werd aangeboden hadden ze net genoeg tijd om aan de hurkwendsprong gevolgd door de salto achterover te voldoen.

Beoordelingscriteria filmverslag

Voordat we overgingen tot het beoordelen van het filmverslag hebben we een matrix gemaakt en deze met de leerlingen gedeeld. Hierdoor hadden ze een beeld van wat wij verwachten voor het afsluiten van dit PTA onderdeel met minimaal een voldoende.

- G = minimaal een V voor de kwaliteit van de film en de rest een G
- O = twee of drie O's, of in geval van een O voor leerproces/inzet
- V = in de andere gevallen.

Bewegen op muziek

	Leerproces/inzet	Kwaliteit film	Reflecteren
0	<ul style="list-style-type: none"> • Onvoldoende vooruitgang geboekt, ook na aansporing te weinig aan de slag geweest 	<ul style="list-style-type: none"> • Niet van elke les filmmateriaal zichtbaar • Geen drie minuten film • Geen muziek toegevoegd • Niet geknipt en geplakt 	<ul style="list-style-type: none"> • Niet alle vragen beantwoord
V	<ul style="list-style-type: none"> • Je hebt de docent nodig om verder te kunnen/gaan • Het leerproces in enigermate doorlopen 	<ul style="list-style-type: none"> • Per les filmmateriaal en voortgang enigszins zichtbaar • Onduidelijke overgangen • Geen opmaak (aftiteling, muziek) 	<ul style="list-style-type: none"> • Alle vragen beantwoord
G	<ul style="list-style-type: none"> • Zelfstandig vier lessen aan de slag geweest • Duidelijke vooruitgang geboekt en te zien 	<ul style="list-style-type: none"> • Wekelijks materiaal van voortgang in de lessen • Juiste lengte • Goede opmaak (overgangen, muziek, aftiteling) 	<ul style="list-style-type: none"> • Alle vragen beantwoord met de juiste terminologie en een heldere beschrijving

Resultaten en opbrengst filmverslag

Dans

Ondanks dat de groep heel zelfstandig is geweest, werd het geen videoclip. Ook was niet uit het filmpje op te maken wie welk deel van de dans aan de anderen had aangeleerd. Dit zal nog duidelijker worden omschreven op de instructiekaart waardoor het zichtbaar wordt in het filmpje. Bijvoorbeeld dat een videoclip met speciale aankleding in een hoger cijfer resulteert dan gymkleding.

Atletiek

De hoogspringopdracht was duidelijk, maar voor leerlingen bleek het moeilijk zichzelf hiervoor vier lessen gemotiveerd te blijven bij hoogspringen. Gelukkig kwamen er wel leuke shots van de sprongen naar voren, wat we weer kunnen toevoegen aan de opdracht.

Ik denk erover een opzet te maken van verschillende hoogspringtechnieken. Elke les een andere techniek (schotse sprong, straddle, fosbury flop) en resultaten bijhouden. Welke past het beste bij je qua hoogte en techniek? Daar ga je de laatste les mee aan de slag.

Boksen en schermen

Vooraf bij het boksen zag je vooruitgang in het leerproces, voor de een duidelijker te zien dan bij de ander. Voor een aantal leerlingen was het moeilijk zich te concentreren op het verfijnen van de techniek. De opzet van de lessen zal nog meer houvast moeten bieden, met voorbeelden van vaste combinaties afgewisseld met zelfbedachte combinaties waarbij elke les een wedstrijd wordt gebokst met een scheidsrechter. Dit betekent dat de leerling zich ook als scheidsrechter in beeld moet laten zien.

Het leerproces bij het schermen is voor een aantal leerlingen niet even gemakkelijk gegaan als het gaat om de basisbeginselen. Soms zie je pas bij het filmverslag dat het voortbewegen niet gaat zoals het hoort of dat leerlingen een correct uitgevoerde uitvalpas nog niet goed beheersen. Zowel voor het boksen als voor het schermen zou een observatieformulier nuttig kunnen zijn voor het leerproces van de leerlingen. Er zal volgend jaar voor dezelfde opzet worden gekozen als zojuist hierboven bij het boksen is omschreven.

Turnen

Persoonlijk vind ik dat er bij turnen het grootste leerproces is doorgemaakt. Bij turnen waren de meeste leerlingen ook het meest trots op zichzelf. Ze hadden nooit verwacht dat ze de combinatie konden springen of dat de salto direct zonder tussenveren achterover kon worden gemaakt.

Conclusie en toekomst

In het filmverslag moesten reflectievragen worden beantwoord. Helaas kwamen er ook filmpjes binnen waarin dit niet voldoende aan bod

kwam. De leerlingen kregen de gelegenheid dit alsnog in het filmverslag te verwerken. In de examenklassen mochten ze de vragen in een word-document maken, vanwege de tijdsdruk. We streven ernaar dat iedere leerling een filmpje maakt met de zes reflectievragen erin verwerkt. Ze hebben hierdoor kennisgemaakt met Windows Movie Maker, zodat het volgend jaar geen tijdrovende klus hoeft te worden.

Er was nogal wat diversiteit in de kwaliteit en kwantiteit van de filmpjes, ondanks de beoordelingscriteria. Leerlingen hadden uiteindelijk toch niet van elke les materiaal of voegden niet al het beeldmateriaal toe dat nodig was. Uiteindelijk heb ik voor volgend jaar een strakker format gemaakt waaraan het filmpje moet voldoen. Dit maakt het voor de leerlingen duidelijker.

Inmiddels zijn wij weer een ervaring rijker. Voor de meeste leerlingen is het belangrijk dat we veel structuur in de opdracht aanbrenge, zodat wij hen daarna meer kunnen loslaten en zelf verantwoordelijk kunnen maken voor het leerproces. De opdrachten zijn geconcretiseerd en er is een format gemaakt van wat wij willen zien in het filmpje. Dit geeft iedereen meer duidelijkheid. Ik kijk nu al uit naar volgend jaar en we dit onderdeel verder kunnen ontwikkelen!

Onze leerlingen zijn nog niet gewend dat je ook thuis iets voor LO moet doen. Dit zal ook langzaam moeten worden opgebouwd vanuit de onderbouw. Ook hier denken we aan een filmpje waarbij de leerling laat zien wie hij is, wat hij doet in zijn vrije tijd. Misschien excelleert een leerling wel heel ergens anders in en kunnen wij hen helpen een transfer te maken naar het onderwijs. Daarnaast zijn LO-Extra en LO-Exclusief de volgende uitdagingen die voor ons en onze leerlingen op het programma staan. ◀

Foto's: Hans Dijkhoff, Anita Riemersma

Turnen

Ben jij een excellente gymleraar in de praktijk? (2)

Van goede docent, naar hypothetisch excellent; de imaginaire selfie

Wat maakt volgens leerlingen een docent lichamelijke opvoeding een excellente gymleraar? In een artikel elders in dit blad wordt de relatie gelegd tussen een onderzoek naar meningen van leerlingen over de 'hypothetisch excellente docent' en het beroepsprofiel van de KVLO. In dit artikel volgt een voorbeeldmatige uitwerking voor de praktijk in het praktijk katern. Voor welke keuzes komt de LO-docent te staan die streeft naar excellentie.

Door: Maarten Massink

In het beroepsprofiel worden zeven competenties genoemd. De eerste is de interpersoonlijke verantwoordelijkheid

Interpersoonlijke verantwoordelijkheid

In het beroepsprofiel van de KVLO staat beschreven wat onder interpersoonlijke verantwoordelijkheid wordt verstaan.

tuaties ervaren, wat zij er moeilijk aan vinden en waarderen.

- In het contact met leerlingen geeft hij aandacht aan bewegingservaringen die leerlingen opdoen in bewegingscontexten buiten het onderwijs en bespreekt deze met hen.
- Hij begeleidt leerlingen in de klassensituatie bij het maken van groepen, zowel

leerlingen bereid zijn ondersteunende taken op zich te nemen voor het bewegen van medeleerlingen.

- In risicovolle bewegingssituaties stimuleert hij leerlingen waar nodig of remt hij hen af waardoor er voor iedereen een zo veilig mogelijke leersituatie ontstaat.

In dit artikel bekijk ik de eerste twee aanbevelingen en licht ze toe met voorbeelden uit de praktijk. Ik doe dat op grond van vraagstellingen, persoonlijke ervaringen, dilemma's en aandachtspunten/verbeterpunten die spelen bij het lesgeven. Wellicht herkenbaar voor de LO-docent in de praktijk?

Voorbeeldfunctie

Hij is in communicatie en omgangsvormen een voorbeeld voor zijn leerlingen.

Hoewel heel vanzelfsprekend ben je jezelf misschien niet altijd bewust van je eigen persoonlijke houding. Hoe kom je binnen? Als het persoonlijke contact belangrijk is, investeer je daar ook tijd in? Trek je tijd uit voor een gesprekje met moeilijke of juist de onopvallende leerlingen? Ben je belangstellend naar leerlingen? Hoe wil je dat leerlingen met elkaar omgaan? Hoe besteed je daar aandacht aan?

4.1 De leraar heeft interpersoonlijke verantwoordelijkheid

De leraar is verantwoordelijk voor het leef- en werkklimaat in de groepen waarmee hij werkt. Hij zorgt ervoor dat er een op samenwerking gerichte sfeer ontstaat, waarin hij en zijn leerlingen² op een prettige en open wijze met elkaar omgaan. Hij bevordert daarbij dat leerlingen ook zelfstandig die samenwerking en omgangsvormen met elkaar kunnen onderhouden. Hij doet dat op een professionele planmatige manier door zijn kennis en vaardigheden op dit gebied te onderhouden en in praktijk te brengen.

Om dit te bereiken worden in het beroepsprofiel aanbevelingen gedaan.

Aanbevelingen

- Hij is in communicatie en omgangsvormen een voorbeeld voor zijn leerlingen.
- Hij laat leerlingen merken dat hij begrijpt hoe zij bewegings- en sportsi-

naar bewegingsinteresse als naar bewegingsniveau en toont daarbij aandacht voor de effecten van deze indelingen op het deelnemen van leerlingen.

- Via uitleg en interventies creëert hij een sfeer, waarin leerlingen zich in de bewegings- en sportsituaties kwetsbaar durven opstellen. Hij zorgt ervoor dat

Aandacht bij binnenkomst

FOTO: HANS DIJKHOFF

Verder is het van belang dat je laat zien dat je gedrag en omgang met elkaar belangrijk vindt. Dit kun je in les belangrijk maken door juist het gedrag veelvuldig en 'groot' te complimenteren naast de absolute prestatie. De wijze van spelen is belangrijker dan het winnen. De prestatieverbetering is belangrijker dan de absolute prestatie. Vooral de gedrag-/houdingsverandering en -verbetering is belangrijk om te benoemen en uit te vergroten: "Ik zag deze les dat jullie heel goed afspraken maakten met elkaar, het veld uitzetten en een partijtje speelden zonder dat ik leiding hoefde te geven. Iedereen werd in het spel betrokken en er werd met enthousiasme gespeeld. Dat is een hele verbetering, want vorige week moest ik jullie daarbij helpen. Fantastisch gedaan vandaag, zo wil ik het zien!"

In de omgang is het belangrijk dat de leerlingen een docent zien die daarmee een voorbeeld is in het bespreken van gedrag. Daarbij is het juist benoemen van *gedrag* en gevolgen voor de les/andere leerlingen heel belangrijk. Een leerling een *etiket* opplakken werkt vaak averechts. Ongewenst gedrag kun je veranderen door eraan te werken. Een etiket wordt vaak gezien als een voldongen feit waar je mee moet leven en dat je zelfs wilt bevestigen. "Deze les zag ik je veel commentaar geven op medeleerlingen die dat niet leuk vonden, en niet meer met jou willen verder spelen op deze manier. Heb je dat gemerkt?" Dit laat een opening om het gedrag te veranderen. Een opmerking als 'je bent egoïstisch en negatief naar andere leerlingen', is een etiket dat je opplakt en waar een leerling moeilijk vanaf komt. Het is jouw mening. Voorbeelden van etiketteren zijn: je bent, lui, onsportief, gemeen, oneerlijk, respectloos, onzelfstandig. Voorbeelden van gedrag benoemen zijn: je doet vandaag minder mee dan vorige keer, je bepaalt zonder overleg de regels, je speelt door als anderen een overtreding zien. Alleen al het benoemen van gedrag is voor leerlingen vaak een aanleiding om hierop te reflecteren.

En 'last but not least': wat uitstekend werkt in voorbeeldgedrag is regelmatig meespelen met leerlingen. Laten zien dat je zelf plezier beleeft aan bewegen in verschillende bewegingsactiviteiten en contexten. Hierin kun je expliciet demonstreren wat 'dienstbaar' spelen is als hoogste vorm van spelgedrag: zo spelen dat 'tegen' jou spelen en met jou >>

Dilemma's

Tijdens een studiedag op school werden we nog eens gewezen op het feit hoe belangrijk het is bij de deur te staan als de leerlingen binnen komen om ze te begroeten in plaats van tegelijk met de leerlingen aan te komen rennen van de koffietafel. Hier doet zich al snel een dilemma voor. Door werkdruk en overlegstress zijn pauzes vaak overlegmomenten geworden (met collega's of leerlingen) waardoor het op tijd klaar staan voor ontvangst aan het begin van de les onder spanning komt te staan. Omkleedtijd van leerlingen wordt soms gebruikt voor overleg/administratie maar is juist zeer geschikt voor een belangstellend praatje met leerlingen.

De administratieve druk en het explosief toegenomen gebruik van communicatiemiddelen (mailverkeer) dreigt het 'face-to-face'-contact met leerlingen te verdringen. Tijd maken voor leerlingen betekent in dit geval daadwerkelijk klaarstaan aan het begin van de les zonder ogen gericht te hebben op de computer, tablet of mobiel, maar de ogen gericht op elkaar en een aandacht voor een gesprekje. Dit geldt voor docent maar ook voor leerlingen. Ik constateer een verschuivende gedragsnorm waarin

docenten en leerlingen toenemend 'schermcontact' hebben ten koste van 'oogcontact'.

Andere typische 'gymlerendilemma's' zijn de verplaatstijd van de ene locatie (zaal, sporthal, veld) naar de ander, en het klaarzetten van materiaal. De verplaatstijd beperken is niet altijd in handen van de LO-docent maar een zaak van de roostermakers. Hier kun je wel aandringen op begrip maar ben je soms overgeleverd aan derden.

Wat betreft klaarzetten/opruimen is het laten klaarzetten door leerlingen een aanrader. Als leerlingen allemaal binnen zijn gaan we samen klaarzetten. Dit kan op gespannen voet staan met het gevoel van verlies aan beweegtijd omdat ik sneller aan het begin even alles klaarzet dan dat ik het de klas moet uitleggen. Maar als ik alles klaarzet ben ik niet beschikbaar ben voor contact met leerlingen. Ook hier kun je bewust de keuze maken voor meer contacttijd waardoor beweegtijd lijkt te worden ingeleverd. Een geoefende klas wordt steeds beter/snel in klaarzetten. Bovendien is dit een belangrijke opdracht in het leren 'bewegen regelen.' Het efficiënt plannen van lessen waardoor je toestel opstellingen kunt laten staan/overnemen in overleg met collega's helpt daarbij.

Contact:

m.massink1@upcmail.nl

'samenspielen' altijd een plezier is en de medespelers en tegenspelers beter laat spelen.

Aandachtspunt/verbeterpunten

- Weerstand bieden aan toenemend druk voor pauzeoverleg en communicatiemiddelstress.
- Meer in het werk stellen klaar te staan voor persoonlijke belangstelling en contact met leerlingen van begin tot het eind van de les. Laten klaarzetten door leerlingen en efficiënt omgaan met toestelopstellingen helpt daarbij.
- Gedrag- en werkhoudingsveranderingen benoemen en veelvuldig en 'groot complimenteren'.
- Bij ongewenst gedrag het gedrag benoemen in plaats van etiketteren.
- Regelmatig meespelen en een voorbeeld zijn van 'dienstbaar' spelen.

Begrijpend

Hij laat leerlingen merken dat hij begrijpt hoe zij bewegings- en sportsituaties ervaren, wat zij er moeilijk aan vinden en waarderen.

Ben je in staat in het contact met leerlingen interesse en begrip te tonen voor leerlingen die het moeilijk en misschien niet leuk vinden? Is er aandacht voor zwakke presteerders? Krijgen zij ook complimenten van de docent? Maar stimuleert de docent zijn leerlingen ook de zwakke presteerders te waarderen?

Er zijn vele voorbeelden in de literatuur van mensen die een grondige hekel hebben gekregen aan de gymlessen omdat juist het competitieve element altijd zo zichtbaar is. Voor gymleraren niet altijd voorstelbaar omdat zij meestal de succesvolle leerlingen in de gymlessen waren. Vaak speelt het competitie-element (bijvoorbeeld bij spel) een rol. De opdracht aan LO-docenten is dit zo te *doceren* en te *doseren* dat het voor iedereen leuk blijft/wordt.

Dilemma's

Spel is vaak gericht op het scoren van (doel) punten. Leerlingen voelen, ondanks veel complimenten, feilloos aan of ze hieraan een bijdrage leveren of niet. Spelen in een kleinere homogene setting (spelers van ongeveer gelijk niveau) kan stimulerend werken. Maar juist het leren omgaan met verschillen is ook een uitdaging binnen ons vak die in sommige groepen uitstekend werkt. Het is als docent heel belangrijk de sfeer aan te voelen. Zijn leerlingen in staat rekening te houden met verschillen? Dan is spelen in kleinere

heterogene groepen (qua speelvaardigheid) wellicht mogelijk. Maar dit is geen vanzelfsprekendheid. Het is mede afhankelijk van de spelactiviteit en de sociale cohesie en vaardigheid in de klas. Het helpt als leerlingen een keuze hebben in het homogeen of heterogeen groeperen per activiteit.

Bij atletiek en turnen gaat het vaak om de persoonlijke (meetbare!) prestaties. Deze zijn erg zichtbaar. Hoe zichtbaar, kan de docent bepalen. Klassikaal (bok)springen voor een cijfer of in een groepje met verschillende niveau-uitvoeringen. Zeker als de waardering uitgaat naar de persoonlijke prestatieverbetering is hier winst te halen. Maar pas wel op. De leerling voelt ook hier feilloos aan of je echt trots bent op zijn verbetering of dat je het speelt. Ook hier geldt dat groot complimenten van *gedrag en werkhouding* uitstekend werkt. Belangrijk is hier ook dat de klas leert onderling prestaties te waarderen. De absolute goede prestatie verdient complimenten. Maar de persoonlijke prestatieverbetering van de minder bewegingsvaardige leerlingen verdient misschien meer expliciete aandacht van de andere leerlingen.

Elkaar uitleggen

Leerlingen laten uitleggen wat zij leuk vinden aan bepaalde bewegingsactiviteiten of wat zij juist lastig vinden is daarbij heel vormend. Voor hen zelf maar ook voor de rest van de klas. Dit vraagt wel een mate van respect hebben voor elkaars mening en kunnen luisteren naar elkaar. Deze sfeer zal je zorgvuldig moeten opbouwen, zodat er een sfeer van sociale veiligheid ontstaat waarin je je ook kwetsbaar durft op te stellen.

Iets te kiezen

In de keuze van activiteiten een aanbod doen waar leerlingen kunnen kiezen op grond van interesse en/of op grond van vaardigheidsniveau. Het dilemma bij leerlingen laten kiezen is dat sommige leerlingen vaak dezelfde keuzes maken en niets liever doen dan bijvoorbeeld voetbal. Terwijl het mijn taak is als docent LO ze kennis te laten maken met een breed scala aan bewegingsactiviteiten. Dit kan soms leiden tot botsingen Het belang van een meervoudige bewegingsbekwaamheid kan strijden met het centraal stellen van de bewegingsinteresse van leerlingen die in sommige gevallen heel eenzijdig is. Wat goed kan werken is hier met leerlingen over praten en wijzen op het belang van beiden en het soms strijdig zijn van meervoudig bewegingsbekwaamheid en de eenzijdige bewegings-

interesse van sommigen. In samenspraak kan een programma gemaakt worden met keuzemomenten. Dit versterkt hun gevoel van autonomie. Hierdoor weet iedereen waar hij aan toe is en waar beiden belangen worden gediend. En hiermee voorkom je dat aan het begin van de les een strijd gevoerd wordt over de keuze van activiteiten.

Welke activiteiten er ook op het programma staan, het helpt als leerlingen het gevoel hebben dat ze mee kunnen doen (competentie) en dat er voor ieder een uitdaging is. Dat betekent situaties aanbieden op verschillende niveaus en/of in verschillende niveaugroepen. Voor spel kan dat betekenen dat je differentieert naar bewegingsvaardigheid. Maar soms kan ook de omgangsvaardigheid het criterium zijn om groepen in te delen. Bijvoorbeeld de mate waarin leerlingen in staat zijn om zelfstandig te spelen. Het groepje dat hier goed toe in staat is gaat op een veldje zelfstandig aan de gang. Het groepje dat hiertoe niet zo goed in staat is start met begeleiding van de docent waarbij het streven is ook zonder docent zelfstandig te spelen.

Aanbevelingen/verbeterpunten

- Het competitie element doseren en doceren.
- Afwisselen van niveau homogene en heterogene groepen.
- Aandacht voor persoonlijke prestatieverbetering en gedragsverandering door 'groot' complimenteren, ook door medeleerlingen.
- Leerlingen laten uitleggen wat leuk, uitdagend en moeilijk is aan een activiteit en dit respecteren.
- Samen een programma opstellen.
- Differentiëren op grond van verschillende criteria (bewegingsvaardigheidsniveau of omgangsvaardigheidsniveau).

Tot zover de eerste aanbevelingen die gaan over de interpersoonlijke kwaliteiten van de LO-docent. In een volgend artikel komen andere aanbevelingen en hun praktische uitwerkingen aan de orde die kunnen leiden tot de excellente gymleraar. ◀

Literatuur

- Elzinga, R., Honing, D. van der, (2013), 'Hypothetisch excellente docent lichamelijke opvoeding gezocht', *Lichamelijke Opvoeding* 2 p.10-13
- Bax, H, Driel, G. van, Jansma, F., & Palen, H. van der (2010). *Beroepsprofiel leraar lichamelijke opvoeding*, Zeist, Jan Luiting Fonds

Telt LO mee voor de determinatie van leerlingen?

Het topic beoordelen van het vorige nummer zat boordevol. Vandaar dat we enkele artikelen hebben moeten doorschuiven. Dit stuk valt dus onder het topic van *Lichamelijke Opvoeding 4*. Het gaat over het meetellen van LO in de determinatie in de onderbouw van het VO.

Door: Ralph Strijland en Lars Borghouts

In dit onderzoek, dat werd uitgevoerd in het kader van de Fontys Master of Sports, is bepaald of de beoordeling voor het vak lichamelijke opvoeding (LO) bij leerlingen in de onderbouw van het voortgezet onderwijs, meetelt voor de determinatie naar schoolniveau. Het kwantitatieve onderzoek onder 296 scholen werd verrijkt met interviews met vaksecties en schoolleiders. Uit de resultaten blijkt dat 66% van de scholen LO in de onderbouw laat meetellen voor de determinatie. Aangezien de leerresultaten bij LO weinig zeggen over de cognitieve capaciteiten van leerlingen, is het van belang dat scholen zich bezinnen op deze situatie.

Inleiding

Al jaren wordt de discussie omtrent de beoordeling binnen het vak lichamelijke opvoeding (LO) beschreven (Brouwer, 2008). Het werkveld (vaksecties LO) worstelt met de vraag hoe er beoordeeld moet worden en wat dit doet met de motivatie van de leerlingen (Brouwer, 2008; van Dokkum, 2011). Vaak wordt beoordelen verward met evalueren. Evalueren is van belang om te kijken of het doel dat men voor ogen heeft met de lessen, ook gehaald wordt. In wezen is het beoordelen een onderdeel van het evalueren. *‘Evalueren van bewegingsonderwijs is het verzamelen, verwerken en interpreteren van informatie over enig aspect van bewegingsonderwijs om met een bepaalde bedoeling een waardeoordeel te vormen over dat onderwijs(aspect)’* (Stegeman & Faber, 2011, p. 305). De verzamelde informatie wordt verwerkt, gewaardeerd en gerapporteerd. De rapportage is een resultaat van het evalueren. Binnen het vakgebied LO zou er, zoals bij elk vak, op grond van valide en betrouwbare toetsing een verantwoorde beoordeling moeten worden geproduceerd. Vaak wordt een beoordeling uiteindelijk gerapporteerd als een cijfer. Vervolgens is de vraag van belang, hoe en waarvoor dit cijfer wordt gebruikt. Als het LO-cijfer gebruikt wordt om te determineren op cognitief gebied (het plaatsen

van een leerling in vmbo of havo bijvoorbeeld) terwijl het cijfer tot stand is gekomen door het beoordelen van praktische vaardigheden, kan er gesteld worden dat dit op zijn minst discutabel is. De determinatie is er immers op gericht om de leerlingen op het juiste niveau te plaatsen zodat de kans op het halen van het diploma voor dat niveau reëel is. De voorspellende waarde van het vak LO is hiervoor naar verwachting zeer beperkt. Het is mede daarom van grote waarde om te weten hoe de beoordeling binnen LO tot stand komt en wat er vervolgens mee gebeurt.

Rapportage voor (cognitieve) determinering?

Dit onderzoek probeert inzicht te krijgen in hoeverre de rapportage van het vak LO in de onderbouw van het voortgezet onderwijs in Nederland meetelt voor de (cognitieve) determinatie van leerlingen. Het kader dat het ministerie van OCW heeft gesteld voor LO in de onderbouw is omschreven in de zogenaamde ‘kerndoelen’ (Rijksoverheid, n.d.). Voor het vak LO zijn dat de kerndoelen 53 t/m 57 (Rijksoverheid, n.d.). Er bestaan echter geen richtlijnen vanuit de

overheid over hoe om te gaan met de beoordeling voor LO binnen scholen. De hypothese van het huidige onderzoek is dan ook dat het door de sectie LO gerapporteerde cijfer door een deel van de scholen in de onderbouw van het voortgezet onderwijs gebruikt wordt voor de determinatie van leerlingen. De studie richtte zich op de vraag of bovenstaande

hypothese juist is en in hoeverre dit een beslissing is van de schoolleiding, van de vaksectie LO of van beiden. Met interviews werd vervolgens gepoogd te achterhalen wat de achterliggende motieven zijn. De onderzoeksvraag luidde: “Wordt de door de vaksectie gerapporteerde beoordeling voor het vak LO gebruikt voor determinatie van leerlingen in de onderbouw van het voortgezet onderwijs, door wie wordt dit bepaald en wat zijn de mogelijke motieven die hieraan ten grondslag liggen?”

De rapportage is een resultaat van het evalueren

Contact:

rstrijland@hetstedelijk.nl

Methode

In 2011 telde Nederland 659 scholen voor het voortgezet onderwijs, verdeeld over 1.321 vestigingen (Centraal Bureau voor de Statistiek, 2011). Voor dit onderzoek werden scholen benaderd met minimaal twee niveaus (vmbo, havo of vwo) onder één dak. Uit gegevens van DUO bleken dit er 829 te zijn. Deze kregen een oproep voor het invullen van een korte digitale vragenlijst en tevens is de oproep verspreid via de nieuwsbrief van de KVLO. Voor het kwalitatieve onderzoek zijn vier verschillende scholen benaderd, op basis van de criteria of LO meetelt voor determinatie en of dit is bepaald door de vaksectie LO dan wel door de schoolleiding. Zowel de schoolleiding als de vaksectie van deze meewerkende scholen zijn door middel van een interview gevraagd naar de motieven voor het al dan niet gebruiken van de rapportage van het vak LO voor de determinatie van leerlingen. Dit hield in dat er voor deze studie in totaal acht interviews op vier scholen werden afgenomen.

Resultaat

Er zijn gegevens verkregen van 296 scholen (36% van de scholen die deel zouden kunnen nemen). Uit de enquêtes blijkt dat 66% van de scholen de rapportage van de beoordeling voor LO laten meetellen voor de determinatie. In 35% van de gevallen is de beslissing hieromtrent uitsluitend bepaald door de schoolleiding, in 8% door de vaksectie, en in de overige gevallen in onderling overleg. Uit de interviews is naar voren gekomen dat op de bevraagde scholen de keuze vaak niet erg bewust is gemaakt door de huidige betrokkenen maar gebaseerd is op beleid dat vanuit het verleden is overgenomen. De belangrijkste overweging om het cijfer voor LO 'mee te laten tellen' was zodat LO 'serieus genomen wordt' door zowel schoolleiding en collega's, als leerlingen. Scholen gaven echter ook aan dat bij LO een leerling niet beoordeeld wordt op basis van cognitie en dat het cijfer voor LO daarmee in feite niets zegt over intellectuele capaciteiten.

Discussie

De beoordeling voor LO blijkt op tweederde van de onderzochte scholen mee te tellen voor determinatie. Vanwege de hoge respons kan er van uit worden gegaan dat dit percentage niet al te veel afwijkt van het landelijk gemiddelde. Toch lijken de scholen die in dit onderzoek geïnterviewd zijn, niet van mening dat dit inhoudelijk goed te verantwoorden is. De reden voor 'meetellen' lijkt vooral te liggen in de wens dat LO serieus genomen wordt als schoolvak. Niet dat men vindt dat het oordeel voor LO daadwerkelijk voorspellende waarde heeft voor het succesvol kunnen doorlopen van een bepaald schooltype. De KVLO heeft als vakvereniging altijd geprobeerd te voorkomen dat LO als een zogenaamd 'vak achter de streep' beschouwd wordt, omdat dit ten koste zou gaan van de relevantie van het vak. Op scholen is het dan ook regelmatig een strijd voor LO om als vak serieus te worden genomen. Dit lijkt verder gevoed te worden door de angst voor bezuinigingen op lichamelijke opvoeding (Maxius, n.d.; Tavecchio, 2004).

Een gevolg van dit alles is dat vaksecties LO enerzijds willen dat het

vak voor 'vol' wordt aangezien, maar anderzijds worstelen met het besef dat de aard van het vak anders is dan dat van de cognitieve

vakken. Daarnaast is eerder geconstateerd dat het moeilijk is om goed te beoordelen binnen het vak LO (López-Pastor e.a. 2013; Van Dokkum, 2011). Leerlingen worden bij toelating tot het Voortgezet Onderwijs immers niet geselecteerd op motorische vaardigheden, wat leidt tot grote heterogeniteit binnen klassen. Dit komt ook tot uitdrukking in de exameneisen die aan LO worden gesteld. In de bovenbouw

moet het vak met een 'voldoende' of een 'goed' worden afgesloten. Slagen met een 'onvoldoende' voor LO kan dus niet. In artikel 35 van het eindexamenbesluit VO (*Examenblad*, n.d.) en in de handreiking van de stichting leerplanontwikkeling (SLO) (Brouwer & Swinkels,

Leerlingen in het VO worden
niet geselecteerd
 op motorische
 vaardigheden

FOTO HANS DIJKHOFF

Het gaat niet om de vorm

2007) staat echter dat er daarbij rekening gehouden moet worden met de 'mogelijkheden' van de kandidaat. Er is dus vooral sprake van een inspanningsverplichting (*Examenblad*, n.d.). Vaak komt dit tot uitdrukking door het meewegen van 'inzet' bij de beoordeling van een leerling voor LO. Het objectief beoordelen van 'inzet' brengt overigens weer andere moeilijkheden met zich mee.

Het lijkt er op dat de praktijk van vele scholen om LO mee te laten tellen voor determinatie, niet goed te verantwoorden is. Er zullen ook maar weinig scholen zijn die letterlijk aan een leerling of ouders zouden willen meedelen: 'uw dochter/zoon mag niet naar de havo, vanwege een onvoldoende voor gym'. Toch is dit, naar blijkt uit dit onderzoek, wel wat er soms achter de schermen (impliciet) gebeurt. Naar mening van de auteurs zou het een mogelijke oplossing voor het probleem kunnen zijn, de beoordeling voor LO (los van hoe deze tot stand komt,) wél te laten meetellen voor de *overgangsnorm*, maar niet voor *determinatie*. Daarmee wordt immers tegemoet gekomen

aan de wens dat zowel leerlingen als schoolleiding het vak serieus moeten nemen, zónder dat er onterechte conclusies aan worden verbonden over de cognitieve capaciteiten van leerlingen. In ieder geval lijkt het verstandig dat vaksecties LO zich hier intern over beraden, en in overleg treden met hun scholen.

Evalueren en beoordelen binnen LO is een onderwerp dat nog omgeven is met veel vragen en moeilijkheden. Determinatie is daar maar één aspect van. Dit is dan ook de reden dat Fontys Sporthogeschool met een aantal partners samenwerkt in een project om hierover kennis te verzamelen en te delen met het werkveld. In *Lichamelijke Opvoeding 4* heb je meer lezen kunnen lezen over dit project, getiteld 'Een Punt voor Gym?!'. ◀

Ralph Strijland is docent lichamelijke opvoeding bij Het Stedelijk Lyceum, Enschede.

Lars Borghouts is docent-onderzoeker bij Fontys Sporthogeschool, en lid van het lectoraat Move to Be.

Literatuur

- Brouwer, B. (2008). Van cijfers geven naar leerlingen volgen. *Lichamelijke Opvoeding*, 11, 6–10.
- Brouwer, B., & Massink, M. (2006). Kun je blijven zitten op 'Gym'? *Lichamelijke Opvoeding*, 10, 6–10.
- Brouwer, B., & Swinkels, E. (2007). *Handreiking schoolexamen lichamelijke opvoeding 2 havo/vwo* (p. 71). SLO.
- Centraal Bureau voor de Statistiek. *Jaarboek onderwijs in cijfers 2011* (pp. 1–236). Den Haag: CBS.
- Examenblad*. (n.d.). *Examenblad*. Retrieved March 4, 2013, from <http://www.examenblad.nl>
- Haerens, L., Kirk, D., Cardon, G., De Bourdeaudhuij, I., & Vansteenkiste, M. (2010). Motivational profiles for secondary school physical education and its relationship to the adoption of a physically active lifestyle among university students. *European Physical Education Review*, 16(2), 117–139. doi:10.1177/1356336X10381304
- López-Pastor, V. M., Kirk, D., Lorente-Catalán, E., MacPhail, A., & Macdonald, D. (2013). Alternative assessment in physical education: a review of international literature. *Sport, Education and Society*, 18(1), 57–76. doi:10.1080/13573322.2012.713860
- Maxius*. (n.d.). *Maxius*. Retrieved March 4, 2013, from <http://maxius.nl/wet-op-het-voortgezet-onderwijs/artikel6d/>
- Rijksoverheid. (n.d.). Opbouw voortgezet onderwijs. *Rijksoverheid, voortgezet onderwijs*. Retrieved March 4, 2013, from <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/voortgezet-onderwijs/opbouw-voortgezet-onderwijs>
- Rijksoverheid. (n.d.). Besluit vaststelling kerndoelen onderbouw VO en aanpassing Inrichtingsbesluit WVO. Retrieved March 4, 2013, from <http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/kamerstukken/2006/06/16/besluit-vaststelling-kerndoelen-onderbouw-vo-en-aanpassing-inrichtingsbesluit-wvo.html>
- Stegeman, H., & Faber, K. (2011). *Onderwijs in bewegen* (2nd ed.). Bohn Stafleu van Loghum.
- Tavecchio, L. (2004). Sluitpost van een wankel onderwijsbeleid. In *Lichamelijke Opvoeding in Nederland* (pp. 141–146). Elsevier gezondheidszorg.
- van Dokkum, G. (2011). Het Beoordelingsspectrum. *Lichamelijke Opvoeding*, 6, 23–25.

Peerassessment als beoordelingsinstrument

Ook dit artikel hoort bij het topic beoordelen van het vorige nummer. In het vierde jaar van mijn studie aan de Fontys Sporthogeschool in Eindhoven heb ik mijn praktijkonderzoek uitgevoerd. Binnen dit kleinschalig onderzoek is peerassessment als methode van beoordelen onderzocht. Tijdens een lessenreeks klimmen hebben leerlingen van de derde klas VWO in groepjes van drie of vier met beoordelingscriteria elkaar zowel formatief als summatief beoordeeld tijdens de lessen. Door middel van vragenlijsten en interviews is onderzocht of hun beoordeling betrouwbaar is, of de motivatie voor deelname aan de lessen LO toenam en bovendien is onderzocht hoe de leerlingen het werken met peerassessment ervoeren.

Door: Sara Laurijssens in samenwerking met Dennis Witsiers

Peerassessment is een relatief nieuwe wijze van beoordelen, waarbij leerlingen worden beoordeeld door klasgenoten. Door deze manier van beoordelen worden leerlingen actief betrokken bij de les (Melograno, 1996). Een goede voorbereiding door de docent is belangrijk. De leerlingen moeten duidelijk weten waar zij op moeten letten. Dit houdt in dat de criteria dus helder, transparant en vooraf vast moeten staan (Dana, Tippins, 1993).

Door peerassessment zouden leerlingen meer gemotiveerd kunnen raken om actief deel te nemen aan de les. Eén van de theorieën die dit verklaart is de zelfdeterminatietheorie van Deci en Ryan (2000). Hier wordt onderscheid gemaakt tussen intrinsieke en extrinsieke motivatie. Intrinsieke motivatie wil zeggen dat een opdracht of activiteit wordt uitgevoerd om de activiteit zelf, de activiteit is in dit geval het doel. Bij extrinsieke motivatie wordt de opdracht of activiteit gezien als middel om een doel te bereiken. Het gaat hier niet om de activiteit zelf, maar het gevolg van de activiteit (Castelijns, Segers, Struyven, 2011) (Schuit, Vrieze, Slegers, 2011).

Deci en Ryan hebben een motivatiecontinuüm opgesteld, waarin de extrinsieke motivatie verder is uitgewerkt. Zij onderscheiden hier externe regulatie, introjectie, identificatie en integratie. Hierbij staat integratie het dichtst bij intrinsieke motivatie en wordt de externe regulatie meer door externe factoren bepaald (Schuit, Vrieze, Slegers, 2011).

Volgens Deci en Ryan leren leerlingen het efficiëntste als zij zoveel mogelijk richting intrinsieke motivatie bewegen. Docenten dienen met een aantal basisbehoeften rekening te houden: autonomie, competentie en verbondenheid (Schuit, Vrieze, Slegers, 2011).

Door peerassessment zal het autonomie- en het competentiegevoel bij

de leerlingen omhoog gaan. De vervulling van deze twee basisbehoeftes draagt bij aan een groei van de intrinsieke motivatie. Dit komt doordat de inbreng van de leerlingen tijdens de les wordt vergroot als ze elkaar onderling zowel formatief als summatief beoordelen. Het autonomiegevoel zal dan mogelijk groeien. De leerlingen zijn dan ook bekend met de criteria en zijn bezig met het verbeteren van zichzelf en anderen, waardoor het competentiegevoel groeit (Schuit, Vrieze, Slegers, 2011).

Opzet van het onderzoek

De leerlingen van de interventiegroep, leerlingen van een 3vwo klas op een middelbare school zijn gedurende een lessenreeks 'klimmen' van vier lessen in groepjes van drie of vier aan de slag gegaan met de beoordelingscriteria van klimmen.

De groepjes waarin geklommen werd bestonden uit één klimmer, één zekeraar en één back-up zekeraar. Er bleef steeds een leerling over voor het geven van tips en de beoordeling.

De drie eerste lessen van de lessenreeks werden gegeven aan de hand van het beoordelingsformulier (zie voorbeeld). De leerlingen gebruikten dit formulier dus ook al formatief. Door de criteria wisten de leerlingen wat van ze verwacht werd en konden zij zich aldus goed voorbereiden op de (eind-)beoordeling.

Tot slot hebben de leerlingen elkaar, tijdens de laatste les op summatief beoordeeld met behulp van hetzelfde beoordelingsformulier. Ze zijn door hun groepsgenoten allemaal op zowel het zekeren als het klimmen beoordeeld. Op deze manier hebben de leerlingen kritisch naar elkaar gekeken en dat heeft leerwinst opgeleverd. En mogelijk heeft deze manier van beoordelen de leerlingen ook meer gemotiveerd tijdens de les. De leerlingen zijn ook door een docent beoordeeld om

Wat vind jij ervan?

te controleren of de leerlingen betrouwbaar/eerlijk hadden beoordeeld. Aan het eind van de lessenreeks hebben alle leerlingen uit de Interventiegroep een vragenlijst met een 5-punts-Likertschaal ingevuld om na te gaan wat deze aanpassingen in de lessenreeks voor invloed hebben

gehad op de leerlingen. In deze vragenlijst werden vragen gesteld over de motivatie, beleving en verantwoordelijkheid van de leerlingen. De leerlingen uit de controlegroep hadden de criteria niet op papier gehad en zijn enkel door de docent beoordeeld. Ook zij hebben tot slot een >>

Zekeren	Onvoldoende (1 - 5,5)	Voldoende (5,5 t/m 7)	Ruim voldoende (7 t/m 8,5)	Goed (8,5 t/m 10)
-5 stap	Voert 5 stap onjuist uit	Voert 5 stap uit maar heeft hulp nodig	Voert 5 stap zelfstandig uit	Vloeiend volgens 5 stap en coacht
-Commando's (inc. blok)	Gebruikt geen commando's	Gebruikt af en toe commando's en partner check	Gebruikt juiste commando's niet automatisch dus wordt soms vergeten	Gebruikt altijd de juiste commando's
-Blokken	Blokt niet zelfstandig, haalt touw niet in	Blokt met hulp. Haalt touw wel in	Blokt zelfstandig	Blokt vloeiend en snel hoeft hier niet bij na te denken.
-Back up	Staat naast zekeraar maar voert niets uit of touw hangt op de grond	Touw staat helemaal strak	Staat 1,5 meter van de zekeraar af, touw een beetje gebogen, coacht hierbij de zekeraar	Coacht de klimmer
Klimmen	Onvoldoende (3,5 - 5,5)	Voldoende (5,5 t/m 7)	Ruim voldoende (7 t/m 8,5)	Goed (8,5 t/m 10)
-Route	Klimt alle kleuren naar boven	Klimt volgens route naar boven waarbij soms een andere kleur gebruikt wordt	Klimt volledig volgens route naar boven	Klimt rood op route naar boven
-Techniek	Er wordt niet op techniek gelet	Klimmer klimt vanuit de benen	Lichaamsgewicht verplaatst boven steunvlak	Voeten wijzen tijdens het klimmen zoveel mogelijk dezelfde kant op

Bijlage 1, het beoordelingsformulier

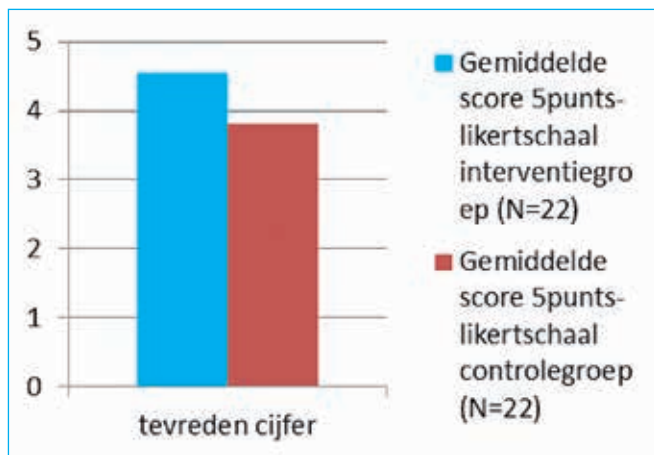
Contact:

saralaurijssens@hotmail.nl

5-punts-Likertschaal vragenlijst ingevuld. Daarnaast zijn enkele leerlingen geïnterviewd om dieper op hun ervaringen in te kunnen gaan.

Resultaten

Uit de interventiegroep vond 77,27% van de leerlingen het gemakkelijk tot zeer gemakkelijk om hun medeleerlingen summatief te beoordelen aan de hand van de gegeven criteria. Doordat zij de hele les de tijd hadden elkaar te beoordelen, was het voor hen makkelijker om tot een gefundeerd cijfer te komen. De leerlingen gaven wel aan dat het bij de goede klimmers moeilijker was om de kleine foutjes te zien. In grafiek 1 is te zien dat de interventiegroep meer tevreden was over het gekregen cijfer dan de controlegroep. Dit bleek zowel uit het gemiddelde (4,54 en 3,82) als de standaarddeviatie (interventiegroep 0,51, controlegroep 1,44).

Grafiek 1: Tevredenheid over gekregen cijfer

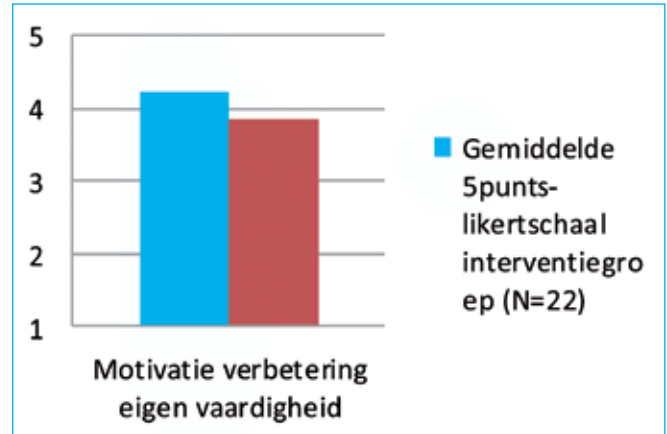
Betrouwbaarheid van peerassessment

Daarnaast kan natuurlijk de vraag gesteld worden of het wel betrouwbaar is om aan de hand van peerassessment te beoordelen. Alle leerlingen van de interventiegroep (100%) waren zeker tot zeer zeker over het cijfer dat zij gegeven hadden. 90,9% van de interventiegroep heeft grotendeels tot volledig rekening gehouden met de criteria en niet met hoe aardig zij de medeleerling vond. Wel gaven zij in de interviews aan dat dit soms lastig was bij een medeleerling die zij graag mogen. Ze voelden zich wel voldoende verantwoordelijk om serieus en dus zo eerlijk mogelijk cijfers te geven. Het percentage van de gegeven cijfers dat 1,0 punt of meer afweek van het cijfer dat door de docent gegeven werd (zowel hoger als lager), was 30,4%.

Zowel de interventie- als de controlegroep ervoeren summatief beoordelen erg fijn. De verantwoordelijkheid ervoeren zij wel als prettig (77,4%) doordat ze ook op deze manier elkaar konden helpen en het beoordelen niet van één poging en/of één persoon afhing. Opvallend is dat beide groepen de lessen als prettig ervoeren (gemiddelde van 4,36 en 4,17).

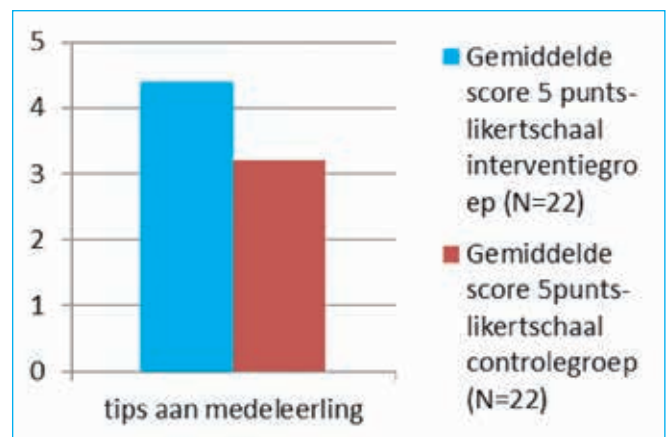
Van de interventiegroep gaf 77,3% aan het werken met de criteria leuk te vinden. Volgens de interviews kwam ook dit omdat het duidelijk was waaraan gewerkt moest en op beoordeeld ging worden.

Het belangrijkste doel van dit onderzoek was om de leerlingen meer te motiveren. De motivatie voor het werken aan de eigen vaardigheden (resp. 4,22 en 3,86) tijdens de les was bij de interventiegroep groot door het werken met de criteria. De controlegroep was minder gemotiveerd om zichzelf te verbeteren tijdens de les (zie grafiek 2).

Grafiek 2: Motivatie verbetering eigen vaardigheid

Het overgrote deel van de interventiegroep (90,9 %) heeft het geven van tips (formatief beoordelen) aan de hand van de criteria als erg makkelijk ervaren. Uit de interviews bleek dat zij door de punten op het beoordelingsformulier zeker wisten dat de tips die zij gaven juist waren.

Grafiek 3: Gegeven feedback tijdens de lessen

De interventie groep gaf meer tips aan de medeleerling dan de controlegroep omdat ze gebruik konden maken van de beoordelingscriteria. Ook uit de interviews is gebleken dat de leerlingen meer tips gaven en aan de eigenvaardigheden werkten omdat het uiteindelijke doel duidelijker was. Hierdoor groeide het vertrouwen en durfden zij elkaar meer tips te geven. Met deze tips probeerden de leerlingen een zo goed mogelijk resultaat te halen.

Discussie en conclusie

Uit het onderzoek blijkt dat de beoordelingscriteria voor de leerlingen van de interventiegroep duidelijk waren. De leerlingen wisten waaraan gewerkt moest worden en wat gedaan moest worden voor een betere beoordeling.

Het beoordelen van de klasgenoten werd als lastig gezien. In het interview gaven zij aan dat er in de les nog wat meer uitleg bij gegeven mocht worden en zij zelf meer vragen hadden moeten stellen. Het is dus belangrijk de leerlingen goed te blijven sturen als er gebruik gemaakt wordt van peerassessment.

De motivatie steeg bij de interventiegroep omdat zij een gericht doel hadden om naartoe te werken, dit bleek uit de interviews. Met de groei van de motivatie wordt bedoeld dat de intrinsieke motivatie wordt vergroot.

Visuele beoordeling

Zoals Melograno (1996) aangeeft, worden de leerlingen meer betrokken bij de les door het beoordelen met peerassessment. Ook ervaren zij de verantwoordelijkheid van peerassessment als prettig waardoor zij meer bij de les betrokken worden.

Zij geven aan dat leerlingen zich vaak meer op hun gemak voelen bij de feedback van medeleerlingen dan van een instructeur. Uit het onderzoek blijkt dat zij deze manier van beoordelen als fijn ervaren. Dit komt met name doordat de spanning voor het beoordelen afneemt en zij weten dat de beoordeling niet van één moment afhangt. Dit wordt bevestigd in het onderzoek van Marty, Henning, Willse (2010).

Ook uit het onderzoek blijkt dat de leerlingen van de interventiegroep elkaar meer tips gaven dan de controle groep. De criteria zorgen er dus voor dat leerlingen beter naar de beweging kijken en elkaar meer in coachen (Melograno, 1996).

Zoals Wen en Tsai (2006) aangeven, wordt er ook door de beoordelaars zelf geleerd om beter te bewegen door goed naar de beweging te kijken en hierover te praten. Dit bleek voornamelijk uit de interviews.

Volgens Dana en Tippins (1993) hangt het succes van peerassessment mede af van de docent. Voor dit succes zijn duidelijke en haalbare criteria nodig. Uit dit onderzoek blijkt dat de leerlingen het werken met

criteria leuk vonden en daarnaast ook de motivatie gestegen is. De informatie naast de beoordelingsformulieren tijdens de les was genoeg om elkaar te kunnen beoordelen en de les als leuk te ervaren.

In tegenstelling tot wat Wen en Tsai (2006) beschrijven, geven de leerlingen aan vooral naar de criteria te hebben gekeken tijdens het beoordelen en de persoonlijke mening over een medeleerling weinig tot niet meegeteld te hebben. Wel kwam uit de interviews naar voren dat een aantal leerlingen het lastig vond een vriend(in) een slecht cijfer te geven terwijl ze wel erg haar best deed. Dit gaven Wen en Tsai (2006) in hun onderzoek ook aan.

Dat 30,4% 1,0 of meer afwijkt van het door de docent gegeven cijfer heeft mogelijk een andere verklaring dan het onnauwkeurig of onbetrouwbaar geven van cijfers door de medeleerling. In een gesprek met de beoordelende docent na afloop van de beoordeling gaf zij namelijk aan zelf niet zeker te zijn van haar cijfers. Het was namelijk erg moeilijk de leerlingen allemaal eerlijk te beoordelen: iedere leerling is maar één keer door haar bekeken waardoor het, in tegenstelling tot het peerassessment, meer een momentopname was. Hierdoor kan juist de betrouwbaarheid van de beoordeling door de docent lager zijn dan van het peerassessment.

Voor de resultaten en conclusies moet wel rekening gehouden worden met de samenstelling van beide groepen. Zo bestond de interventiegroep alleen uit meisjes. Overigens zijn in het onderzoek voor de resultaten daarom alleen de antwoorden van de meisjes uit de controlegroep meegenomen.

Aanbevelingen

Doordat de duidelijkheid van de criteria zo belangrijk blijkt, is het sowieso, ook buiten het werken met peerassessment, een aanrader de leerlingen een duidelijk beeld te geven van de beoordelingseisen.

Het werken met peerassessment is aan te raden omdat het de leerlingen aanmoedigt zichzelf te verbeteren, zij elkaar helpen tijdens de les en het beoordelen als prettig ervaren wordt. Daarnaast lijkt peerassessment misschien wel betrouwbaarder dan enkel de beoordeling door de docent.

Uit dit onderzoek bleek dat de leerlingen het werken met peerassessment soms lastig vonden. Het is belangrijk dat de leerlingen niet meteen 'los worden gelaten'. Er moet tijdens de les voldoende aandacht besteed worden aan het beoordelen en de aandachtspunten van de beweging, ter ondersteuning van het beoordelingsformulier. Ook vinden zij het lastig een vriendje of vriendinnetjes streng te beoordelen. Het is dus aan te raden rekening te houden met de groepsindeling.

Daarnaast zal de docent meer voorbereidingen moeten treffen voor het werken met peerassessment dan een reguliere meer docentgestuurde beoordeling, zoals het maken van de beoordelingsformulieren en selecteren van de juiste uitleg. Dit werd ook door Dana en Tippins benoemd in hun artikel, (1993).

Het volledige artikel en de bronnenlijst zijn te vinden op de website van de KVLO.

Sara Laurijssens is afgestudeerd aan de Fontys Sporthogeschool en nu werkzaam als combinatiefunctaris in Bergen Op Zoom

‘Many people talk the talk, but do not walk the walk’¹

Deze wijsheid heb ik ontdekt dankzij een docent van mij op de Amsterdamse ALO, een aantal jaar geleden. Pas nu ik afgestudeerd ben, dringt het tot mij door wat het werkelijk inhoudt. Het betekent meer dan ‘Kies je de eenvoudige of de moeilijke weg?’. Met dit artikel tracht ik duidelijk te maken wat die ene zin behelst en hoe je er zelf voor kunt zorgen dat je bent als ‘the one who is walking the walk’.

Door: Maarten Buijsman

Misschien heb je die zin al eens eerder gehoord of gelezen. Het is iedere docent eigenlijk verplicht om de boodschap hierachter te beseffen. Dat houdt je scherp en de leerlingen hebben daar recht op.

Onze taak

Wij, docenten, hebben de taak om onze leerlingen vele verschillende vaardigheden aan te leren. Ook de sociaal-emotionele ontwikkeling van leerlingen is deels onze verantwoordelijkheid. Vaak leggen we uit hoe we denken dat iets zou moeten en corrigeren we leerlingen waar dat nodig is, met andere woorden ‘we talk the talk’. Zoals wanneer een leerling voordringt in de rij, iedere docent zou dit afkeuren en de voordringer terugsturen naar de plek waar die hoort. Een goede docent zou bovendien proberen om de voordringer te laten inzien waarom voordringen niet is toegestaan. Hierdoor krijgt de leerling meer begrip voor de situatie en daarmee beogen we dat de leerling in de toekomst niet meer zal voordringen. Ons handelen, zo blijkt ook uit dit voorbeeld, is dus mede bepalend voor de sociaal-emotionele ontwikkeling van leerlingen. Juist deze ontwikkeling kan gedurende een les Lichamelijke Opvoeding geweldig worden gestimuleerd; meer dan tijdens een theorieles. Door te sporten en te spelen maak je immers meer contact met anderen dan in een klaslokaal achter een tafel. Dit is wat ons vak ook zo mooi maakt. Wij zijn bewust of onbewust continu bezig met het aanleren en ontwikkelen van allerlei sociale vaardigheden.

Keerzijde

Desalniettemin heeft die mooie kant van ons vak ook een keerzijde. Onze perceptie richten we namelijk graag op anderen, zodat we die kunnen helpen, bijvoorbeeld wanneer een leerling zich gepest voelt. Dan vragen we naar de momenten waarop dat gebeurt, naar de betrokkenen en waardoor die leerling zich gepest voelt. Ook vragen

we aan de pester(s) wat de redenen voor het pesten zijn. Opdat we een zo helder mogelijk beeld vormen van de situatie waarin de gepeste leerling en de betrokkenen zich bevinden. Zo kunnen we hen raad geven opdat het pesten stopt. De keerzijde van dit waardevolle vermogen om je te kunnen inleven in anderen is echter dat we minder naar onszelf kijken dan naar anderen. Onze aandacht richten we immers vooral op het gedrag, de gedachten en gevoelens van leerlingen (anderen) om zo te ontdekken wat hun sociale- en leerbehoeften zijn. Op deze manier kunnen wij onze handelingen dusdanig aanpassen dat het de ontwikkeling van de leerlingen ten goede komt. Maar aangezien we ons niet kunnen concentreren op onszelf én anderen, concentreren betekent immers letterlijk op één punt richten, worden onze eigen handelingen minder zichtbaar. Je zou het daarom zo kunnen zien dat we *door ons getoonde empathie² onszelf kunnen vergeten*.

Als je aandacht meer op anderen is gericht en minder op jezelf dan is het logisch dat je minder bewust wordt van je eigen reacties en handelingen. Het zou dan zomaar kunnen voorkomen dat je bijvoorbeeld in de file zit te wachten en je jezelf frustreert omdat je zoveel nuttiger dingen zou kunnen doen dan wachten. Je geen zorgen maken om iets waar je geen invloed op hebt is typisch een wijsheid die je diezelfde dag nog zou kunnen hebben aangeleerd aan een leerling. Maar doordat je niet bewust bent van je eigen zijnstoestand pas je die wijsheid zelf niet eens toe. Zo komt het dus voor dat wij leerlingen sociaal-emotionele vaardigheden uitstekend aanleren, maar dat wij die vaardigheden zelf niet eens beheersen. ‘Many people talk the talk, but don’t walk the walk.’

Om te worden als ‘the one who is walking the walk’ is het van belang om regelmatig jouw zijnstoestand bewust te beleven. Door te reflecteren kun je hier snel bewust van worden. Want daardoor richt je jouw aandacht weer op jezelf. Vragen die je jezelf kunt stellen zijn: Hoe voel ik mijzelf? Wat denk ik op dit moment? Wat is mijn houding?

FOTO: HANS DIJKHOF

Welk spieren span ik allemaal (onbewust) aan? Ervaar ik een gelukkig welzijn? Hoe komt dit?

Walk the walk betekent nog meer...

Het impliceert ook dat wij als docenten ons oprecht moeten interesseren in de wereld van de leerlingen. Dus niet alleen vragen hoe is het met je? maar werkelijk willen begrijpen hoe het met een leerling is. Leerlingen zullen dat verschil aanzienlijk merken. Immers, vaak wordt gezegd dat de communicatie grotendeels non-verbaal is. De blik in je ogen, je houding, de toon die je aanslaat, kortom je hele manier van doen is dus mede bepalend.

Als je de belevingswereld van leerlingen begrijpt dan bewandel je als het ware dezelfde weg als de leerlingen. Eenmaal op dezelfde weg kun je hen uitstekend begeleiden naar de weg die goed voor hun ontwikkeling is. Het is min of meer hetzelfde als wanneer iemand

voor het eerst jouw nieuwe huis gaat bezoeken en je opbelt omdat hij de weg naar jouw nieuwe huis niet kan vinden. Ook dan wil je weten waar diegene op dat moment is, zodat je hem kunt helpen. Je vraagt dan aan hem hoe de wereld om hem heen er uitziet ('Wat zie je om je heen? In welke straat ben je?'). Op die manier kom je erachter waar hij zich bevindt en kun je heel gericht aanwijzingen geven zodat hij het juiste weg kan volgen. Raad geven aan leerlingen gaat net zo. Het heeft dus geen enkel nut om te zeggen wat ze moeten doen als je hen nauwelijks begrijpt. Conclusie: 'You have to walk the walk, before you talk the talk!' ◀

Noten

- ¹ Vertaling: Veel mensen zeggen wat het beste is, maar bewandelen zelf niet die weg.
- ² Empathie wordt hier opgevat als ons inlevingsvermogen in de gevoelens van anderen.

Contact:

maarte26@hotmail.com

Ga naar Suriname!

Jan van Gellecum (vierdejaars ALO aan de HAN) over zijn stage in Paramaribo

Vertel eens iets over jouw stage?
'Twee dagen per week gaf ik de les Lichamelijke Opvoeding op een basisschool in Paramaribo. Ik deed dit samen met een student van de Surinaamse ALO. Het is heel leuk om je eigen visie uit te dragen en van elkaar te leren. Zo gaf hij eerst nogal statisch les waardoor de kinderen vrij weinig bewogen. In mijn lessen kregen de kinderen drie activiteiten in plaats van maar één. Dat draagt zeker bij aan de leerprestaties van de leerlingen. Verder heb ik een lessenplan ontwikkeld voor alle klas-

sen, waarbij de kinderen twee keer per week les hebben in plaats van één keer. Ik ben er echt super trots op dat ik dit erdoor heb gekregen bij het schoolbestuur en de docenten.'

Wat deed je de andere dagen?

'Ik gaf training bij de atletiekvereniging van Letitia Vriesde, de bekende Surinaamse Olympische atlete. Ik had de jongste groep kinderen dus deed ik vooral veel spelvormen met werpen, sprinten en duurloop. Dat was erg leuk om te doen. Letitia organiseert ook hard-

FOTOS: JAN VAN GELLECUM

loopwedstrijden om het sporten in Suriname te promoten. Vooral in de arme wijken is het sportklimaat niet zo best. Ik ben één keer mee geweest naar zo'n wedstrijd. Dat was in Coronie, een provincie langs de kust van Suriname. We moesten maar liefst drie uur rijden vanuit Paramaribo. De lopers kwamen echt vanuit heel Suriname. Ongelofelijk zo hard die mensen konden lopen in die hitte. Ik was al aan het zweten terwijl ik bijna niets hoefde te doen!

Hoe beviel het leventje daar?

'Ik woonde in een studentenhuis in Paramaribo met nog een aantal Nederlandse studenten. Hoewel ik het best druk had, heb ik toch veel van het land kunnen zien. Ik heb twee keer een auto gehuurd met mijn huisgenoten en ongeveer 1000 kilometer gereden over de 'begaanbare' wegen. Verder heb ik meerdere excursies gedaan waarbij ik bergen heb beklommen, onder watervallen heb gedoucht, in een klein mini vliegtuigje heb gevlogen en op de vele rivieren van Suriname heb gevaren.'

Wat zijn de verschillen met Nederland?

'In het begin werd ik door ouders met wantrouwen bekeken. Je moet

het vertrouwen eerst verdienen lijkt wel. Gelukkig is dat helemaal goed gekomen en krijg ik nu nog mailtjes van ouders met bepaalde vragen. Hoewel er minder materialen beschikbaar zijn proberen de kinderen toch gewoon alle oefeningen te doen. Dat is niet altijd even veilig natuurlijk. Zo was er een meisje dat de salto deed zonder trampoline en landingsmat; iets wat heel normaal is in die streken. Ze is verkeerd terecht gekomen en later aan haar verwondingen overleden. Dat hakt er wel even in dan. Verder is de cultuur heel anders. Alles duurt langer en is minder goed georganiseerd. Een keer werd een vlucht van Paramaribo naar Nederland ter plekke geannuleerd omdat het vliegtuig ineens ergens anders naartoe moest. En dit terwijl het vliegtuig al vol zat. Dat kan daar dus.'

Wil je nog iets kwijt aan andere studenten?

'Voor iedereen een stage in het buitenland wil: Ga naar Suriname! Er is zoveel te beleven en te genieten van de cultuur en de natuur. Ook het uitgaansleven is echt een aanrader. Ik heb in ieder geval de beste tijd van mijn leven gehad!' ◀

Dit artikel verscheen eerder in Sporthart van de HAN. ALO van HAN Sport en Bewegen, Hogeschool van Arnhem en Nijmegen

Contact:

jan_gellecum@hotmail.com

Gymzaal vegen

De collega in dit verhaal is werkzaam (geweest) op een drietal scholen. Haar aanstelling was dermate klein dat ze niet vaak in de week op de scholen aanwezig was. Dit maakte het ook moeilijk om zich een goede positie binnen de school te verwerven. Ze heeft er alles aan gedaan om het vak op een goede manier te geven en kennis over te dragen aan groepsleerkrachten. We nemen haar verhaal over. Je bent hierbij uitgenodigd om hierop te reageren.

Vandaag werd ik voor een gesprek uitgenodigd bij het managementteam van de drie scholen waar ik werkzaam ben. Ik, vrouw, 25 jaar onderwijservaring, waarvan zestien jaar als vakleerkracht LO (ALO), tevens in het bezit van de bevoegdheid groepsleerkracht. Ruim tien jaar geleden ben ik door dit schoolbestuur aangetrokken om bewegingsonderwijs te geven voor anderhalve dag in de week.

Het gesprek zou gaan over de inzet van mijn uren in het volgende schooljaar. Prioriteitstelling was al een tijdje onderwerp van gesprek tussen mij en de afdelingsleiders maar helaas, bewegingsonderwijs hoorde niet bovenaan in het lijstje. Je begrijpt dat toen de uitnodiging voor het gesprek kwam, ik het 'lijk' al zag drijven...

In het gesprek kwam inderdaad de prioriteitstelling naar voren. "We moeten ons profileren", zo werd het besluit toegelicht. "De naastgelegen scholen hebben Leonardo onderwijs... leerlingen verlaten onze scholen om Leonardo onderwijs te gaan volgen... de ouders willen... dus daarom gaan ook wij..." Vreemd verhaal. En ik maar denken dat het er bij profilering juist om gaat eens iets te doen wat de 'buren' NIET doen! Afijn, na de mededeling kreeg ik een brief mee waarin het hele verhaal op schrift was gezet. De brief luidde als volgt:

Mooie woorden

'Geachte mw.

In de afgelopen jaren heeft u met grote inzet het bewegingsonderwijs op onze scholen begeleid. Dit heeft geresulteerd in een betere methodiek en een gestructureerde manier van werken. Wij zijn u hiervoor zeer erkentelijk.'

Nou, dat is heel mooi gesproken. Helaas heeft al mijn inzet en deskundigheid niemand ervan kunnen doordringen dat goed leren bewegen voor kinderen in ontwikkeling heel belangrijk is. Aan de leerkrachten op de werkvloer, de mensen die het onderwijs daadwerkelijk neerzetten, wordt overigens niets gevraagd. En zouden ze iets mogen zeggen dan is het ook zo, dat de groepsleerkracht doorgaans alleen oog heeft voor haar eigen belang en in haar besluiten slechts zelden leerlingenbelang laat meewegen. Deze negatieve ervaring heb ik opgedaan op een andere school, waar men zich het ene jaar pontificaal uitsprak voor vakonderwijs (want dat was zo goed en belangrijk voor de kinderen) en het jaar daarna terugkrabbelde en massaal koos voor kleinere klassen in ruil voor...je snapt 't al zeker? Ja, je maakt wat mee als vakleerkracht LO. Maar om terug

te komen op die groepsleerkracht: grof ingedeeld onderscheid ik drie groepen. In de eerste, zeer kleine groep zitten de groepsleerkrachten die met veel plezier hun eigen gymlessen geven en hiervoor ook (letterlijk) alles uit de kast (berging) halen. Zij zijn vóór vakonderwijs omdat ze inzien dat ze van die vakleerkracht ook nog wat kunnen opsteken. En omdat het goed is voor de kinderen natuurlijk. Dan is er de groep leerkrachten (die zal het grootst zijn) die vakonderwijs belangrijk vindt, zolang zij haar eigen gymlessen maar kan uitbesteden aan de vakleerkracht. En dan is er nog die derde groep, die vindt dat ze het net zo goed of zelfs beter doen in de gymzaal dan de vakleerkracht...ach ja...

Bezuinigingen

De brief gaat verder:

'De huidige bezuinigingen van regeringszijde en de actuele wensen van ouders verplichten ons prioriteiten te stellen met betrekking tot de financiële uitgaven. Gezien het vak 'bewegingsonderwijs' zoals dat in het verleden bestond alom verdwenen is, dienen we in te zetten op de meer cognitieve aspecten binnen het basisonderwijs.'

Ten eerste: 'Bezuinigingen' Het is onzinnig (maar altijd handig) om de regering de schuld te geven van teruglopende leerlingenaantallen. Drie (3!) lessen vakonderwijs per week in een school van acht groepen. Drukt dat nu echt zó hard op de formatie?

'Wensen van ouders' Het is mooi om wensen van ouders te betrekken in de beleidsvorming. Maar de basis van dit beleid lijkt eerder gestoeld op 'angst' (help, onze leerlingen lopen weg) dan op bewuste keuzes. En angst is altijd een slechte raadgever, toch? Van wel overdacht onderwijsbeleid is geen sprake en van profilering al helemaal niet: men gaat per slot van rekening hetzelfde doen wat de 'buren' ook al doen...

'Gezien het vak 'bewegingsonderwijs' zoals dat in het verleden bestond alom verdwenen is.' Dat roept bij mij de vraag op die je ook wel eens aan een leerling stelt die ongewenst gedrag van een medeleerling kopieert: 'als Pietje in de sloot springt, spring jij er dan ook achteraan? Bovendien klopt het opgeroepen beeld niet met de werkelijkheid.

Weg bewegen

'En daarom dienen we in te zetten op de meer cognitieve aspecten binnen het basisonderwijs.' Als prof. Dr. Scherder dit leest, fronst hij

vast en zeker zijn wenkbrauwen. Meer en meer zie je dat in het basis-
onderwijs kinderen vanaf groep 3 (maar soms ook al in groep 1 en 2)
worden gereduceerd tot een klomp hersencellen: ze worden de hele
dag 'vastgeplakt' op hun stoel en dat is de enige plek van waaraf kan
worden geleerd. Een ernstige, zeer ernstige misvatting. Om diezelfde
dr. Scherder aan te halen: "lichaamsbeweging verbetert het cognitieve
vermogen." Deze wetenschappelijk onderbouwde kennis is kennelijk
nog niet tot het PO doorgedrongen, of met weet niet hoe men er in
onderwijsland zijn voordeel mee kan doen.

*'In overleg met de locatieleiders hebben we gemeend de uren voor
begeleiding van het bewegingsonderwijs te integreren in het totale
onderwijsleerproces binnen de scholen.'*

Tja, wat zou hier nu bedoeld worden? Simpel toch: elke groepsleer-
kracht geeft weer zijn eigen gymles en jij mag (ja, mag, je moet blij

zijn dat je een baan hebt!) iets anders gaan doen.

*'Gezien we onze prioriteit in de nabije toekomst mede willen geven
aan de begeleiding van hoog begaafdere leerlingen, zullen deze
uren hieraan dan ook besteed worden. U zult dan ook met ingang
van het nieuwe schooljaar andere werkzaamheden dienen te ver-
richten, dan die u tot nu toe gewend was.'*

Alles voor de hersencellen, helaas niet op de goede manier maar ja,
de ouders hè, en de bezuinigingen, en de scholen in de buurt...

Ik ben heel benieuwd wat ik mag gaan doen, dat kan niets anders
zijn dan losse klusjes. Klasje hier, groepje daar. Straks hebben we ook
geen conciërge meer. Mag ik misschien de gymzaal vegen, dan kom
ik daar tenminste ook nog eens!

Adres bij de reactie bekend ◀

Grote betrokkenheid Mulierdebat Bewegingsonderwijs

Ruim zeventig geïnteresseerden waren op 24 april aanwezig bij het twintigste Mulierdebat in de aula van Nieuw Welgelegen in Utrecht. Het debat werd dit keer georganiseerd in samenwerking met de KVLO. Het thema van de avond was 'Bewegingsonderwijs op de basisschool, wie neemt verantwoordelijkheid?'. Sprekers vertelden vanuit het perspectief van hun organisatie over hun rol en betrokkenheid bij bewegingsonderwijs. Vanuit de zaal werd intensief meediscussieerd.

Jo Lucassen verzorgde de aftrap van het debat. In een korte presentatie schetste hij een beeld van het bewegingsonderwijs in Nederland op basis van de onlangs uitgevoerde nulmeting. Er is nog een kloof tussen de ambitie van het kabinet (drie uur gym per week) en de feitelijke situatie, want bij een op de vijf scholen krijgen kinderen wekelijks maar één uur les. Hij liet verder zien dat de onderwijsaanpak voor bewegingsonderwijs op scholen die alleen vakleerkrachten inzetten op veel punten significant beter is dan bij basisscholen die alleen werken met groepsleerkrachten. Veel scholen hebben de wens bewegingsonderwijs te veranderen. Het meer inzetten van vakleerkrachten is de meest gewenste verandering.

De school maakt keuzes

Wessel Stet, schoolleider van een basisschool in Rijswijk en Remco van Eijkelenborg, coördinator vakleerkrachten bij de SPO Utrecht deelden in de eerste ronde hun visie op bewegingsonderwijs. 'Bewegingsonderwijs is bij ons net zo belangrijk als taal en rekenen en misschien ook wel voorwaardelijk'. Aldus Wessel, op wiens school ruimte is gemaakt om de aanstelling van zijn vakleerkracht uit te breiden. Komend schooljaar krijgen alle groepen twee keer in de week les van een vakleerkracht. Alleen de groepen 1 en 2 één keer. Hij legt uit dat het een bewuste keuze is van het schoolteam en hij ergens anders iets moet inleveren. Remco van Eijkelenborg vertelde over zijn werkzaamheden om op alle scholen binnen zijn bestuur bewegingsonderwijs goed te organiseren. Het liefst zou hij voor alle lessen een vakleerkracht aanstellen. 'De werkelijkheid is dat dit nog niet op alle scholen lukt. Scholen maken hun eigen afwegingen.' Het aantal vakleerkrachten binnen de SPO is zelfs iets minder geworden, nadat de gemeente Utrecht enkele jaren geleden de subsidie voor vakleerkrachten heeft stopgezet.

De aanwezigen in de zaal mengden zich vrijwel meteen in het debat door het stellen van scherpe vragen. Zo werden er vraagtekens gezet bij de mindere inzet van vakleerkracht in groepen 1 en 2, want met name in de jongste leeftijdsgroepen is veel winst te behalen. Verder vertelde een Zeeuwse aanwezige dat alle scholen binnen zijn bestuur inmiddels een vakleerkracht hebben aangesteld binnen hun formatie.

Zonder betrokkenheid van de gemeente. De rol van de gemeente werd vaak genoemd, met name in relatie tot de buurtsportcoaches. 'Het onderwijs heeft een schip met geld laten passeren, een gemiste kans', zo werd gezegd. Dit prikkelde aanwezigen uit het onderwijs om te vertellen waarom een buurtsportcoach niet altijd tot een oplossing leidt: 'de aanstelling van buurtsportcoaches brengt grote onzekerheid met zich mee. Subsidies voor buurtsportcoaches zijn niet structureel. Dus je moet ruimte houden in je formatie wanneer de gemeentelijke ondersteuning zou wegvallen.' Een ander argument dat genoemd werd is dat veel, maar niet alle buurtsportcoaches een onderwijsbevoegdheid hebben (als mbo-opgeleide) en dat dan de groepsleerkracht alsnog aanwezig moet zijn. En het bevreemdt dat een gedegen uitvoering van het vakonderwijs niet bekostigd wordt met gelden van OCW, maar van VWS.

De rol van de gemeente

De gemeente was al vaak genoemd, voordat Rob van den Berg van de gemeente Delft en Jan Paddenburg van de gemeente Amsterdam vertelden over de rol van de gemeente bij bewegingsonderwijs. De gemeente Delft heeft de keuze gemaakt om de tegemoetkoming voor het aanstellen van vakleerkrachten terug te schroeven. Delft zet nadrukkelijk in op de buurtsportcoaches en het benutten van de Sportimpuls. Maar wel in samenwerking met onderwijs en verenigingen. In Amsterdam is er wel gedeeltelijke ondersteuning voor de aanstelling van vakleerkrachten met als gevolg dat op nagenoeg alle Amsterdamse basisscholen door een vakleerkracht bewegingsonderwijs wordt gegeven. De gemeente Amsterdam zet in op een brede aanpak als JOGG-gemeente en zou daarom ook het geven van meer uren bewegingsonderwijs willen bevorderen. Hier pleitte de Sportraad van Amsterdam (*document hierover is te downloaden op de site van het Mulierinstituut als pdf) ook voor eerder dit jaar. 'Het is afwachten op de uitkomsten van de nieuwe college- onderhandelingen', reageerde Jan Paddenburg op de vraag wat er van advies van de Sportraad Amsterdam terecht komt.

Tijdens het debat werd veel naar elkaar gewezen. 'Zonder ondersteuning van de gemeente lukt het ons niet de kwaliteit van bewegingsonderwijs te verbeteren.' 'Van de gemeenten kan je op dit moment niet

hier resultaten op het gebied van motorische vaardigheid van leerlingen zien. Verder werd verteld dat het gedifferentieerd inzetten van extra lessen bewegingsonderwijs met duidelijke leerhulp positieve effecten heeft op het motorische vaardigheid van leerlingen en hun gewicht. Dat is de conclusie van een internationaal onderzoeksproject.

Landelijke betrokkenheid

‘Onderwijs is meer dan taal en rekenen’ stelde Rinda den Besten, voorzitter van de PO-Raad vast. Maar er wordt ontzettend veel verwacht van scholen en dat moet allemaal in 5,5 uur per dag. Meer lessen bewegingsonderwijs kan dan ook ten koste gaan van de mogelijkheden op andere terreinen. Zij is dan ook niet voor het vastleggen van het aantal uren voor bewegingsonderwijs. Wel voor het inzetten op de kwaliteit van de lessen. ‘En daar gaat de onderwijsinspectie op toezien’. Dat is inzet van de onderhandelingen die nu gaande zijn voor het sectorakkoord tussen de PO-Raad en OCW. Een ander belangrijk onderdeel daarvan is herijking van de kerndoelen, omdat die op dit moment te veel ruimte laten aan scholen. Dit ‘nieuws’ kon op veel positieve bijval rekenen uit de zaal.

KVLO

Onze voorzitter Jan Rijpstra ging nog een stapje verder. Hij betoogde dat 400.000 kinderen nu in de ‘kou staan’. Deze kinderen krijgen slechts één les bewegingsonderwijs. ‘En dat is echt te weinig’. De plannen van staatssecretaris Dekker van november 2013 zijn voor KVLO aanleiding voor de invoering van een Deltaplan Bewegingsonderwijs (op de KVLO-site te downloaden als pdf). In dit plan wordt de kwantiteit en kwaliteit van bewegingsonderwijs geborgd, gestimuleerd en gecontroleerd. ‘Dat is nodig,

veel verwachten, zij worden overladen met nieuwe taken als gevolg van de decentralisaties.’ Het lokte bij verschillende aanwezigen de reactie uit dat er lokaal vooral in gezamenlijkheid gezocht moet worden naar goede oplossingen zolang die van de landelijke overheid niet te verwachten zijn. ‘Maar wat als je geen ondersteuning kan vinden binnen je school en de gemeenten’, vulde een van de aanwezige vakleerkrachten aan. ‘Hoe kan ik mijn schoolleiding overtuigen om meer bewegingsonderwijs te geven, wij hebben nu maar één les per week?’

Enkele onderzoekers gaven argumenten voor meer en beter bewegingsonderwijs. Er zijn positieve resultaten (*document hierover is te downloaden op de site van het Mulierinstituut als pdf) geboekt bij het inzetten van vakleerkrachten in de provincie Friesland. Daar is met ondersteuning van een zorgverzekeraar werk gemaakt van beter bewegingsonderwijs door het inzetten van vakleerkrachten. Onderzoek naar het effect van het inzetten van een vakleerkracht laat

want anders leren zo’n 400.000 onvoldoende bewegen en zijn dus minder motorisch vaardig.’ Nadat werd vastgesteld dat zo’n intensivering een kostbare operatie is, ontspon zich een discussie hoe dit betaald zou moeten worden. Omdat de bereidheid bij OCW hiertoe niet groot lijkt, suggereerde een spreker dat er dan maar wat middelen voor het vak in de bovenbouw VO verschoven zouden moeten worden naar het PO. Toch kan het niet alleen om geld gaan, betoogde Cees Klaassen in zijn afsluiting. Het is toch stuitend dat kinderen van nu veel minder vaardig zijn dan kinderen in 1980. Dat werd beaamd door Dorine Collard, referend aan haar proefschrift (*dit is op de site van het Mulierinstituut te downloaden als pdf). Zij stelde dat goed leren bewegen een voorwaarde is om aan buitenschoolse sport- en beweegactiviteiten deel te kunnen nemen. Het debat werd afgesloten met de visie van de oudste aanwezige. ‘Wat ik mis is de ervaring, de ervaring om kinderen het plezier in sporten en bewegen over te brengen. Als dat nodig is kan ik dat met mijn 84 jaar nog steeds voordoen.’ ◀

Contact:

Jo.lucassen@kvlo.nl

Ik schrijf de column nu al vele jaren met veel plezier en deel zo mijn ervaringen als docent lichamelijke opvoeding/bewegingsonderwijs/bewegen en sport met jullie lezers.

Van de redactie heb ik van begin af aan de opdracht gekregen om onder een pseudoniem te schrijven en ook in mijn bijdragen niet te laten merken welke leeftijd ik heb, mijn geloofsopvatting nooit te melden en ook om mijn geslacht nimmer te zullen openbaren.

Hoewel mijn voornaam Mery je wellicht doet veronderstellen dat ik een vrouwelijke collega ben hoeft dat niet het geval te zijn. Immers het is slechts een schuilnaam of pseudoniem. Bovendien wordt de man-vrouwdiscussie tegenwoordig wel erg op de proef gesteld. Dit was zeker het geval toen ik onlangs naar het songfestival keek: bleek de winnaar/winnares Conchita te heten en met een prachtige stem een lied te zingen over een phoenix die uit haar as opsteeg. De stem was indrukwekkend mannelijk en soms hoog vrouwelijk en kwam uit een met donkere baard omrande mond waarvan de lippen rood gemarkeerd waren. Zijn/haar silhouet was gehuld in een goud brokaat strak gewaad tot op haar/zijn enkels.

Ik was totaal verward en moest denken aan de discussie over de toenemende tendens in het Nederlandse onderwijs dat de docenten van het vrouwelijke geslacht zijn: op de basisschool bijna 80 procent en de weinige mannen zijn voornamelijk hoofd van de school

en staan niet meer of maar gedeeltelijk voor de klas. Het onderwijs feminiseert en kinderen hebben teveel alleen maar empathische en onderhandelende juffen. Ze ontberen strenge rechtlijnig denkende meesters!

In het voortgezet onderwijs is dezelfde trend aan de gang. Ik zelf geef al jaren les op een basisschool en op een school voor voortgezet onderwijs. Ik heb gemengde klassen: jongens en meisjes geef ik samen les. Omdat ik weet dat meisjes in doorsnee andere sportvoorkeuren hebben dan jongens houd ik daar rekening mee met gedifferentieerd onderwijs. Maar ook onder de jongens zijn er die graag dansvormen kiezen en meisjes die liever voetballen. Ook daar probeer ik rekening mee te houden.

Mijn collega's zijn steeds meer van het vrouwelijke geslacht en dat geldt ook maar in mindere mate voor mijn vakcollega's. Is lichamelijke opvoeding een mannending? Ik denk het niet, vrouwen beoefenen bijna alle sporten die vroeger alleen voor mannen geschikt leken.

Op de maandag na het Eurovisiesongfestival wilde ik om half negen aan de slag met havo2g. De gymzaal was echter

FOTO: CHRISTIAN MUELLER / SHUTTERSTOCK.COM

Conchita,
maar dan
zonder baard

bezet met tafeltjes en stoeltjes voor het eindexamen en buiten regende het dat het goot. Daar gingen mijn lessen lichamelijke opvoeding. Leren gaat nog steeds boven bewegen. De paar uren gym staan nog steeds ter discussie en staatssecretaris Dekker lukt het niet om meer uren gym (minstens drie uur per week voor alle kinderen, gegeven door een vakspecialist) op het rooster te krijgen.

Ik moet nu de leerlingen ophokken en bezighouden in een klaslokaal. Ik dacht aan vroeger met oefeningen op de plaats. Maar ze hebben hun goeie kleren aan en mogen niet zweten. Bovendien ik merk dat steeds meer leerlingen na mijn lessen niet meer de moeite nemen om te douchen. Is dat gemakzucht, preutsheid of het gevolg van internetporno?

Uit chagrijn heb ik ten overstaan van mijn bewegingsarmoe-dige leerlingen meteen mijn baard afgeschoren. Weer een mannelijke gymdocent minder!

Mery Graal

www.bewolessen.nl

Blok 1 les 1 Groep 3,4

Ballenbak (jongleren)

- Ongeveer 10 ballen.
- Ga spelen met een bal.
- Je mag alles doen met de bal zolang anderen er geen last van hebben.
- Als de bal achter de banken komt (uit het veld), dan breng je hem eerst terug en speelt weer verder.

Diep wandrek hang (springen)

- Klim omhoog, ga door een gat, hang eerst goed stil en laat los.
- Klim omhoog, ga door een gat, hang eerst goed stil en laat los.
- De eerste keer mag je niet hoger dan het lintje. Daarna mag je iedere beurt een sport hoger als je dat makkelijk vindt.
- Niet hangen aan de bovenste rode buis! (i.v.m. gevaar van wegglijden).

Touwen schuine bank (zwaaien)

- Pak het touw tot hoogte van je voorhoofd, spring naar achteren, zwaai heen en weer en land zonder vallen op de bank. Hierna mag je dit nog 2x doen en daarna is de volgende aan de beurt.
- Wachten achter de pilon. Je mag pas op de bank komen als je voorganger voor de 3e keer op de bank landt.
- Het touw op de plek waar de bank het beste weg staat heeft geen knoop.
- Spring naar achteren om meer snelheid te krijgen.

Beer ben je thuis (tikspelen)

- De beer zit met lintje aan achter de kast (eventueel zie tekening). De kinderen starten in het huis en lopen langzaam naar het beertent (kast). De beer komt tevoorschijn en tikt de kinderen. De kinderen rennen terug naar hun huis achter de pilonnen.
- Als je gekke beer, dan mag je een pilon omkleven met een ziektehuis, drinkt een drankje).
- De beer mag niet in het huis komen (voorbij de pilonnen).
- Naamland klimt op de kast.
- Als alle pilonnen op zijn, dan gaan de kinderen zitten in het huis en kiest de beer een nieuwe beer.

Veel plezier, Daan

3411

Jongleren Ballenbak Groep 3,4

Voorbereiding

- 3 banken om het gebied te begrenzen
- Ongeveer 10 ballen
- een korf, die basket uit

Bedoeling

- Ga spelen met een bal.

Regels

- Je mag alles doen met de bal zolang anderen er geen last van hebben.
- Als de bal achter de banken komt (uit het veld), dan breng je hem eerst terug en speelt weer verder.

Aandachtspunt

- Het komt regelmatig voor dat kinderen gaan voortballen. Dit kan ook zolang anderen er geen last van hebben. Worden andere kinderen bang voor de bal (ze kunnen bijvoorbeeld niet meer rustig stutten) dan kan het dus niet.

Veel plezier, Daan

3411

Springen Diep wandrek hang Groep 3 t/m 8

Voorbereiding

- Schuin wandrek met matjes.
- Een wandrek en hang lintjes aan sport 7.

Bedoeling

- Klim omhoog, ga door een gat, hang eerst goed stil en laat los.

Regels

- Er is 1 rij kinderen. Je gaat pas van de bank weg als 1 van de 4 klimplekken leeg is, dus als iemand los heeft gelaten. Er kunnen dus 4 tegelijk de opdracht doen.
- De eerste keer mag je niet hoger dan het lintje. Daarna mag je iedere beurt een sport hoger als je dat makkelijk vindt.
- Niet hangen aan de bovenste rode buis! (i.v.m. gevaar van wegglijden).
- Als je gewent bent, loop je aan de buitenkant terug en sluit je afzetpaal op de bank.

Aandachtspunten

- Landing: Handen raken de grond niet. Maak zo min mogelijk geluid door goed te veren.

Variatie

- 1 De kinderen mogen aan de achterkant omhoog klimmen en gaan hangen en springen.

Veel plezier, Daan

3411

Met dank aan Martin Assen

Auteur: vakcollega Daam van Geest, afgestudeerd aan de Halo, aansluitend de Pabo en vervolgens de opleiding MRT en schrijfmethodiek. Daam is sinds 1990 werkzaam als vakleerkracht bewegingsonderwijs in het Amsterdamse basisonderwijs.

We zien dat er in de vakwereld meer aandacht komt voor het vakwerkplan en het verantwoord van het vakmatig handelen. Daam van Geest kwam een aantal jaren geleden tot de conclusie dat zijn groepsleerkrachten te weinig de geschreven lesplannen van de vakleerkracht gebruikten of aandurfd. De redenen waren divers, teveel materiaal neerzetten, onoverzichtelijke informatie, onduidelijke tekeningen of de leerstof was te moeilijk of niet uitdagend genoeg. Hij heeft in zijn loopbaan 450 goed lopende en lerende bewegings-situaties verzameld en geordend. Dit is één van de uitgangspunten geworden van zijn zorgvuldig uitgewerkte lessen. Alle onderdelen zijn vervolgens in de praktijk door groepsleerkrachten getest en bijgesteld. Dit praktische vakwerkplan voor bewegingsonderwijs groep 3 tot en met 8 wordt in eigen beheer uitgegeven. Voor meer info zie <http://www.bewolessen.nl>

De methode bestaat uit totaal 99 lessen bewegingsonderwijs voor groepsleerkrachten in het basisonderwijs en zijn onderverdeeld in:

Groep 3 & 4	30 groepjeslessen en drie klassikale lessen
Groep 5 & 6	25 groepjeslessen en acht klassikale lessen
Groep 7 & 8	20 groepjeslessen en dertien klassikale lessen

Er is in de basis steeds gekozen voor het werken in vier groepen. De lessen zijn, op verzoek van de groepsleerkrachten, weer verdeeld in vijf handzame deeltjes en daarmee zeer praktisch in gebruik. Deel 1: zomer-herfst, deel 2: herfst-kerst, deel 3: kerst-voorjaar, deel

4: voorjaar-mei en deel 5: mei-zomer. Totaal dus vijftien katernen in handige ringband en een cd-rom met muziek als aanvulling op de leerlijn bewegen op muziek.

Iedere les staat op één pagina met overzichtstekening in kleur en worden de vier leeractiviteiten benoemd. Op de vervolgpagina's worden de activiteiten overzichtelijk kort beschreven en uitgewerkt met foto, zaaloverzicht en methodische en didactische aanwijzingen. Qua inhoud worden de leerlijnen van het basisonderwijs aangehouden.

De lessen zijn in eerste instantie bedoeld voor de groepsleerkrachten van de basisscholen die zelf bevoegd bewegingsonderwijs mogen geven. Ze hebben een kant-en-klaar raamwerk/jaarplan dat direct bruikbaar is. Daarnaast kan het voor beginnende vakleerkrachten bewegingsonderwijs een fijne basis zijn waaraan ze mogelijk houvast hebben. De hoeveelheid verschillende bewegings-situaties kan hierbij een inspiratiebron zijn. Ook voor combinatiefunctionarissen, buurtsportcoaches, sportleiders ROC, sportleiders buitenschoolse opvang, Cios, bewegingsagogen en fysiotherapeuten is het een bron van informatie en ideeën.

Te bestellen voor de prijs van € 230,00 en dat zou weleens een bottleneck kunnen zijn.

Ton de Ruijter, opleidingsdocent ALO Amsterdam (domein DBSV)

Zwaaien Touwen 1 schuine bank Groep 3,4

Tikspelen Beer ben je thuis Groep 3,4

Veel plezier, Daan

3411

Vooraankodiging

Studiedag primair onderwijs

De datum voor de studiedag voor werkenden in het primair onderwijs is bekend. Het is 12 november. De studiedag vindt plaats op Hogeschool Windesheim in Zwolle.

Woensdag 4 juni landelijke kennisdag voor sport- en beweegprofessionals

Ben je LO-docent, combinatiefunctionaris, buurtsportcoach of (jeugd) trainer? Dan is de landelijke kennisdag voor sport- en beweegprofessionals iets voor jou. Met keuze uit tien sport workshops van landelijke sportbonden en vijf theoretische workshops, is dit een uitgelezen mogelijkheid om nieuwe kennis op te doen.

De sportbonden delen de laatste trends en ontwikkelingen en geven je kennis een directe impuls. Je kunt naar hartenlust 'shoppen' langs verschillende bonden en direct in de praktijk brengen wat je leert.

Met het uitgebreide aanbod, onder andere sportworkshops van de Atletiekunie, NeVoBo, KNHB, NHV, KNSB, KNLTB, JBN, KNGU, NBB, KNKV en theoretische workshops van het Mulier Instituut, Calo Windesheim Zwolle en KVLO. Wil je een sportworkshop Smashbal of Funkey Hockey? Of kies je voor de theorie met 'Succes en faalfactoren in de samenwerking tussen sportverenigingen en scholen' of 'De excellente trainer'? Een combinatie kan natuurlijk ook!

De Gelderse Sport Federatie (GSF) organiseert de kennisdag in samenwerking met KVLO en NOC*NSF. Deelname aan de dag kost 75 euro en daarbij inbegrepen zijn drie workshops en een lunch. Leden van KVLO krijgen 10% korting. Aanmelden kan tot 31 mei. Uitgebreide informatie en inschrijfmogelijkheid www.geldersesportfederatie.nl

Vooraankondiging EHBO-cursus

In de volgende *Lichamelijke Opvoeding* komen de data van de *basis en herhalingscursus Levensreddend Handelen* te staan. Deze vinden in oktober op het kantoor in Zeist plaats. Zijn er eerder data van studiedagen of cursussen voor het schooljaar 2014-2015 bekend, wordt dit in de nieuwsbrief en op de site kenbaar gemaakt.

Het KVLO-register is **per 1-1-2013 gestopt** als zelfstandig register. De registratie van docenten LO en de validering van LO-specifieke scholing loopt vanaf januari 2013 via registerleraar.nl. Alle leraren in het PO, VO en mbo kunnen zich hier registreren.

Met de qr-scan van onderstaande code kun je rechtstreeks naar kvloscholing.nl. Qr-apps zijn gratis te downloaden op je mobiel in de verschillende app-stores.

Uitgebreide informatie over alle scholingen/ evenementen? Zie de kalender op de homepage van www.kvlo.nl

Inschrijving via kvloscholing.nl of een verwijzing daarvoor via kvloweb.nl

Contact:

Contact: astrid.vanderlinden@kvlo.nl

PLATFORM BEWEGEN EN SPORT MBO

Het platform Bewegen en Sport mbo vindt dat bewegen en sport een integraal onderdeel moeten zijn van mbo-opleidingen. Het mbo heeft in tegenstelling tot andere onderwijssectoren geen verplichte wekelijkse sportlessen. Sinds de invoering van de Wet Educatie en Beroepsonderwijs (WEB) in 1996, zijn bewegen en sport namelijk niet meer verankerd in het curriculum van mbo-opleidingen.

De MBO Raad heeft eind 2008 het 'Masterplan bewegen en sport in het mbo' opgesteld. In dit plan wordt bekeken hoe de verbinding tussen bewegen, sport en onderwijs in het mbo verder kan worden versterkt. Daarnaast hebben de MBO Raad en NOC*NSF in 2008 een intentieverklaring ondertekend om bewegen en sport stevig te verankeren binnen mbo-opleidingen. Het platform Bewegen en Sport mbo houdt zich bezig met het stimuleren van bewegen en sport in het mbo.

www.platformbewegenensport.nl

Huski reizen organiseert promodag beachcamp

Wil je ervaren hoe leerzaam en leuk een schoolkamp in Zeeland kan zijn? Ga dan naar de beachcamp promodag op vrijdag 13 juni op de Brouwersdam! Huski geeft je de gelegenheid om een goed beeld te vormen van het beachcamp en de activiteiten. Van 11:00 tot ca. 16:00 uur incl. ontvangst met koffie/thee en lekkers, lunch en afsluitende nl/beachcamps/promodag/.

SCHOLEN DOEN MEER DAN 500 AANVRAGEN VOOR ONDERSTEUNING VOOR GEZONDHEIDSBEVORDERING

Scholen uit het primair en voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs hebben in april 2014 meer dan 500 aanvragen ingediend voor extra hulp om aan de slag te gaan met gezondheid op school. Deze aanvraagronde volgde snel op de vorige ronde in het najaar van 2013 waarin meer dan 1000 scholen deze ondersteuning aanvroegen. In het voorjaar 2015 volgt de laatste aanvraagronde. www.gezondeschool.nl/ondersteuningsaanbod

VOORTGANG MEER UREN GYM IN HET PO EN URENTABEL IN HET VO

Op dit moment is het wachten op het zogenoemde sectorakkoord tussen de PO-Raad en het Ministerie van OCW, waarin een plan van aanpak voor meer uren gym zal worden uitgewerkt. De verwachting is dat de meeste punten uit het Deltaplan van de KVLO zullen worden overgenomen, maar dat het heikele punt van de (wettelijke) borging niet zal worden overgenomen. Uit de gesprekken met Tweede Kamerleden kunnen wij voorzichtig opmaken dat ook zij daartoe geneigd zijn i.v.m. de vrijheid/autonomie van het onderwijs (dus niet wettelijk verplichten op kwantiteit). Er is al wel een Algemeen Overleg (AO) over het bewegingsonderwijs ingepland en wel op 24 september van 10.00-12.30 uur. De verwachting is dat het sectorakkoord nog voor de zomervakantie gereed komt. Met betrekking tot uren in het LO (interpretatie amendement door inspectie en reactie daarop van de KVLO) zal de directie VO van OCW met een formele beleidsreactie komen; hopelijk ook voor de zomervakantie. Afhankelijk van bovengenoemde uitkomsten zullen we ons beraden op de te volgen strategie richting het AO in september.

STATUS NIEUWE WEBSITE KVLO

Eerder hebben we aangegeven dat de KVLO een nieuwe website krijgt. Momenteel zijn we druk bezig met het vernieuwen van het uiterlijk van de nieuwe website. Hierna komt de techniek en de rest van de zomer zullen we bezig zijn om de websiteteksten in orde te maken. Met de nieuwe website willen we zorgen dat jullie als leden makkelijker hulp & advies, praktijkartikelen, veel gestelde vragen, maar ook cao-informatie en andere relevante zaken op onze website kunnen terugvinden.

Wordt bezoeken studiedagen/nascholingen moeilijker(er)?

Het lijkt erop dat collega's het steeds moeilijker krijgen om voor een relevante nascholing of studiedagen vrij te krijgen om deze te bezoeken. Ook lijkt het erop dat scholen steeds moeilijker doen om een hele sectie te laten gaan. Steevast is lesuitval de legitimering om nee te zeggen. Klopt dit?

Als je ook die ervaring hebt, stuur je deze naar redactie@kvlo.nl

→ JUDO ALS SPEL

Judo wordt in hoofdzaak onderwezen in judoverenigingen aan kinderen vanaf ongeveer vijf jaar. Maar ook in het bewegingsonderwijs op scholen, met name in de eerste twee jaren van het voortgezet onderwijs, worden vormen van judo bijgebracht. In *Judo als spel* wordt een brug geslagen tussen jeugdsport en bewegingsonderwijs. Het biedt docenten en studenten lichamelijke opvoeding alsmede judoleraar (in opleiding) een visie en veel praktijksituaties om judo als spel bij kinderen te introduceren. Er wordt dus een brede toegankelijkheid nage-

streefd. Omdat judo door veel kinderen en jongeren 'gewoon voor de gein' wordt beoefend, is er naast het bereiken van leerdoelen veel aandacht voor het creëren van spelplezier. Het perspectief van de judoënde jeugd is hierbij een belangrijk uitgangspunt.

Over de auteur

Jan Middelkamp is judoka, leraar lichamelijke opvoeding en bewegingswetenschapper.

€16,90 incl. btw

ISBN: 978-90-72335-54-8

Te bestellen via www.janluitingfonds.nl

janluitingfonds
LEZEN OVER BEWEGEN

→ In samenwerking met Arko Sports Media

→ BEWEGINGSONDERWIJS OP CLUSTER-4 SCHOLEN BEGELEIDEN OP LEREN BEWEGEN EN GEDRAG

Welke bewegingsactiviteiten kunnen goed aangeboden worden aan 13-jarige leerlingen op cluster 4-scholen? Wat zijn goede activiteiten voor heterogene ZMOK-klassen? Wat zijn geschikte activiteiten voor ASS-leerlingen? Hoe kan je de leerlingen begeleiden zodat ze beter gaan deelnemen aan de bewegingsactiviteiten? Hoe begeleid je de leerlingen op hun (problematische) gedrag?

In *Bewegingsonderwijs op cluster 4-scholen* worden 13 leerlijnen uitgewerkt door daarbinnen twee bewegingsactiviteiten te beschrijven, één voor een heterogene ZMOK-klas en één voor een ASS-klas (klas met uitsluitend kinderen met een vorm van autisme).

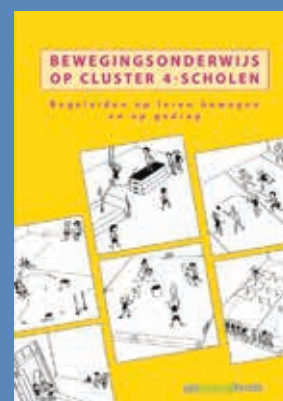
Na de beschrijving van de bewegingsdoelen en de leerhulp die de leerkracht hierbij geeft, staat telkens een beschrijving van het gedrag van drie leerlingen in de genoemde bewegingssituatie en de wijze waarop de leerkracht hun gedrag kan begeleiden. Hiermee is het een boek voor cluster 4-scholen, maar ook voor praktijkonderwijs.

Bewegingsonderwijs op cluster 4-scholen geeft hiermee veel handreikingen voor de vakleraar en studenten in de opleidingen. Het is een samenwerking van SLO, KVLO en Calo Windesheim.

€34,95 incl. btw

ISBN: 978-90-72335-55-5

Te bestellen via www.janluitingfonds.nl

janluitingfonds
LEZEN OVER BEWEGEN

→ In samenwerking met Arko Sports Media